

ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας

Τμήμα: Διοίκησης Οικονομίας Πολιτιστικών @ Τουριστικών μονάδων Πύργος

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: Μουσειολογική Πρόταση για ένα Μουσείο
της Πόλης του Πύργου**

Εισηγήτριες: Αγαλιώτη Φωτεινή Α.Μ. 107 Νικολία Διαμαντοπούλου Α.Μ.49

Επιβλέπων: Κούτσιος Ασημάκης

Πύργος - Έτος : 2014

Υπεύθυνη Δήλωση : Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην πτυχιακή εργασία. Επίσης έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Επίσης βεβαιώνω ότι αυτή η πτυχιακή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για τις απαιτήσεις του προγράμματος σπουδών του Τμήματος Μουσειολογία Μουσειογραφία και Σχεδιασμού εκθέσεων.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το μουσείο Πόλης ή το τοπικό μουσείο γεννήθηκε σαν ιδέα τον 20^ο αιώνα και είχε ως αποστολή την επικοινωνία και την εξέλιξη τόσο του κοινωνικού συνόλου που εκφράζει, όσο και την γεωγραφική θέση στην οποία ανήκει. Αυτός ο «θεσμός» συντονίζει, αποκτά, μελετά, επικοινωνεί και εκθέτει για σκοπούς μελέτης, εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας. Επομένως, το μουσείο πόλης αναδεικνύει την πορεία της πόλης και των κατοίκων της και αποτελεί ένα μέσο για την κατανόηση αυτής της γνώσης από τους επισκέπτες.

Ένα σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τα εκάστοτε μουσεία είναι η βιωσιμότητα, το πώς δηλαδή θα παραμείνουν ενεργά στο πέρασμα του χρόνου. Έτσι πριν από την ίδρυση τους, οι ειδικοί (μουσειολόγοι – αρχαιολόγοι) σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση αξιολογούν τα στοιχεία που περιλαμβάνει η μελέτη σκοπιμότητας και βιωσιμότητας.

Μερικά από αυτά τα στοιχεία είναι: η swot ανάλυση, η έρευνα κοινού- αγοράς, τα αναμενόμενα έσοδα, η προσβασιμότητα και τα χαρακτηριστικά επισκεπτών. Επίσης η μελέτη σκοπιμότητας περιλαμβάνει τον στόχο του μουσείου και της έκθεσης, καθώς και τον τρόπο προβολής των αντικειμένων.

Ένα αντιπροσωπευτικό μουσείο πόλης, θα αποτελέσει το μουσείο του Πύργου. Ο Πύργος είναι πόλη της Δυτικής Πελοποννήσου και πρωτεύουσα του Νομού Ηλείας. Κατά την απογραφή του 2001 είχε 23.791 κατοίκους, ενώ ο συνολικός πληθυσμός του Δήμου ήταν 34.902 κάτοικοι. Η πόλη του Πύργου απέχει 5 χλμ από τη θάλασσα, 19 χλμ. από την Αρχαία Ολυμπία και 315 χλμ από την Αθήνα. Αποτελεί το διοικητικό και εμπορικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής. Το επίγειο του είναι το Κατάκολο. Από ιστορικής πλευράς ο Πύργος πρωτοεμφανίστηκε τον 17ο αιώνα και ιδρυτής του θεωρείται ο Γεώργιος Τσερνωτάς. Κατά τη διάρκεια της επανάστασης του 1821 ο Πύργος διαδραμάτισε σπουδαίο ρόλο χάρη στη συμβολή των κατοίκων του στον εθνικό αγώνα. Ήταν μάλιστα η πρώτη ελληνική πόλη που καταστράφηκε από τους Τούρκους. Γνώρισε ιδιαίτερη ανάπτυξη την εποχή της σταφίδας (19ος αιώνας - 1930) εξαιτίας της γεωγραφικής του θέσεως. Όλα αυτά θα αναλυθούν στη παρούσα εργασία.

Μέσα από τις πέντε εκθεσιακές ενότητες, ο επισκέπτης θα έρθει «αντιμέτωπος» με τις συνήθειες, την κουλτούρα, την κληρονομιά και με οτιδήποτε άλλο συνθέτει την ιστορία των κατοίκων της πόλης. Επίσης είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι τα εκθεσιακά αντικείμενα χρονολογούνται από τον 17^ο αιώνα έως σήμερα, έτσι με αυτόν τον τρόπο το μουσείο δεν θα δέχεται μόνο τις εξελίξεις της κοινωνίας αλλά θα παραμείνει ενεργό στο πέρασμα του χρόνου.

Τέλος στη παρούσα εργασία θα παρουσιαστούν η ιστορία, ο πολιτισμός και η κουλτούρα της πόλης του Πύργου. Για να ξεδιπλωθεί η ιστορία της πόλης, τα μεθοδολογικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε είναι η έρευνα. Αρχικά, κρίθηκε απαραίτητο να επισκεφθούμε τον χώρο που θα στεγάσει το μουσείο πόλης με σκοπό την αποτύπωσή του. Έπειτα, καταλήξαμε στις ενότητες που πρόκειται να παρουσιαστούν στην έκθεση του μουσείου και αναζητήθηκαν τα εκθέματα που τις

πλαισίωσαν. Πηγή των εκθεμάτων αποτέλεσαν τα ΓΑΚ (Γενικά Αρχεία Κράτους), η βιβλιοθήκη, ο δήμος, οι προσωπικές συνεντεύξεις και το internet. Τέλος, αφού συλλέχτηκε όλο το υλικό μελετήθηκε με σκοπό την σωστή δόμηση της εργασίας. Όσον αφορά το φωτογραφικό υλικό, αποκτήθηκε από: α) τις τοπικές εφημερίδες Πρωινή και πρώτη, β) από το Γενικό αρχείο κράτους του Πύργου, γ) την Δημοτική βιβλιοθήκη Πύργου, δ) το Λάτσειο Δημαρχείο και ε) μέσα από την συνέντευξη που μας παραχώρησε ο Κύριος Χάρης Μικελόπουλος. Παράλληλα, το διαδίκτυο αποτέλεσε πηγή πληροφόρησης μέσα από ψηφιοποιημένα αρχεία, όπως η ελιά και το μουσείου τύπου Ε.Σ.Η.Ε.Π.Η.Ν.

Λέξεις κλειδιά: Τοπικό μουσείο, Μουσείο πόλης, Βιωσιμότητα μουσείου, Μουσειολογική μελέτη, Ταυτότητα μουσείου, Swot ανάλυση, Παρουσίαση εκθεμάτων.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σε αυτό το σημείο θα θέλαμε να εκφράσουμε τις ευχαριστίες μας σε όλους εκείνους που με κάθε τρόπο συνέβαλαν στη διεξαγωγή της πτυχειακής εργασίας. Αρχικά, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την πρώτη Επιμελήτρια της εργασίας μας την κυρία Παλαιολόγου, Νικολέτα., για την καθοδήγησή της, καθηγήτρια του τμήματος Μουσειολογίας, μουσειογραφίας και σχεδιασμό εκθέσεων, καθώς επίσης και τον δεύτερο επιμελητή μας τον κύριο Ασημάκη Κούτσιο. Όπως επίσης και το σύνολο των εργαζομένων της Δημόσιας Βιβλιοθήκης του Πύργου αλλά και τον κ.Χάρη Μικελόπουλο, ο οποίος μας πρόσφερε σπάνιο φωτογραφικό υλικό και βιβλία. Παράλληλα όμως ευχαριστούμε την κυρία Άννα Τζοανοπούλου η οποία εργάζεται στα Γενικά Αρχεία του Κράτους (ΓΑΚ) που μας βοήθησε εμπλουτίζοντας τις φωτογραφίες μας, τις τοπικές εφημερίδες του Πύργου την «Πρωινή» και την «Πρώτη». Επιπρόσθετα την Τοπική Αυτοδιοίκηση του Πύργου, τον κ.Χρήστο Μαντζάνα ο οποίος είναι καθηγητής στο ΤΕΙ της μουσειολογίας και μέσα από την συνέντευξη που μας παραχώρησε αντλήσαμε πληροφορίες, για τα αντίστοιχα μουσεία πόλης(τοπικά μουσεία) που εδρεύουν στο εξωτερικό. Τέλος, σημαντική ήταν η συνεισφορά του κ. Δημήτριου Στεργιόπουλου, ο οποίος δουλεύει στον Δήμο της Ολυμπίας και μας έδωσε έντυπα που είχε φτιάξει ο Δήμος για την σταφίδα, τον Σπυρίδων Αττικό Δημότη του Πύργου, ο οποίος μας βοήθησε όσον αφορά το χωροταξικό τομέα και καταυτόν τον τρόπο κατανοήσαμε την θέση που είχαν (μαγαζιά- σπίτια) τον 19ο αιώνα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
Κεφάλαιο 1. Από τις απαρχές των μουσείων στα μουσεία πόλης	10
i. Η εξέλιξη των μουσείων και η έννοια του τοπικού μουσείου	10
ii. Αδυναμίες- προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα τοπικά μουσεία.	13
iii. Η σημασία των μουσείων πόλης για την ζωή των κατοίκων στην πόλη	16
iv. Αντιπροσωπευτικά μουσεία Πόλης	19
Κεφάλαιο 2. Η δημιουργία της πόλης	21
Ιστορική Αναδρομή	21
i. Πύργος: Η νεότερη πόλη της Ελλάδας	21
ii. Ο Πύργος Στην Επανάσταση	22
iii. Τα Σταφιδικά Χρόνια Του Πύργου	23
iv. Η οικονομική και πνευματική ανάπτυξη του Πύργου	24
v. Αφιέρωμα Στα Νεοκλασικά Του Πύργου	25
vi. Η πορεία της πόλης στον 20ο αιώνα	28
Κεφάλαιο 3. Μελέτη Σκοπιμότητας Και Βιωσιμότητας	30
i. Πολιτιστικές δραστηριότητες στον Δήμο Πύργου	31
ii. Ταυτότητα μουσείου	32
iii. S.W.O.T. ανάλυση	34
iv. Αναμενόμενα έσοδα- έξοδα μουσείου	37
v. Συνολική εκτίμηση του εγχειρήματος	38
vi. Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης - προϋπολογισμός μελέτης του έργου	39
Κεφάλαιο 4. Μουσειολογική μελέτη	41
i. Ο Στόχος του μουσείου	41
ii. Χαρακτηριστικά επισκεπτών	42
iii. Πληροφορίες για το κτήριο	42
iv. Βασικές εκθεσιακές αρχές	43
v. Το σενάριο της έκθεσης	44
vi. Τα προτεινόμενα ερμηνευτικά μέσα	46
Κεφάλαιο 5. Παρουσίαση θεματικών ενοτήτων	48
«Ο Πύργος μέσω των αιώνων»	48

5.1 Ενότητα πρώτη: Εισαγωγική ενότητα για την ίδρυση του Πύργου	48
5.2 Ενότητα Δεύτερη. Ο Πύργος στον 19ο αιώνα	50
i. Ο Πύργος στην Επανάσταση και τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας της	51
ii. Βαυαροκρατία	52
iii. Ο Πύργος αναπτύσσεται	55
iv. Η εποχή της σταφίδας	55
v. Η εμπορική ανάπτυξη του Πύργου	62
vi. Ο αρχιτεκτονικός ρυθμός	66
vii. Η ενημέρωση των Πυργιωτών μέσα από τον Έντυπο Τύπο	71
viii. Η πνευματική και πολιτιστική ανάπτυξη του Πύργου	74
ix. Η λογοτεχνική ανάπτυξη των Πυργιωτών	78
5.3 Ενότητα Τρίτη. Ο Πύργος τον 20ο αιώνα	80
i. Ο Πύργος αντιμέτωπος με τους πολέμους	81
ii. Η έλευση των προσφύγων	81
iii. Τα κατοχικά χρόνια	82
iv. Η βιομηχανία της πόλης	89
v. Οι τελευταίες δεκαετίες του 20 ^{ου} αιώνα	94
vi. Ο καταστροφικός σεισμός του 1993	94
vii. Η διασκέδαση των Πυργιωτών	95
viii. Ο Πύργος σήμερα	96
5.4 Ενότητα τέταρτη. Η ιστορία μέσα από την τέχνη	97
5.5 Ενότητα Πέμπτη. Εξέχουσες προσωπικότητες του Πύργου	105
Επίλογος-Συμπεράσματα	109
Παραρτήματα	110
Βιβλιογραφικές αναφορές	116

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έννοια του μουσείου¹ όπως το γνωρίζουμε σήμερα έχει τις ρίζες του στα τέλη του 18^{ου}, 19^{ου} και κυρίως του 20^{ου} αιώνα, συγκεκριμένα η ίδρυση μουσείων ανοιχτά προς τα κοινό εξαπλώνονται τον 18^ο αιώνα. Η επιρροή του διαφωτισμού είναι φανερή στην εξάπλωση των επιστημονικών μεθόδων για την ταξινόμηση και την μελέτη των συλλογών, που αρχίζει να αντικαθιστά το άστατο στίβαγμα όποιων αντικειμένων κέντριζαν την προσοχή των πριγκίπων και ευγενών του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα. Αυτή η έμφαση οδήγησε τους διανοούμενους της εποχής στην προσπάθεια να διαφυλάξουν στα μουσεία φυσικά δείγματα, καθώς και ανθρώπινες καλλιτεχνικές και επιστημονικές δημιουργίες με σκοπό να εκπαιδεύσουν την ανθρωπότητα. Επίσης σε αυτή την περίοδο εκφράστηκε η επιθυμία για εκπαίδευση μέσω του μουσείου, μια τάση που θα ακολουθήσει το μουσείο σε όλη την διάρκεια της εξέλιξης του μέχρι και σήμερα.

Περνώντας στον 19^ο αιώνα το μουσείο συνδέεται με την ιδέα της εθνικής ταυτότητας και χρησιμοποιείται σε αυτό το βαθμό για να μεταφέρει ιδεολογικά και πολιτικά μηνύματα. Κατά τον 20^ο αιώνα θα αναγνωριστεί ακόμα περισσότερο η σημασία της διατήρησης της προβιομηχανικής πολιτισμικής κληρονομιάς και των προβιομηχανικών οικισμών.

Συγκεκριμένα έμφαση δόθηκε στην ίδρυση μουσείων στις ελληνικές περιφέρειες, με στόχο την ανάδειξη της πολιτιστικής τους ταυτότητας κάνοντας ίσως τις περισσότερες φορές επανήχρηση εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών μονάδων. Ο όρος που έχει δοθεί για τα συγκεκριμένα μουσεία είναι «μουσεία πόλης» παράδειγμα θα αποτελέσει το μουσείο πόλης του Πύργου.

Ο στόχος της εργασίας στο πρώτο μέρος, είναι να αναδείξει όλες εκείνες τις διαδικασίες μέσα από τις οποίες το μουσείο από ναός μετατράπηκε σε χώρο ανοιχτό στο κοινό συνδυάζοντας την εκπαίδευση με την ψυχαγωγία.

Στο δεύτερο μέρος, εξελίσσεται η ιστορία της πόλης του Πύργου από το έτος ίδρυσης της έως σήμερα με σκοπό την πληροφόρηση των ανθρώπων.

Το τρίτο μέρος της εργασίας, αποτελεί τη σκοπιμότητα και βιωσιμότητα του μουσείου, πιο συγκεκριμένα περιλαμβάνει το λόγο ίδρυσης του μουσείου, στοιχεία για

¹ Οικονόμου, Μ., 2003, σελ 38,47.

τον τρόπο που το μουσείο θα αναπτύξει ένα σύνολο ιδιαίτερων γνωρισμάτων , αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα την μοναδικότητα του μουσείου.

Το τέταρτο μέρος, περιλαμβάνει τους στόχους και τον χαρακτήρα του μουσείου, τις βασικές εκθεσιακές αρχές ,το σενάριο της έκθεσης και τις θεματικές ενότητες .

Το πέμπτο μέρος, περιλαμβάνει τον κατάλογο, ο οποίος συνοδεύεται από φωτογραφίες των εκθεμάτων , την τεκμηρίωση τους, καθώς και τις επεξηγήσεις για την ομαδοποίησή τους και τους λόγους υπαγωγής τους σε συγκεκριμένες ενότητες με σκοπό να παρουσιάσει τα ευρήματα.

Κεφάλαιο 1. Από τις απαρχές των μουσείων στα μουσεία πόλης

Αναμφισβήτητα παρατηρείται ότι στον Πύργο η πολιτιστική ζωή είναι ελλιπής. Το Αρχαιολογικό μουσείο της περιοχής παρόλο που άνοιξε δεν πραγματοποιεί εκδηλώσεις που έχουν ως θεματολογία τους την ανάδειξη της ιστορίας της πόλης.

Στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας, υπήρχε η θέληση να καλυφτεί το κενό με την δημιουργία ενός μουσείου, το οποίο θα είναι αφιερωμένο στην ιστορία της πόλης και θα συγκαταλέγεται στην κατηγορία μουσείο-πόλης. Επομένως, το μουσείο πόλης θα αναδεικνύει την ιστορία της πόλης και των κατοίκων της και θα αποτελεί ένα μέσο για την κατανόησή της και τη διάχυση της γνώσης αυτής στους επισκέπτες του.

Πιο συγκεκριμένα, θα δίνει απαντήσεις σε ερωτήματα όπως: «πώς δημιουργήθηκε η πόλη», «πιο είναι το στίγμα της πόλης σήμερα και πιο μπορεί να είναι το μέλλον της με την πάροδο του χρόνου», «πώς λειτουργεί η πόλη», «ποιος και τι διαμορφώνει την ταυτότητα της πόλης», «ποια η επίδραση της πόλης στην ευρύτερη περιοχή», «ποια η σχέση της με την χώρα στην οποία βρίσκεται».

Συμπερασματικά λοιπόν, ένα μουσείο πόλης πρέπει να ενημερώνει όχι μόνο για την ιστορία της πόλης αλλά και την εξέλιξή της, το χαρακτήρα της, για το τι είναι η πόλη σήμερα και τι θα μπορούσε να είναι αύριο. Να αποτελεί το μέρος για να αναζητήσει κανείς οτιδήποτε έχει σχέση με την πόλη.

1.1 Η εξέλιξη των μουσείων και η έννοια του τοπικού μουσείου²

Από τότε που η ιδέα του μουσείου, αρχίζει να παίρνει για πρώτη φορά υπόσταση στις συλλογές του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα στην Ευρώπη, μέχρι την ποικιλία και την πολυμορφία των μουσείων στις μέρες μας, ο ρόλος και η λειτουργία τους έχει αλλάξει δραματικά. Από την δεκαετία του 1960 και μετά γίνεται όλο και πιο έντονη συζήτηση, κριτική και αυτοκριτική για την ταυτότητα τους και τη σχέση τους με την κοινωνία. Αυτό αντανακλάται και από τους ορισμούς που έχουν δοθεί στο μουσείο.

² Χαΐτας, Χ., 2008

http://www.argosculture.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=162:2012-01-16-22-22-02&catid=31:2011-11-16-10-40-22&Itemid=67 σελ 1-2-3.

Συμφώνα με το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων, μουσείο έχει ονομαστεί ένας οργανισμός μόνιμος χωρίς κερδοσκοπικό χαρακτήρα, ανοιχτό στο κοινό ο οποίος αποκτά, συντηρεί, μελετά, κοινοποιεί και εκθέτει υλικές μαρτυρίες του ανθρώπου και του περιβάλλοντός του με σκοπό την μελέτη, την εκπαίδευση και την ψυχαγωγία.

Στην αρχαιότητα, ονομαζόταν μουσείο ο ναός των Μουσών. Ένας τόπος δηλαδή όπου έμεναν οι Μούσες, κόρες του Δία και της Μνημοσύνης και κατ' επέκταση κάθε τόπος που βρισκόταν υπό την προστασία τους. Το πιο γνωστό μουσείο στην αρχαιότητα ήταν του Πτολεμαίου Σωτήρα στην Αλεξάνδρεια τον 3^ο αιώνα π.χ. Ενώ την ρωμαϊκή περίοδο, λειτούργησε ως χώρος για φιλοσοφικές συζητήσεις και όχι σαν χώρο συλλογής και έκθεσης αντικειμένων.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί, ότι το Palaco- Medizi³ στην Φλωρεντία θεωρήθηκε ότι οριοθετεί τις απαρχές των πρώτων μουσείων και των συλλογών κατά το 15^ο αιώνα, έχοντας την φιλοσοφία ενός ιδιωτικού μουσείου. Στη συνέχεια, τη σκυτάλη πήραν πιο συστηματικές συλλογές, οι οποίες εκτίθονταν σε μικρές αίθουσες τέχνης ή αίθουσες αξιοπερίεργων αντικειμένων κάποιων μελών της ανώτερης κοινωνικής τάξης κατά των 16^ο και 17^ο αιώνα.

Επιπλέον, τα μικρά δωμάτια μεγάλωναν όσο αυξάνονταν οι συλλογές του συλλέκτη – ευγενούς, δημιουργώντας έτσι τα πρώτα συστηματικά δωμάτια μεγάλων αιθουσών. Οι κλειστοί αυτοί χώροι σκοπό είχαν την κοινωνική υπεροχή και την δύναμη του ιδιοκτήτη. Κατά τον 18^ο αιώνα έχουμε την εξάπλωση των επιστημονικών μεθόδων για την ταξινόμηση και μελέτη των συλλογών επίσης έχουμε την ίδρυση των πρώτων, ανοιχτών στο κοινό μουσείων.

Το μουσείο μετασχηματίζεται συνεχώς, φτάνοντας στα τέλη του 19^ο αιώνα, την εποχή της Βιομηχανικής επανάστασης να δημιουργεί, μέσα από ένα γενικότερο προβληματισμό για την υποτίμηση και την καταστροφή του παραδοσιακού τρόπου ζωής, πέρα από αρχαιολογικά μουσεία και μουσεία τέχνης, καινούριες μορφές μουσείων, όπως μουσεία λαογραφικά και εθνογραφίας.

Η εξέλιξη των μουσείων στην Ελλάδα, ξεκινά με την ίδρυση του ελληνικού κράτους, και είναι συνδεδεμένη με την προστασία των αρχαιοτήτων. Το πρώτο μουσείο ήταν το Εθνικό Μουσείο της Αίγινας το 1829. Στα τέλη του 19^ο αιώνα αναγνωρίζεται ο

³ Χάϊτας, Χ., 2008

http://www.argosculture.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=162:2012-01-16-22-22-02&catid=31:2011-11-16-10-40-22&Itemid=67 σελ 1-2.

ρόλος της βυζαντινής, υστεροβυζαντινής και νεότερης περιόδου, ως το ενδιάμεσο διάστημα που συνδέει ιστορικά και πολιτιστικά την αρχαιότητα με τη σύγχρονη Ελλάδα.

Βαδίζοντας προς τον 20^ο αιώνα, τα μουσεία πληθαίνουν ενώ παράλληλα αλλάζουν το κέντρο βάρους από τις συλλογές και τα αντικείμενα στους ανθρώπους και τον τρόπο που αυτοί βιώνουν την επίσκεψη. Το μουσείο στις μέρες μας δείχνει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον τρόπο παρουσίασης και ερμηνείας, αναγνωρίζοντας ότι η επικοινωνία είναι μία από τις πιο σημαντικές λειτουργίες του. Επίσης πολλά μουσεία προσπαθούν να αφήσουν πίσω την εικόνα μουσείο – ναός και να προσεγγίσουν μια ευρεία ομάδα επισκεπτών και όχι μόνο τους μορφωμένους, το οποίο ήταν σύνηθες φαινόμενο τον περασμένο αιώνα.

Στον 20^ο αιώνα⁴, υπάρχει μεγάλη άνθηση σε αρχαιολογικά μουσεία, λαογραφικά, μουσεία ιστορικού ενδιαφέροντος, ναυτικά και σε Βυζαντινά. Εξαιτίας όμως των ραγδαίων τεχνολογικών και επιστημονικών εξελίξεων και των τρόπων που επηρεάζουν όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας, οδηγούν στην δημιουργία και την ανάπτυξη μουσείων επιστήμης και τεχνολογίας σε όλο τον κόσμο. Ιδιαίτερη άνθηση τις τελευταίες δεκαετίες γνωρίζουν τα μουσεία έργων νεότερης τέχνης και το άνοιγμα των ελληνικών μουσείων προς το κοινό παίρνει κυρίως τη μορφή εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό της εξέλιξης των μουσείων από την δεκαετία του 1960 και μετά είναι η ανάπτυξη των «οικομουσείων». Είναι μουσεία νέου τύπου που δημιουργήθηκαν στην περιοχή «Le Creusot», που είχε εκείνη την περίοδο ξεπέσει σε παρακμή, έχοντας αποτελέσει μια από τις πιο σημαντικές βιομηχανικές περιοχές της Γαλλίας από τα τέλη του 18^{ου} έως 20^{ου} αιώνα. Το μουσείο που δημιουργήθηκε εκεί ενσωμάτωσε τα παλιά βιομηχανικά κτίρια και κατάλοιπα. Προσπάθησε να αναπτρώσει το ηθικό της τοπικής κοινωνίας και να αποτελέσει πόλο δημιουργικότητας και νέας αντιμετώπισης του παρελθόντος. Σε αυτό το πλαίσιο, εντάσσεται και η δημιουργία τοπικών μουσείων.

⁴ Χάιτας,Χ., 2008,

http://www.argosculture.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=162:2012-01-16-22-22-02&catid=31:2011-11-16-10-40-22&Itemid=67 σελ 1.

Τα τοπικά μουσεία⁵, δεν αποκτούν ταυτότητα από το είδος των αντικειμένων τους, π.χ. αρχαιολογικά, λαογραφικά, κτλ., αλλά από τη γεωγραφική καταγωγή τους. Τα μουσεία αυτά ορίζουν και ορίζονται από την περιοχή γεωγραφικής και κοινωνικό-πολιτισμικής ταυτότητας, λειτουργώντας κατ' αυτό τον τρόπο ως μοχλός ζύμωσης, επικοινωνίας και εξέλιξης του κοινωνικού συνόλου που εκφράζουν. Έτσι και σε ένα τοπικό μουσείο, οφείλουν να βρίσκουν θέση όλες οι κοινωνικές ομάδες των περιοχών που καλύπτει, ανεξαρτήτου προέλευσης, καταγωγής, οικονομικού επιπέδου, ηλικίας, μόρφωσης ή άλλου χαρακτηριστικού. Κάθε μουσείο οφείλει να συνδέεται να επικοινωνεί και να ανατροφοδοτείται από το κοινωνικό σύνολο μέσα στο οποίο βρίσκεται. Το μουσείο καλείται να βελτιώσει τις συνθήκες ζωής μέσα από την επικοινωνία των μελών της κοινωνίας, την εκπαίδευση, τη γνώση και την αγάπη για το μέρος στο οποίο ζουν. Να ενδυναμώσει το συναίσθημα της εντοπιότητας, προβάλλοντας τη μοναδικότητα του τόπου τους αλλά και των ιδίων των κατοίκων, τόσο σε υπέρ-τοπικό, εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

1.2 Αδυναμίες- προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα τοπικά μουσεία.

Στην Ελλάδα υπάρχει μια τάση η οποιαδήποτε λαογραφική συλλογή⁶ ή αναστήλωση παραδοσιακού εργαστηρίου να προβάλετε ως μουσείο. Μεμονωμένοι τοπικοί παράγοντες ή και ιδιώτες δημιουργούν μικρές λαογραφικές συλλογές, χωρίς να έχουν ειδικές γνώσεις ως προς τον τρόπο συγκέντρωσης, διατήρησης και προβολής των εκθεμάτων. Αυτό συμβαίνει κυρίως, γιατί δεν έχει ενεργοποιηθεί το θεσμικό όργανο, συγκεκριμένα το Κεντρικό Συμβούλιο Μουσείων, προκειμένου να διαχωριστούν με αντικειμενικά κριτήρια, οι μουσειακοί χώροι που πληρούν τις προδιαγραφές για να χαρακτηριστούν ως μουσεία.

Ένας επιπλέον λόγος είναι, ότι δεν έχουν ακόμη επιβληθεί θεσμικά οι προϋποθέσεις για την δημιουργία των μελλοντικών μουσείων, οι οποίες θα εμπεριέχονται στις τεχνικές, μουσειολογικές, μουσειογραφικές και οικονομοτεχνικές

⁵ Χάιτας,Χ., 2008,

http://www.argosculture.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=162:2012-01-16-22-22-02&catid=31:2011-11-16-10-40-22&Itemid=67 σελ 1.

⁶ Λούβη,Α., 2007, σελ 43-44.

μελέτες. Προς το παρόν η σημασία της οικονομοτεχνικής μελέτης παραμένει παραγνωρισμένη, παρόλο που σε αυτή στηρίζεται, τόσο ο τρόπος όσο και το κόστος λειτουργίας του μουσείου, αλλά και η ίδια βιωσιμότητα του μουσείου σε σχέση με την περιουσία του, τις αναμενόμενες επιχορηγήσεις του και τις εισπράξεις του.

Ένας τρίτος λόγος ο οποίος αποτελεί και μια από τις αδυναμίες που αντιμετωπίζουν τα τοπικά μουσεία είναι ότι όλες οι πρωτοβουλίες για την δημιουργία δικτύων μουσείων ή και μεμονωμένων μουσείων στην Ελληνική περιφέρεια, είτε αυτά δημιουργούνται από ιδιώτες, είτε από φορείς, είτε από την ίδια τοπική αυτοδιοίκηση δεν έχουν, προς το παρόν, στήριξη από το κράτος για τον απλό λόγο ότι στην Ελλάδα, δεν υφίσταται περιφερειακή πολιτιστική πολιτική πέραν βεβαίως, αυτής που ασκείται από την αρχαιολογική υπηρεσία για τα αρχαιολογικά μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους.

Αναφερόμενοι στα τοπικά μουσεία⁷ που λειτουργούν ή σχεδιάζονται για τις ελληνικές περιφέρειες, εκτός από το κόστος λειτουργίας τους μεγάλο πρόβλημα αποτελεί το θέμα της στελέχωσής τους από εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό. Γιατί εκτός από την τυπική διαχείριση, το μουσείο απαιτεί την συντήρηση των κτιρίων αλλά και των συλλογών, την μέριμνα για τη προβολή σε τοπικό πανελλήνιο και διεθνές επίπεδο, την οργάνωση πολλαπλών πολιτιστικών εκδηλώσεων στο χώρο του κ.τ.λ. ο σχεδιασμός αυτός απαιτεί εκτός από την εξασφάλιση οικονομικών πόρων, στελέχωση από ειδικούς, η οποία συνήθως δεν μπορεί να προκύψει από το διαθέσιμο ανθρώπινο δυναμικό της Ελληνικής περιφέρειας. Είναι επομένως απαραίτητη η εξεύρεση λύσης, ώστε να επιτευχτεί η στελέχωση των τοπικών μουσείων με κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό το οποίο θα κατοικεί στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Επιπροσθέτως ένα άλλο πρόβλημα που αποτυπώνεται στα τοπικά μουσεία είναι η τήρηση ενός σταθερού ωραρίου, το οποίο όμως καταστρατηγείται από τις συχνές ελλείψεις προσωπικού, ενώ τις περισσότερες φορές δεν ικανοποιεί εργαζομένους και οικογένειες.

Τέλος άλλος ένας κίνδυνος που ελλοχεύει για την μη επισκεψιμότητα του μουσείου από την ίδια την τοπική κοινωνία, είναι η επιλογή των αντικειμένων προς έκθεση. Οι υπεύθυνοι συλλέγουν αντικείμενα με κριτήριο την οπτική αίσθηση «το

⁷ Χαΐτας,Χ., 2008,

http://www.argosculture.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=162:2012-01-16-22-22-02&catid=31:2011-11-16-10-40-22&Itemid=67 ,σελ 2-3.

ωραίο», το οποίο λειτουργεί μόνο του ,θεωρείται αυτοδύναμο, και στηρίζεται στην μαγεία του ονόματός του, με αυτό τον τρόπο το μουσείο δίνει στον επισκέπτη ένα μέρος της ιστορίας του τόπου, μέσα από μια μικρή συλλογή, που αυτό έχει ως αποτέλεσμα την στείρα γνώση του παρελθόντος και τη μη δυνατότητα συσχέτισης του παρελθόντος με το παρόν και το μέλλον.

Το μουσείο αυτού του είδους, αν και προέρχεται από την τοπική κοινωνία, στην ουσία λειτουργεί παρασιτικά σε αυτή, με μόνο μέλημα την ελλιπή παρουσίαση των υλικών τεκμηρίων. Αν το μουσείο όμως επικεντρωθεί σε ένα ρόλο που συνδυάζει την εκπαίδευση με την ψυχαγωγία μέσα από ένα πλέγμα δράσεων και εκδηλώσεων για όλες τις ομάδες που αποτελούν το μωσαϊκό της τοπικής κοινωνίας, θα καταφέρει να γίνει ενεργό κομμάτι αυτής.

Είναι δεδομένο ότι πρέπει να εμπλακεί η τοπική κοινωνία στη σύσταση, την οργάνωση και την δημιουργία τόσο του φορέα όσο και των δράσεών του. Είναι αυτονόητο ότι ο κάθε άνθρωπος μπορεί να αποδεχτεί κάτι και να το οικειοποιηθεί, εάν βρίσκει κάτι από τον εαυτό του σε αυτό.

Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, οι προσπάθειες διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς από τοπικούς φορείς δεν έχουν αποδώσει ιδιαίτερα αποτελέσματα. Έχουν δημιουργηθεί πολιτιστικές υποδομές (μουσεία, πάρκα, κτλ) τα οποία συνήθως παρά την βούληση των τοπικών αρχόντων και κοινωνιών να ορίσουν πρωτότυπες δομές σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, παραμένουν παραδοσιακές και παρέχουν περιορισμένα αποτελέσματα. Σε κάποιες περιπτώσεις λειτουργούν στο πλαίσιο ενός δικτύου είτε μεταξύ τους είτε και άλλους πολιτιστικούς οργανισμούς της περιοχής τους.

Το πιο σημαντικό όμως πρόβλημα που μαστίζει τα τοπικά μουσεία στην Ελλάδα είναι η μη ύπαρξη συνεργασίας μεταξύ τοπικής κοινωνίας και μουσείου⁸. Από την μία πλευρά τα τοπικά μουσεία, δεν συμπεριλαμβάνουν τις τοπικές κοινωνίες στο σχεδιασμό τους, δεν συνεργάζονται μαζί τους ουσιαστικά και τις περισσότερες φορές η επίσκεψη σε αυτά πραγματοποιείται μέσα από μια σχολική εκδρομή ή μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Από την άλλη πλευρά, πλήθος νέων τοπικών μουσείων δημιουργήθηκαν στην ελληνική περιφέρεια με πρωτοβουλία είτε ατόμων είτε της τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι

⁸ Μπούνια,Α., 2010, σελ 40-42.

φορείς που δημιουργήθηκαν ήταν υπό χρηματοδοτούμενοι, χωρίς επαγγελματικές κατευθύνσεις και υποδομές, και αντιμετώπισαν πολύ γρήγορα σημαντικά προβλήματα βιωσιμότητας με αποτέλεσμα να οδηγηθούν στην αναζήτηση χρηματοδότησης προκειμένου να επιβιώσουν. Έτσι λοιπόν τα ήδη χρηματοδοτούμενα από το κοινωνικό σύνολο μουσεία για λόγους τόσο πρακτικούς (έλλειψη προσωπικού κλπ) όσο και ουσιαστικούς (νοοτροπίες) δεν ανοίγονται προς τις τοπικές κοινωνίες, δεν τις συμπεριλαμβάνουν και δεν καταφέρνουν να τις εμπλέξουν ενεργά στις δραστηριότητές τους.

Σίγουρα τα βήματα που έχουν γίνει για την ανάπτυξη των τοπικών μουσείων είναι ικανοποιητικά, θα πρέπει όμως να οριστεί ξανά ο ρόλο του μουσείου μέσα στην κοινωνία και να γίνει αντιληπτό ότι αυτός ο ρόλος δεν είναι στατικός. Φυσικά, κεντρικό μέλημα του μουσείου παραμένει η προστασία και η διατήρηση της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, ωστόσο αυτό το μέλημα, οφείλει να πραγματοποιείται με την στενή συνεργασία των κατοίκων αυτής.

Η αποτελεσματική λειτουργία ενός μουσείου εξαρτάται από την συνεργασία μεταξύ τοπικών παραγόντων, θεσμών και ατόμων που μοιράζονται κοινές αντιλήψεις και στόχους. Βέβαια, είναι εξίσου αναγκαίο να γίνει κατανοητό από τις τοπικές κοινωνίες ότι τα μουσεία και οι πολιτιστικές υποδομές απαιτούν μακροχρόνια δέσμευση οικονομική και κοινωνική που θα τους δώσει την δυνατότητα να επιβιώσουν και να αναπτυχθούν. Κυρίως όμως απαιτείται η αλλαγή της αντίληψης για το τι συνιστά μουσείο: πέρα από ένα χώρο αποθήκευσης και από ένα χώρο που όλες οι κοινότητες επιθυμούν να έχουν για να το «δείχνουν» και όχι για να το βιώνουν, το μουσείο είναι ένας χώρος ζωντανός και απαιτητικός. Οι τοπικές κοινωνίες έχουν δικαίωμα συμμετοχής και ρόλου στη δημιουργία και στην λειτουργία των μουσείων. Το δικαίωμα όμως αυτό, συνεπάγεται και με υποχρεώσεις.

1.3 Η σημασία των μουσείων πόλης για την ζωή των κατοίκων στην πόλη⁹

⁹ Μπούνια,Α., 2010, σελ 40-42-43-44.

Στη σημερινή εποχή παρατηρείται μια αναγκαιότητα των Ευρωπαϊκών πόλεων, να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που προκύπτουν από ποικίλες κοινωνικό-οικονομικές αλλαγές. Σε αυτή την διαδικασία καθοριστικό ρόλο παίζει ο πολιτισμός.

Η συνεισφορά του πολιτισμού στην ανάπτυξη των πόλεων σχετίζεται με τον σχεδιασμό και την εφαρμογή δραστηριοτήτων αστικής πολιτικής, την εστίαση στην ικανοποίηση των αναγκών και των απαιτήσεων των δυνητικών αγορών στόχων. Την ενίσχυση και την προώθηση της πολιτισμικής ταυτότητας και της εικόνας των πόλεων, τη συνεισφορά των κατοίκων στην επίτευξη ενός υψηλού επιπέδου ποιότητας ζωής, και τελικά στην δημιουργία ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος σε σχέση με άλλες ομοειδείς πόλεις.

Από την στιγμή που η βιωσιμότητα και η αποτελεσματικότητα των πολιτιστικών πολιτικών βασίζονται στην ανάπτυξη και την εφαρμογή συγκεκριμένων και ιδιαίτερων στρατηγικών δράσεων, το ενδιαφέρον θα πρέπει να επικεντρωθεί στην ικανότητα και την τεχνογνωσία των ειδικών της πολιτιστικής ανάπτυξης των πόλεων να χρησιμοποιούν τον πολιτισμό ως εργαλείο δια μέσου της διαδικασίας της διαχείρισης και του marketing.

Τα νέα δεδομένα του 21^{ου} αιώνα, οδηγούν στην ανάπτυξη νέων μοντέλων διοίκησης και διακυβέρνησης μουσείων, όπως είναι για παράδειγμα, οι ανταγωνιστικές φιλοδοξίες ορισμένων πόλεων για την δημιουργία μουσείων που θα σηματοδοτούν την μοναδικότητά τους, οι ανάγκες της συνεχούς ανερχόμενης τουριστικής βιομηχανίας, οι απαιτήσεις της οικονομίας της γνώσης για την ανάπτυξη μουσείων που θα είναι πιο εκπαιδευτικά και τέλος οι αξιώσεις του διευρυνόμενου μουσειακού επαγγέλματος για περισσότερο επαγγελματισμό στα μουσεία.

Αυτά τα δεδομένα οδηγούν στην διαμόρφωση μουσείων που αναπτύσσουν επικοινωνία με το κοινό, μοιράζονται με τους επισκέπτες του και γενικότερα με τους πολίτες δραστηριότητες μέσω ιστοσελίδων, διέπονται από αρχές που σηματοδοτούν ένα άνοιγμα προς την κοινωνία, ασχολούνται με διαδικασίες διότι κατανοούν ότι οι συλλογές όπως και οι άνθρωποι δεν έχουν δεδομένες και αμετάβλητες ταυτότητες και τέλος είναι συναρπαστικά και διαρκώς μεταβαλλόμενα με δυναμικές εκθέσεις που συχνά αξιοποιούν τις νέες τεχνολογίες.

Το προαναφερθέν μοντέλο εφαρμόζεται ήδη ευρέως στον μουσειακό χώρο και παρουσιάζει τα πιο διαδεδομένα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της μουσειακής διοίκησης και αυτό έχει ως αποτέλεσμα μια νέα εξέλιξη μορφής μουσείου δηλαδή «τα μουσεία-Πόλης».

Το Μουσείο Πόλης¹⁰ είναι ένας τύπος μουσείου, όχι ιδιαίτερα αναπτυγμένος στον ελληνικό χώρο. Σύμφωνα με το διεθνές Συμβούλιο Μουσείων ένα μουσείο Πόλης είναι «ένας θεσμός μόνιμος ή ένας πολιτιστικός οργανισμός μη κερδοσκοπικός, δυναμικός και σε εξέλιξη, στην υπηρεσία του αστικού πληθυσμού και της εξέλιξής του και ανοιχτό στο κοινό». Αυτός ο θεσμός συντονίζει αποκτά, συντηρεί, ερευνά, επικοινωνεί και εκθέτει για σκοπούς μελέτης, εκπαίδευσης, ψυχαγωγίας, τη σχέση της κοινότητας με τους κατοίκους της, την υλική και άυλη κληρονομιά, κινητή και ακίνητη, των διάφορων πληθυσμών και περιοχών τους.

Επομένως, το μουσείο Πόλης, αναδεικνύει την ιστορία της πόλης και των κατοίκων της και αποτελεί ένα μέσο για την κατανόησή της και τη διάχυση της γνώσης αυτής στους επισκέπτες του. Πιο συγκεκριμένα, δίνει απαντήσεις σε ερωτήματα όπως: «πώς δημιουργήθηκε η πόλη», «πιο είναι το στίγμα της πόλης σήμερα και πιο μπορεί να είναι το μέλλον της», «πώς λειτουργεί η πόλη», «ποιος και τι διαμορφώνει την ταυτότητα της πόλης», «ποια η επίδραση της πόλης στην ευρύτερη περιοχή», «ποια η σχέση της με την χώρα στην οποία βρίσκεται». Ένα μουσείο Πόλης πρέπει να μας ενημερώνει όχι μόνο για την ιστορία της πόλης αλλά και την εξέλιξή της, το χαρακτήρα της, για το τι είναι η πόλη σήμερα και τι θα μπορούσε να είναι αύριο. Να αποτελεί το μέρος για να αναζητήσει κανείς οτιδήποτε έχει σχέση με την πόλη. Το μουσείο Πόλης, είναι ένας θεσμός που γεννήθηκε γύρω στα 1800 όπου οι διεργασίες του ξεκίνησαν σε όλη την Ευρώπη με την Γαλλική Επανάσταση και ακόμα πιο πριν με τα πολιτιστικά κινήματα που προηγήθηκαν αυτής.

Με το πέρασμα στον 20^ο αιώνα, το μουσείο πόλης μετασχηματίζεται προς δύο κατευθύνσεις. Από την μία δεν νοείται πια το μουσείο με την στενή έννοια του κτιρίου ή του ιδρύματος, αλλά ως μια ισχυρή κοινωνική αλληγορία και ως ένα μέσο, μέσα από το οποίο η κοινωνία παρουσιάζει την σχέση με την ιστορία της. Από την άλλη, πραγματοποιείται μια τμηματοποίηση και ομαδοποίηση, τόσο των τεκμηρίων όσο και της μεθόδου με την οποία αυτά οργανώνονται. Τα μουσεία αυτά πρέπει να ανταποκριθούν σε νέους ρόλους στο πλαίσιο μια μεταβαλλόμενης κοινωνίας. Τα βασικά εργαλεία για την επίτευξη αυτών των νέων ρόλων είναι ο έλεγχος των οικονομικών τους, η δυνατότητα αναζήτησης έξωθεν πόρων, η υποστήριξη και η εμπλοκή του

¹⁰ Παλαιολόγου, Ν., 2008, http://www.museum-studies.uoa.gr/DOCS/diploma/palaiologou_nikoletta.pdf , σελ 1.

μουσείου με τη κοινωνία, η κοινωνική συνοχή, η δημιουργία αναγνωρισμένης ταυτότητας για την πόλη, ο ανταγωνισμός με άλλη πόλη, συζήτηση για τον καπιταλισμό στα μουσεία, τουρισμός και αστική ανάπτυξη. Έτσι για να επιτευχθεί η βιωσιμότητα ενός μουσείου πόλης θα πρέπει όλοι οι παραπάνω παράγοντες να ελέγχονται σε τακτά χρονικά διαστήματα από το προσωπικό και την διοίκηση του μουσείου.

Η ίδρυση ενός τέτοιου μουσείου, βοηθάει και την ίδια την πόλη για την προβολή της θετικής εικόνας της τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο. Δεν είναι λίγες οι πόλεις, που χρησιμοποιούν το πολιτισμό ως εργαλείο προώθησης και ανάπτυξης τους. Από την αρχιτεκτονική πλευρά την βοηθάει στην αστική αναβίωση. Δηλαδή στην ανάπτυξη δημιουργικού δυναμικού μέσω της τέχνης και του πολιτισμού, στην αναβάθμιση της πολιτιστικής εικόνας της πόλης δίνει την αίσθηση ενός καινοτόμου και δημιουργικού περιβάλλον και την υψηλή αισθητική ποιότητας και τέλος την ξεχωριστή πολιτιστική ταυτότητα. Απώτερος σκοπός είναι να γίνουν έδρα διεθνών χρηματοπιστωτικών οργανισμών, πολυεθνικών βιομηχανιών, κεφαλαίου. Γι' αυτό το λόγο πρέπει να αναπλάσει και να αναδείξει τα ιδιαίτερα τοπικά χαρακτηριστικά, την πολιτιστική κληρονομιά, τις υποβαθμισμένες περιοχές και κτίρια, την επαναχρησιμοποίηση κτιρίων-βιομηχανιών, την ανανέωση ιστορικών κέντρων και την δημιουργία πολιτιστικού τουρισμού.

1.4 Αντιπροσωπευτικά μουσεία Πόλης

Τα Μουσεία πόλης συναντώνται για πρώτη φορά σε χώρες του εξωτερικού. Μελετώντας κανείς την λειτουργία και την οργάνωση των εκθεμάτων, θα καταλάβει πρώτον για πιο λόγο αποτυπώνουν την έννοια μουσεία πόλης και δεύτερον γιατί έδωσαν την βάση για την δημιουργία αντίστοιχων μουσείων στον ελλαδικό χώρο. Μερικά παραδείγματα τέτοιων μουσείων είναι:

*Το Musee Garnavalet*¹¹ είναι αφιερωμένο στην ιστορία του Παρισιού, στεγάζεται, σε ένα εντυπωσιακό κτίριο με κήπο. Σε δύο πτέρυγες εκτίθενται δύο διαφορετικές εποχές. Στην πρώτη η ιστορία της πόλης μέχρι την Επανάσταση και στην δεύτερη, η μεγαλύτερη συλλογή στον κόσμο πορτραίτων, χαρακτηριστικών, αντικειμένων από την εποχή της Επανάστασης,

¹¹ Προφορική επικοινωνία, Συνέντευξη Ματζάνας, Χ., 13 Οκτωβρίου 2012.

νομίσματα. Πριν γίνει μουσείο ήταν το σπίτι της διάσημης επιστολογράφου Μαρκησίας Ντε Σάβανα, που περιέγραψε τον τρόπο ζωής της κοινωνίας του 17^{ου} αι., την εισαγωγή της σοκολάτας στην Γαλλία, την υφαντουργία και άλλα.

*Το μουσείο Πόλης του Λονδίνου*¹² αναδεικνύει την ιστορία αυτής της μεγάλης πόλης και των ανθρώπων της από τους προϊστορικούς χρόνους μέχρι και σήμερα. Υπάρχουν εννιά μόνιμες εκθέσεις: το προγενέστερο Λονδίνο, το Ρωμαϊκό Λονδίνο, το Μεσαιωνικό Λονδίνο, η επέκταση πόλης από το 1666 έως 1850, η λαϊκή πόλη 1850 έως 1940, και το 1950 έως σήμερα, η δημοτική πινακοθήκη. Επίσης το μουσείο είναι εξαιρετικά φιλικό προς τα παιδιά, με ένα καθημερινό πρόγραμμα δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων.

Εξαιρετικό παράδειγμα βέβαια αποτελεί, *το μουσείο της πόλης της Νέας Υόρκης* το οποίο αποτυπώνει τις συνήθειες της κοινωνίας και των ανθρώπων που την περιβάλλουν. Ιδρύθηκε το 1923, ως ιδιωτική μη κερδοσκοπική εταιρία με στόχο να συνδέσει το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον της Νέας Υόρκης.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα για τον ελλαδικό χώρο αποτελεί *το μουσείο Πόλης του Βόλου* το οποίο αποβλέπει στην δημιουργία, λειτουργία, συντήρηση και διαρκή ανανέωση μια βιώσιμης μουσειακής οντότητας στα εκάστοτε πολιτισμικά ή κοινωνικοοικονομικά δεδομένα της περιοχής. Παράλληλα, στοχεύει και στην δημιουργική αξιοποίηση ενός πολυχώρου συνάντησης της τέχνης, αξιοποιώντας την σύγχρονη τεχνολογία.

Βασιζόμενες λοιπόν, οι γράφουσες στα παραπάνω παραδείγματα, προσπάθησαν να μελετήσουν την πρόταση για την δημιουργία ενός μουσείου Πόλης στην περιοχή του Πύργου, που θα έχει ως περιεχόμενο την ιστορία και τον τρόπο ζωής των κατοίκων του.

¹² Προφορική επικοινωνία, Συνέντευξη Ματζάνας, Χ., 13 Οκτωβρίου 2012

Κεφάλαιο 2. Η δημιουργία της πόλης

2.1 Ιστορική Αναδρομή

Θα ξεκινήσουμε με μια ιστορική αναδρομή της πόλης και την εξέλιξη της, μέσα στο χρόνο. Ταυτόχρονα θα γίνει προσπάθεια να αποτυπωθούν όσο το δυνατόν περισσότερο τα ιστορικά γεγονότα που διαμόρφωσαν την εικόνα του Πύργου στην πάροδο του χρόνου, με σκοπό στην συνέχεια να ενταχθούν σε έναν εκθεσιακό χώρο, ο οποίος θα είναι αφιερωμένος στην ιστορία της πόλης του Πύργου.

2.2 Πύργος: Η νεότερη πόλη της Ελλάδας

Στο άκουσμα της φράσης «Νομός Ηλείας» το πρώτο πράγμα που έρχεται στο μυαλό του καθενός είναι η Αρχαία Ολυμπία, η οποία είναι γνωστή σε όλους λόγω των Ολυμπιακών αγώνων. Όπως αντιλαμβάνεται κανείς το μεγαλείο της ιστορίας των Ολυμπιακών αγώνων και η κληρονομιά που άφησε στο σύγχρονο κόσμο η Αρχαία Ολυμπία με αυτά της τα επιτεύγματα είναι τεράστια. Όμως και η πρωτεύουσα του νομού ο Πύργος, έχει την δική της ιστορία που μπορεί να είναι άγνωστη σε πολύ κόσμο, αλλά αυτό δεν την κάνει ασήμαντη.

Το μέσο, το οποίο θα μπορούσε να καταστήσει οικεία την ιστορία αυτή στους ανθρώπους, δεν είναι άλλο από την ίδρυση ενός «Μουσείου Ιστορίας του Πύργου». Με την ίδρυση λοιπόν αυτού του μουσείου, ο επισκέπτης θα έχει την δυνατότητα να μάθει, το πώς δημιουργήθηκε η πόλη, ποια ιστορικά στάδια πέρασε και τις ημέρες ακμής και παρακμής της. Θα είναι ένα μουσείο που μέσα από τα εκθέματά του, το κοινό θα μπορεί να μάθει την ιστορία μιας πόλης τεσσάρων αιώνων, συνδυάζοντας το παρελθόν το παρόν και το μέλλον. Η ιστορία, ο πολιτισμός και η κουλτούρα της πόλης του Πύργου αποτελεί έναν πολιτισμικό θησαυρό.

Πριν βέβαια από την δημιουργία του μουσείου, θα πρέπει να αναζητηθεί ο τρόπος με τον οποίο δημιουργήθηκε και ιδρύθηκε ο Πύργος, καθώς και τα ιστορικά γεγονότα που έλαβαν χώρα σε αυτόν.

Η ιστορία του Πύργου¹³ άρχισε παράξενα, με ένα πηγάδι. Το 1510, στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, ένας χωρικός από τα Τσορωτά Καλαβρύτων που τον έλεγαν Γεώργιο Τσορωτά ή Τσερνωτά θέλησε να καλλιεργήσει την γη αυτής της περιοχής. Δούλεψε σκληρά, ώσπου μια μέρα άνοιξε στην συνοικία Νιοχώρι (σημερινός Άγιος Σπυρίδωνας) ένα πηγάδι, για να ποτίζει τα κοπάδια του. Εκεί βρήκε ένα θησαυρό, από αρχαία χρυσά νομίσματα τα οποία σκέφτηκε να τα πάει στον σουλτάνο. Σουλτάνος τότε στη πόλη ήταν ο Σελίμ ο Α', που φυσικά δέχτηκε την προσφορά του Τσερνωτά και του την ανταπέδωσα με δύο αμοιβές. Η πρώτη ήταν να του χαρίσει τον τίτλο του μπέη (αφέντη) της περιοχής (1512) και η δεύτερη απέραντες εκτάσεις γης από τον Αλφειό ως το χωριό Αϊ Γιάννης. Το πηγάδι εκείνο μέχρι και σήμερα είναι γνωστό του Τσερνωτά και εκεί ο Τσερνωτάμπεης έκτισε αποθήκες και καλύβες για τους καλλιεργητές που έφερνε και δούλευαν την γη. Επίσης ο ίδιος, έκτισε πάνω στον λόφο του Επαρχείου την κατοικία του ένα πύργο, όπου έβλεπε τα χωράφια του και τα κοπάδια του.

Επιπλέον το 1687, γύρω από τον πύργο του Τσερνωτάμπεη ιδρύθηκε ένας μικρός οικισμός, που με τη πάροδο του χρόνου μεγάλωνε. Έτσι με την πάροδο του χρόνου, άρχισε να ακούγεται το όνομα του συνοικισμού «Πύργου» ή «ο Πύργος».

2.3 Ο Πύργος Στην Επανάσταση

Στα χρόνια της Επανάστασης¹⁴ τα γεγονότα που σημάδεψαν την ιστορία του Πύργου, ήταν η συμμετοχή του στον Εθνικό ξεσηκωμό το 1806. Κυρίαρχος τότε σ' όλη την Ηλεία ήταν ο αγάς του Λάλα, ο Αλή Φαρμάκης, ο οποίος ήθελε να αποτινάξει την κυριαρχία του σουλτάνου. Το όνομά του έχει πάρει σήμερα ένα χωριό κοντά στην ολύμπια. Έτσι το 1818 εκδηλώθηκε εξέγερση κατά του Τούρκου κατακτητή. Στην πρώτη γραμμή των επαναστάσεων ήταν ο Δημήτρης Άχολος. Παράλληλα το 1820

¹³ Δόξας,Τ., 1965, σελ 8-9-11.

¹⁴ Δόξας,Τ., 1965, σελ 11-12.

βρήκε το Πύργο, στα πλαίσια του επαναστατικού κινήματος, που είχε αρχίσει να φουσκώνει και έφτασε στην ύψιστη ακμή του το 1821.

Στις 10 Μαΐου του 1821, με αρχηγό τον Αναγνώστη Παπασταθόπουλο ξεκίνησε η μεγαλύτερη εκστρατεία κατά του Λάλα. Οι θριαμβευτικές νίκες της 20,21,22,23 Ιουνίου του 1821 στο Πούσι, ανάγκασαν τους Τούρκους σε καταντροπιασμένη φυγή που λύτρωσε οριστικά τον τόπο.

2.4 Τα Σταφιδικά Χρόνια Του Πύργου

Η περιοχή της Ηλείας έχει συνδεθεί άρρηκτα με την σταφίδα,¹⁵. Η εντατική καλλιέργεια της ξεκίνησε μετά την απελευθέρωση του ελληνικού κράτους, καθώς υπήρχε μεγάλη ζήτηση για το προϊόν από τις χώρες της Ευρώπης. Από το 1821, η διάδοση της καλλιέργειας της σταφίδας στην επαρχία της Ηλείας, είχε πάρει μεγάλες διαστάσεις και αποτελούσε το Εθνικό προϊόν. Επιπροσθέτως το λιμάνι του Κατάκολου υπήρξε ένα από τα κυριότερα σημεία φόρτωσης σταφίδας, σε μεγάλα εμπορικά πλοία με προορισμό τα διάφορα λιμάνια της Δύσης.

Παράλληλα η παραγωγή του σταφιδόκαρπου¹⁶, έφερε στους παραγωγούς και ευτυχία και δυστυχία, καθότι δεν ήταν σταθερή κάθε χρόνο. Σημαντικό παράγοντα έπαιζαν οι κλιματολογικές συνθήκες. Βέβαια, παρά τις μεγάλες καταστροφές στις σταφιδοκαλλιέργειες οι κάτοικοι της Ηλείας είδαν και χρόνους ευημερίας, αφού το εισόδημα της σταφίδας τους έφερε ευτυχισμένες ημέρες και πολύ πλούτο

Επίσης, η άνθηση του εμπορίου προκάλεσε και την ανάγκη για έργα υποδομής στην περιοχή προκειμένου να διευκολύνονται οι συναλλαγές. Μια από τις σημαντικότερες υποδομές που έγιναν, ήταν η κατασκευή του σιδηροδρόμου και συγκεκριμένα της γραμμής Πύργου Κατάκολου, η σιδηροδρομική γραμμή Πειραιώς – Καλαμάτας, καθώς και οι τοπικές γραμμές, οι οποίες μαρτυρούν την άνθηση και την σπουδαιότητα του εμπορίου στην περιοχή της Ηλείας. Ωστόσο αυτή η άνθηση της περιοχής χάρη στην παραγωγή και στο εμπόριο της σταφίδας σκιάστηκε συχνά, καθώς εξαρτιόταν εκτός από τις κλιματολογικές συνθήκες και από τις συνθήκες που διαμορφώνονταν στην παγκόσμια αγορά.

¹⁵ Παπανδρέου,Γ., 1924, σελ 28-29-31.

¹⁶ Δάβος,Β., 1827-1990, σελ 14.

Ένα δυσάρεστο επακόλουθο ήταν η σταφιδική κρίση το 1890, η οποία σημάδεψε για πολλά χρόνια την περιοχή σε όλα τα επίπεδα, αποτελώντας ένα από τα σημαντικότερα οικονομικά προβλήματα.

2.5 Η οικονομική και πνευματική ανάπτυξη του Πύργου

Ο 19^{ος} και 20^{ος} αιώνας υπήρξαν αιώνες σταθμοί για την οικονομική – πνευματική –κοινωνική ανάπτυξη του Πύργου. Ήδη από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα, οι άνθρωποι άρχισαν να αναθεωρούν τις ιδέες -ανάγκες - πιστεύω τους. Ενώ πριν τον 18^ο, βλέπει κανείς ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού, να ασχολείται με την γεωργία-αλιεία, τώρα έστρεφαν την προσοχή τους πιο πολύ στο πνευματικό –οικονομικό τομέα.

Όσον αφορά το πνευματικό επίπεδο, οι κάτοικοι άρχιζαν να καλλιεργούν το πνεύμα τους, μέσω των εκδηλώσεων που υπήρχαν. Οι εκδηλώσεις αυτές, άλλοτε είχαν ψυχαγωγικό χαρακτήρα και άλλοτε ήταν εκπαιδευτικής σημασίας. Έτσι ότι αφορά, στην διασκέδαση των Πυργιωτών, κυρίαρχη θέση κατείχε η γιορτή των Ανθεστηρίων και η συμμετοχή τους σε θεατρικές παραστάσεις. Επίσης είναι σημαντικό να σημειωθεί, ότι την περίοδο εκείνη λειτούργησε ο πρώτος κινηματογράφος και το θέατρο.

Αντίστροφα, την εκπαίδευση και την μάθηση των κατοίκων βοήθησαν οι λόγιοι, ποιητές, συγγραφείς, εκπαιδευτικοί. Ενώ παράλληλα, έκαναν την εμφάνιση τους τα πρώτα σχολεία και ιδρύθηκε η πρώτη βιβλιοθήκη της πόλης.

Από την άλλη μεριά, η οικονομία του 19^{ου} αιώνα είχε εμπορικό χαρακτήρα. Μια πληθώρα μικρών καταστημάτων (βιβλιοπωλεία, ρακοπωλεία ,ενδύματα, κλπ.) άνοιξαν στους δρόμους της πόλης και πιο συγκεκριμένα στην οδό Ερμού- Αυγερινού. Σε αυτό το σημείο πρέπει να ειπωθεί, ότι τα μαγαζιά αυτά, ενίσχυσαν την τοπική οικονομία, καθώς και το εμπόριο της περιοχής.

Ιδιαίτερα σημαντική ήταν όμως, και η χωροταξική ανασυγκρότηση της πόλης. Χτίστηκαν δημόσια κτίρια - ιδιωτικές κατοικίες, σύμφωνα με τον νεοκλασικό ρυθμό. Εκτός από αυτό όμως, δημιουργήθηκαν σοκάκια και έγιναν εργασίες, για την ανακαίνιση της πλατείας σε ιστορικό κέντρο. Κατά αυτόν τον τρόπο, η πόλη προσπαθούσε να προβάλλει μια πλούσια και αναπτυγμένη εικόνα.

Δεν υπάρχει αμφιβολία, ότι ο 19^{ος} αιώνας χάρισε στους Πυργιώτες, οικονομική ευμάρεια, πνευματική άνθηση και κοινωνική ανάπτυξη. Αφήνοντας πίσω την «χρυσή εποχή», ήρθε ο 20^{ος} αιώνας, ο οποίος έφερε πολλές αλλαγές. Μια από τις

σημαντικότερες καινοτομίες που πρέπει να τονιστούν είναι, ότι πολλά μικρά μαγαζιά εμπορικού χαρακτήρα, μετατράπηκαν σε βιομηχανικές μονάδες. Σε αυτό το σημείο ήρθε η αναστήλωση της βιομηχανίας και του τραπεζικού συστήματος να καταστήσει την οικονομία της περιοχής ακμάζουσα.

Από την μεριά του τραπεζικού συστήματος¹⁷, εκτός του υποκαταστήματος της Εθνικής Τράπεζας, δημιουργήθηκαν και άλλα υποκαταστήματα τραπεζών. Μερικά από αυτά είναι, της εμπορικής, της Εθνικής Τράπεζας και της Τράπεζας Ελλάδος. Παράλληλα, είχε αναπτυχθεί και τοπική τραπεζική δραστηριότητα, με παλαιότερο το τραπεζικό γραφείο του Ιωάννου Ψημένου, ο οποίος τους δάνειζε για την σταφιδοκαλλιέργεια και έπειτα αυτοί εξοφλούσαν, με την παράδοση και την πώληση του σταφιδόκαρπου τους.

Στην πορεία δημιουργήθηκαν και άλλα υποκαταστήματα τραπεζών όπως εκείνο της Αγροτικής Τράπεζας. Έτσι μπορεί να αντιληφτεί κανείς, ότι οι εύποροι της εποχής ίδρυσαν τράπεζες, με σκοπό να βοηθήσουν τους μικροκαλλιεργητές δίνοντάς τους χρήματα, ενισχύοντας με αυτόν τον τρόπο την ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας.

Από την άλλη μεριά, ο Πύργος εκτός από τις τράπεζες γνώρισε σημαντική βιομηχανική ανάπτυξη με προεξάρχουσα την καπνοβιομηχανία Βασίλη Καραβασίλη. Δεν ήταν όμως η μοναδική βιομηχανική μονάδα στον Πύργο, υπήρχαν και άλλες όπως: η «Αλευροβιομηχανία Δήμητρα Αλφειός», η βιομηχανία «Δήμητρα», η βιομηχανία ζυμαρικών του Ηρακλή Νταιρόπουλο κ.λπ.

2.6 Αφιέρωμα Στα Νεοκλασικά Του Πύργου

Τα νεοκλασικά κτήρια¹⁸ του Πύργου, αποτελούν μάρτυρες της οικονομικής ανάπτυξης της πόλης. Όταν η οικονομική δύναμη των κατοίκων αυξανόταν,

¹⁷ Αυγερινού,Μ., 2009, σελ 202-203-206-207-208.

¹⁸ Macromedia Projector macromedia inc, Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση Πύργου, Δήμος Πύργου Ιστορία- Πολιτισμός – Κεμήλια – φωτογραφικό υλικό.

πολλαπλασιάζονταν και τα σπίτια αυτά. Δεν είναι δύσκολο να τα ανακαλύψει κανείς και σήμερα. Είναι σκορπισμένα σε όλη την έκταση της.

Σε κάθε βήμα συναντά κανείς αρχοντικά. Από αυτά ξεχωρίζουν το θέατρο «Απόλλων» και η «Δημοτική Αγορά». Καθώς επίσης και οι νεοκλασικές κατοικίες των πλουσίων, κάποτε εμπόρων της σταφίδας, όπως του Πετρόπουλου, το Ξυστρί. Δύο επίσης, από τα πιο ωραία αρχοντικά μπορεί κανείς να συναντήσει κοντά στο Επαρχείο, συγκεκριμένα του Χατζηγιάννη και του Ψημένου. Παράλληλα, ο Πύργος έχει ένα μεγάλο αριθμό κτιρίων που σχετίζονται με την παραγωγή της σταφίδας. Από αυτά ξεχωρίζουν ο σιδηροδρομικός σταθμός, οι αποθήκες σταφίδας, το ινστιτούτο σταφίδας και το σταφιδεργοστάσιο.

Τα πιο σημαντικά κτίρια της πόλης που δημιουργήθηκαν αυτή την εποχή είναι:

- *Το στραβοπάζαρο: η δημοτική αγορά*

Η δημοτική αγορά του Πύργου, είναι ένα από τα πιο σημαντικά χτίσματα της πόλης. Μετρά αρκετά χρόνια ζωής και αποτελούσε το εμπορικό κέντρο

της περιοχής. Στην αρχή της λειτουργίας της ήταν ξύλινη και το 1889 με πρωτοβουλία του τότε δήμαρχου, αποφασίστηκε η διάθεση 200.000 δραχμών, για την ανέγερση λιθόκτιστης αγοράς στο ίδιο σημείο. Λειτουργούσε με τα αίθρια και τις τέσσερις εισόδους της ανοιχτές, σε μια γειτονιά που ολόκληρη ήταν μια αγορά. Λόγω της σχεδιαστικής ιδιομορφίας της, η περιοχή πήρε την ονομασία στραβοπάζαρο. Ανακαινισμένη πρόσφατα, ετοιμάζεται για να φιλοξενήσει το Αρχαιολογικό μουσείο του Πύργου.

- *Θέατρο Απόλλων¹⁹:*

¹⁹ Macromedia Projector macromedia inc, Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση Πύργου, Δήμος Πύργου Ιστορία- Πολιτισμός – Κειμήλια – φωτογραφικό υλικό.

Βρίσκεται στο κέντρο της πόλης του Πύργου και αποτελούσε σημείο συνάντησης των κατοίκων. Μεγάλοι καλλιτέχνες παλαιότερων εποχών, είχαν περάσει από αυτό και χρησιμοποιήθηκε για θεατρικές παραστάσεις, αλλά και για τις πρώτες κινηματογραφικές προβολές. Σήμερα έχει ανακαινιστεί και φιλοξενεί τις παραστάσεις των δύο τοπικών θεατρικών ομάδων.

Αξίζει να σημειωθεί, πως και τα δύο παραπάνω κτίσματα αποτελούν έργα του Γερμανού αρχιτέκτονα Ερνέστου Τσίλλερ.

- *Ο Άγιος Χαράλαμπος*

Η εκκλησία του Άγιου Χαράλαμπου, κτίστηκε την εποχή της τουρκοκρατίας, από την οικογένεια Βιλαέτη. Ο Άγιος Χαράλαμπος είναι πολιούχος του Πύργου, αφού σύμφωνα με την παράδοση έσωσε την πόλη από την πανούκλα.

- *Η Αγία Κυριακή*

Η Αγία Κυριακή είναι η παλαιότερη εκκλησία του Πύργου. Είναι γοθτικού ρυθμού και διατηρεί ακόμα και στις μέρες μας τα χαρακτηριστικά της.

- *Τα Γραφεία της μητρόπολης*

Στα πρώτα χρόνια της ίδρυσης της Επισκοπής Ηλείας, το Μητροπολιτικό Μέγαρο, βρισκόταν επί της οδού Γερμανού, στο σπίτι του γιατρού Ιωάννου Σταθόπουλου. Αργότερα, το Μητροπολιτικό Μέγαρο μετακόμισε δύο φορές μέχρι να βρει το οριστικό μέρος να εγκατασταθεί, στο οποίο είναι ακόμα και σήμερα. Το σημερινό κτήριο αγοράστηκε το 1939 από την Εθνική Τράπεζα.

- *Κτίριο στην οδό 28ης Οκτωβρίου 44*

Νεοκλασικό κτήριο, χαρακτηρισμένο ως διατηρητέο που βρίσκεται στην οδό 28ης Οκτωβρίου 44. Πρόκειται για ένα πολύ αξιόλογο διώροφο κτήριο με υπόγειο, που κατασκευάστηκε το 1831. Η αρχική του χρήση ήταν δημόσια βιβλιοθήκη, ενώ τώρα παραμένει ακατοίκητο. Το πλήθος των αρχιτεκτονικών στοιχείων, που συγκεντρώνει το κτήριο το κατατάσσει στα πλέον σημαντικά κτίσματα της πόλης.

- *Κτίριο στην οδό Ερμού 4*

Νεοκλασικό κτήριο, χαρακτηρισμένο ως διατηρητέο που βρίσκεται στην οδό Ερμού 4. Είναι ένα διώροφο κτήριο, που κατασκευάστηκε στα τέλη του 1800. Βρίσκεται σε κεντρικό σημείο της πόλης και αποτελεί μέρος ενός συνόλου αξιόλογων κτηρίων της περιοχής. Σήμερα είναι Ποτοποιείο.

2.4 Η πορεία της πόλης στον 20ο αιώνα

Ο καινούριος αιώνας δεν ξεκίνησε καλά για την πόλη του Πύργου. Ήδη από το 1901 η εικόνα της περιοχής ήταν αποπνικτική. Η φτώχεια, οι κλοπές, η έλλειψη καθαριότητας και φωτισμού, ήταν κάποια από τα προβλήματα που είχαν να αντιμετωπίσουν οι κάτοικοι στην καθημερινότητά τους.

Ενώ ο καιρός περνούσε, η κατάσταση στην πόλη χειροτέρευε. Το 1940 οι Γερμανοί και οι Ιταλοί κατέκτησαν την περιοχή. Οι Πυργιώτες δεν θέλησαν να είναι υπόδουλοι των κατακτητών και διεκδίκησαν την ελευθερία τους, σαμποτάροντας τον εχθρό με κάθε τρόπο.

Μετά την λήξη του πολέμου, ο Πύργος άρχισε σιγά-σιγά να αναπτύσσεται σε όλους τους τομείς. Θέλοντας να ξεχάσει τις σκοτεινές ημέρες του παρελθόντος, έδωσε την βαρύτητά του στην δημιουργία της πόλης εκ νέου. Μέσα σε αυτή την ανασυγκρότηση, έμφαση δόθηκε στη πιστοληπτική ικανότητα της πόλης. Παράλληλα δημιουργήθηκαν τράπεζες, βιομηχανικές μονάδες και βιοτεχνίες. Επιπλέον, άνθισαν και οι πολιτιστικές εκφάνσεις του Πύργου. Άρα προς τα μέσα του αιώνα, η πόλη βίωσε περίοδο ακμής, αυτό όμως δεν θα κρατούσε για πολύ.

Ήδη την τελευταία δεκαετία του 20^{ου} αιώνα, η Ευρώπη μπαίνει στη εποχή της παγκοσμιοποίησης, όπου δημιουργούνται αλυσίδες καταστημάτων, βιομηχανιών κ.τ.λ., όπου αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αποβιομηχάνιση. Αυτή η εξέλιξη δεν άφησε ανεπηρέαστη την πόλη του Πύργου. Δυστυχώς, οι επιχειρήσεις εγκαταλείφθηκαν από τους ιδιοκτήτες τους και την θέση τους πήραν τα καινούρια «πρότυπα» της αγοράς. Οι βιομηχανικές μονάδες της πόλης, που άλλοτε «στελέχωναν» την τοπική οικονομία σταμάτησαν την λειτουργία τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί του εργοστάσιο του Ξυστή.

Μέσα σε όλο αυτό το κλίμα, στις 26 Μαρτίου 1993, η πόλη πλήττεται από σεισμό. Ισχυρές καταστροφές σημειώθηκαν στις υποδομές της, άνθρωποι τραυματίστηκαν και πολλοί ακόμα έμειναν άστεγοι. Έτσι για ακόμα μια φορά η κοινωνία θα έπρεπε να ανταπεξέλθει στις δύσκολες συνθήκες.

Ενώ τα χρόνια, περνούσαν ο 21^{ος} αιώνας βρίσκει την πόλη του Πύργου να «προσπαθεί» να προσαρμοστεί και ενσωματωθεί με τις αλλαγές που γίνονται, τόσο σε εγχώριο, όσο και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Ταυτόχρονα γίνονται ενέργειες ανάπτυξης

στην πόλη, με στόχο να αναπτύξει την οικονομία της και να γίνει προσβάσιμη και οικεία, αφενός για τους κατοίκους της και αφετέρου για τους τουρίστες.

Κεφάλαιο 3. Μελέτη Σκοπιμότητας Και Βιωσιμότητας

Πριν από μερικά χρόνια, το θέμα της βιωσιμότητας των μουσείων δεν είχε καν τεθεί προς συζήτηση, ήταν αυτονόητο ότι μετά τη δημιουργία τους, την απρόσκοπτη λειτουργία των μουσείων εξασφάλιζε ο κρατικός προϋπολογισμός. Αυτό αφορούσε κυρίως τα κρατικά μουσεία, δεδομένου ότι τα ιδιωτικά ήταν ελάχιστα.

Στην Ελλάδα τα τοπικά μουσεία έχουν δημιουργηθεί: α) από εύπορους και κατά τεκμήριο καλλιεργημένους ιδιώτες, β) τοπικούς πολιτιστικούς φορείς και γ) την ίδια την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Και οι τρεις κατηγορίες αυτών των φορέων εμφορούνται από τον ενθουσιασμό της δημιουργίας του μουσείου, χωρίς τις περισσότερες φορές να συνειδητοποιούν ότι την ημέρα των εγκαινίων του έχει διανυθεί μόνον ο μισός δρόμος της όλης προσπάθειας. Ο άλλος μισός, που είναι ο σχεδιασμός της λειτουργίας και της βιωσιμότητάς του, κατά κανόνα αγνοείται κυρίως επειδή έχει υποτιμηθεί.

Πιο αναλυτικά, ένα μουσείο για να παραμείνει ενεργό στο πέρασμα του χρόνου, θα πρέπει αφενός να πορεύεται παράλληλα με την κοινωνία και αφετέρου εμπλέκει τους κατοίκους στις δραστηριότητές του. Επίσης θα πρέπει να ανανεώνεται συνεχώς, με τα γεγονότα που λαμβάνουν μέρος στην τοπική κοινωνία. Για να παραμείνει όμως ενεργό το μουσείο, δεν αρκούν μόνο αυτά. Είναι δύσκολη υπόθεση ένας οργανισμός να μην χάνει την ταυτότητα – υπόσταση - σύστασή του, καθώς οδηγείται προς το μέλλον.

Από την άλλη μεριά όμως, ο οργανισμός μπορεί να επηρεαστεί από πολλούς παράγοντες, με κίνδυνο να αλλοιωθεί ή και ακόμα να καταστραφεί. Κυρίως οι παράγοντες αυτοί οφείλονται στον οικονομικό τομέα, (έλλειψη κονδυλίων, επιχορηγήσεων κτλ.) και λιγότερο στον κοινωνικό (μη συμμετοχή των κατοίκων στο μουσείο).

Έτσι λοιπόν, για να μην οδηγηθεί ένα μουσείο σε αυτό το αδιέξοδο πριν από την ίδρυση του, όταν δηλαδή βρίσκεται στο πρωταρχικό στάδιο, πρέπει να εφαρμοστεί η μελέτη σκοπιμότητας και βιωσιμότητας²⁰.

Η μελέτη αυτή, περιλαμβάνει α. το κόστος της κατασκευής του οργανισμού, β. την εύρεση πόρων, γ. την έρευνα κοινού η οποία είναι σημαντική διότι μας δίνει στοιχεία που αφορούν το είδος του κοινού, δ. τα ενδιαφέροντα, ε. τις αρέσκειες τους

²⁰ Βιβλιογραφία από τα μουσεία του Βόλου σημειώσεις μαθήματος.

προς την έκθεση και στ. ελλείψεις που τυχόν υπάρχουν. Επίσης προσφέρει τις αδυναμίες, ευκαιρίες, δυνατότητες, απειλές που καθορίζουν την πορεία του μουσείου, στοιχεία για την ταυτότητα του μουσείου. Δηλαδή ένα σύνολο ιδιαίτερων χαρακτηριστικών, που θα το καταστήσουν μοναδικό για την πόλη και τους κατοίκους και τέλος προσφέρει το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του έργου.

3.1 Πολιτιστικές δραστηριότητες στον Δήμο Πύργου

Ο πολιτισμός από τα αρχαιότερα χρόνια έως και σήμερα, καθόριζε την ταυτότητα μιας πόλης. Όταν αυτός συνδέεται άμεσα με την κοινωνία επηρεάζει θετικά, τόσο το μορφωτικό επίπεδο όσο και την προβολή του εκάστοτε τόπου σε εγχώριο και διεθνές επίπεδο.

Όσον αφορά την πολιτιστική ζωή της πόλης του Πύργου, το κενό που υπάρχει είναι τεράστιο. Εκτός από το Αρχαιολογικό μουσείο της πόλης το οποίο παραμένει κλειστό λόγω οικονομικών δυσκολιών, δεν διοργανώνονται εκδηλώσεις που να έχουν ως περιεχόμενο την ιστορία της περιοχής, με αποτέλεσμα να μην γίνεται αναγνωρίσιμη από τους κατοίκους της.

Από την άλλη πλευρά βέβαια, η τοπική αυτοδιοίκηση, προσπαθεί μέσω των εκδηλώσεων να προσφέρει ψυχαγωγία, στους δημότες και στους διερχόμενους. Συχνά φιλοξενούνται στο πολιτιστικό μέγαρο του Πύργου (όπου στεγάζεται και το δημαρχείο), εκθέσεις με διαφορετική θεματολογία κάθε φορά (πίνακες, φωτογραφίες, βιβλία). Επίσης στον ίδιο χώρο διεξάγονται σεμινάρια και διαλέξεις. Εκδηλώσεις βέβαια παρατηρεί κανείς πολύ συχνά, στο θέατρο «Απόλλων», οι οποίες δεν αφορούν μόνο την ηθοποιία, καθώς το θέατρο φιλοξενεί κατά καιρούς εκδηλώσεις στα πλαίσια του Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου.

Αβίαστα λοιπόν συνάγεται το συμπέρασμα, ότι το κενό που υπάρχει στην πόλη θα έρθει να καλύψει η δημιουργία ενός μουσείου, το οποίο θα είναι αφιερωμένο στην ιστορία της πόλης. Το νέο μουσείο, πρώτον θα συμπληρώσει το κενό και δευτερευόντως θα αποτελεί σημείο αλληλοεπίδρασης μεταξύ μουσείου και πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Κατά αυτόν τον τρόπο, το μουσείο θα συμμετέχει ενεργά στα πολιτιστικά δρώμενα. Ένας τρόπος συμμετοχής θα μπορούσε να είναι, η διοργάνωση (όταν αυτό θα είναι εφικτό) κοινών εκδηλώσεων π.χ. ένα σεμινάριο ή συναυλία στο προαύλιο

χώρο του μουσείου ή μια διάλεξη αφιερωμένη για την ταυτότητα του νέου μουσείου στο πολιτιστικό μέγαρο.

Συμπερασματικά λοιπόν καταλαβαίνει κανείς, ότι ένας τόπος που φιλοξενεί πολλές πολιτιστικές εκδηλώσεις προσφέρει πλεονεκτήματα και στους νόμιμους οργανισμούς (μουσείο). Αυτά συνδέονται άμεσα, με την αναγνώριση του ιδρύματος, την οικονομική ευελιξία του, την μεγάλη προέλευση κοινού και τέλος την άφιξη τουριστών, η οποίοι με την σειρά τους ενισχύουν την τοπική οικονομία.

3.2 Ταυτότητα μουσείου

Η ιστορία μιας πόλης, αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι για την συγκρότηση της ταυτότητας και της υπόστασής της. Τα ιστορικά γεγονότα- ο υλικός πολιτισμός - η παράδοση είναι στοιχεία που συντελούν στη συγκρότηση της ιστορίας. Χωρίς αυτήν θα ήταν δύσκολο να αναγνωριστεί, η φυσιογνωμία και τα σημαντικά γεγονότα που έλαβαν μέρος σε αυτό τον τόπο.

Έτσι λοιπόν, στάθηκε η αφορμή για την ίδρυση του μουσείου στην πόλη του Πύργου στο εργοστάσιο Ξυστρί, το οποίο θα καθρεφτίζει την ιστορία του τόπου, μέσα από το πέρασμα του χρόνου. Με αυτόν τον τρόπο θα δίνεται στον επισκέπτη η δυνατότητα να μάθει μέσα από τον υλικό πολιτισμό την ιστορία μιας πόλης τεσσάρων αιώνων (17^{ος}-21^{ος}).

Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί, η μελέτη για το εργοστάσιο Ξυστρί, που έχει εκπονηθεί από τον Δήμο του Πύργου. Σύμφωνα με την τοπική αυτοδιοίκηση η πρώην βιομηχανική ενότητα του Ξυστρή, θα λειτουργήσει ως πολιτιστικό πάρκο. Στοχεύοντας στην επαναχρησιμοποίηση του κτιρίου και στην αναβάθμιση της περιοχής. Έτσι κατά αυτόν τον τρόπο θα μπορεί να στεγάσει και το μουσείο, το οποίο θα αποτελεί ένα ζωντανό κύτταρο που θα συλλέγει τα τεκμήρια της ιστορίας της πόλης. Από την άλλη πλευρά, το κοινό θα μπορεί συνδυάζει την μάθηση με την ψυχαγωγία καθώς θα λειτουργεί ως ένας πολυχώρος.

Από γεωγραφική άποψη, το μουσείο θα βρίσκεται μέσα στη πόλη, πιο συγκεκριμένα στην έξοδο του Πύργου προς Κατάκολο, οπότε αποτελεί εύκολη πρόσβαση για το κοινό. Παράλληλα στα 200 μέτρα από το μουσείο, υπάρχει ο σταθμός του Κτελ , ενώ σε 13 χιλιόμετρα υπάρχει το λιμάνι του Κατάκολου, όπου η αστική συγκοινωνία κατά την διάρκεια της ημέρας είναι πυκνή.

Ταυτόχρονα, το μουσείο της πόλης του Πύργου θα είναι μοναδικό στο είδος του, όχι μόνο για την πόλη του Πύργου, αλλά και για την ευρύτερη περιοχή του νομού Ηλείας. Αυτό που θα το καταστήσει μοναδικό είναι το ίδιο το θέμα του, θα είναι ένα μουσείο της πόλης, το οποίο θα συγκροτείται από φωτογραφικό υλικό, οι οποίες θα απεικονίζουν τα ιστορικά γεγονότα που έλαβαν χώρα στην περιοχή. Οπότε φτάνει στο συμπέρασμα κανείς, ότι έχει μοναδικότητα και η κατηγορία του μουσείου, αφού θα συγκαταλέγεται στα μουσεία πόλης, στα τοπικά μουσεία.

Επιπλέον στον οργανισμό για πρώτη φορά θα εκτεθούν και θα βρουν μέσο έκφρασης στοιχεία της πόλης, πράγμα που το καθιστά μοναδικό. Έπειτα, ο τρόπος λειτουργίας και έκθεσης θα είναι σύγχρονος και ποιοτικός. Η ξενάγηση σε κάποιους χώρους θα γίνεται μέσω των διαδραστικών μέσων, ενώ η πολιτική του μουσείου θα έχει στο προσκήνιο την μάθηση μέσω της ψυχαγωγίας με επίκεντρο πάντα τον επισκέπτη.

Επίσης, η ακτίνα επιρροής του μουσείου δεν θα είναι μόνο τα ιστορικά γεγονότα που έλαβαν χώρα στην πόλη, αλλά όλες οι εξελίξεις μέσα στην πάροδο του χρόνου, φτάνοντας με αυτόν τον τρόπο στο σήμερα. Έτσι ο οργανισμός θα ενημερώνει και θα ενημερώνεται. Κατά αυτό τον τρόπο, θα παραμείνει ενεργό στο πέρασμα του χρόνου, καθώς το μουσείο θα ανανεώνεται συνεχώς, κερδίζοντας το ενδιαφέρον του κοινού.

Παράλληλα, το μουσείο θα απευθύνεται σε ανθρώπους όλων των μορφωτικών επιπέδων. Μέσω των δράσεων και του τρόπου έκθεσης του μουσείου, θα ικανοποιεί πολλαπλά ενδιαφέροντα. Αφενός, θα αποτελέσει πόλο έλξης σε ένα κοινό μορφωτικού επιπέδου, όπως είναι ιστορικοί-αρχαιολόγοι-ερευνητές-μουσειολόγοι, που η επίσκεψή τους θα στηρίζεται στην έρευνα και μελέτη. Αφετέρου όμως, λόγω των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, θα μπορούν να το επισκεφτούν και οι μικροί φίλοι. Επίσης, θα το επισκέπτονται απλοί πολίτες, μαθητές, μεσήλικες κ.λπ.

Σε ότι αφορά την οικονομική ανάπτυξη του Πύργου, η ίδρυση ενός τέτοιου οργανισμού θα αποφέρει οικονομικά οφέλη. Καταρχάς, θα αναπτύξει την τοπική οικονομία, αφού το κοινό που θα επισκέπτεται το μουσείο, έπειτα θα επισκέπτεται την αγορά της περιοχής ή και ακόμα θα διανυχτερεύει.

Το σημαντικότερο από όλα όμως είναι, ότι στο μουσείο θα πρέπει να συμμετέχει ενεργά και η κοινωνία. Έτσι θα πρέπει να υπάρχει μια αίθουσα, που να είναι αφιερωμένη σε διαλέξεις-ομιλίες. Έπειτα στο προαύλιο χώρο, θα μπορεί να πραγματοποιήσει συναυλίες αλλά και να στεγάσει σε κάποιο άλλο σημείο της πόλης τα

εκθέματά του π.χ. σε μια αίθουσα του σχολείου. Σε αυτή βέβαια την φάση πρέπει να μελετηθούν πολύ καλά οι νόμοι περί μετακίνησης και δανεισμού εκθεμάτων.

Εκτός από τα παραπάνω, με την ίδρυση ενός τέτοιου μουσείου δίνεται και η ευκαιρία στους πολίτες του Πύργου, για την αίσθηση της ταυτότητας τους. Αν το μουσείο πόλης λειτουργεί καλά και έχει καλή φήμη, ταυτόχρονα αναβαθμίζεται και η εικόνα της πόλης στην συνείδηση των κατοίκων της.

Από την άλλη μεριά ο κίνδυνος που ελλοχεύει είναι, ότι το μουσείο θα είναι καινούριο. Έτσι θα πρέπει να αναπτύξει ένα σχέδιο στρατηγικής και marketing, με στόχο τη σωστή διαφήμιση. Ένας τρόπος διαφήμισης είναι, η προβολή της θεματολογίας τονίζοντας την μοναδικότητα του στην εκάστοτε περιοχή. Κάτι άλλο που θα πρέπει επίσης να προσέξει, είναι ο ανταγωνισμός που θα υπάρχει με τα ευρύτερα μουσεία της περιοχής, όπως το μουσείο της Αρχαίας Ολυμπίας (αρχαιολογικός χώρος), τα μουσεία Ελληνικής Τεχνολογίας και Μουσικών Οργάνων στο Κατάκολο και τον αρχαιολογικό χώρο της Αρχαίας Ήλιδας, για το λόγο ότι ήδη προϋπάρχουν και έχουν διεθνή φήμη.

3.3 S.W.O.T. ανάλυση

Η S.w.o.t ανάλυση²¹, είναι ένα εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού, το οποίο χρησιμοποιείται για την ανάλυση του εσωτερικού και εξωτερικού χώρου. Επίσης η ανάλυση S.w.o.t θεωρείται βάση για τον τομέα του μάρκετινγκ και των επιχειρήσεων. Όταν δηλαδή, η επιχείρηση πρέπει να λάβει μια απόφαση σχετικά με τους στόχους που έχει θέσει. Με τη ανάλυση αυτή μπορούν να προβλεφτούν οι εξωτερικοί - εσωτερικοί παράγοντες (π.χ. πόροι, απειλές, αδυναμίες και πλεονεκτήματα). Έτσι εφαρμόζοντας την S.WOT ανάλυση, υπάρχει η δυνατότητα να δημιουργηθεί, μία ολοκληρωμένη εικόνα γύρω από το μουσείο, αυτό επιτυγχάνεται με τα τέσσερα πεδία που διαθέτει: Πλεονεκτήματα και αδυναμίες όπου είναι εσωτερικοί παράγοντες, ευκαιρίες και κίνδυνοι που είναι εξωτερικοί παράγοντες.

²¹ http://el.wikipedia.org/wiki/Ανάλυση_SWOT, 10- 11- 2012.

<i>Πλεονεκτήματα</i>	<i>Αδυναμίες</i>	<i>Ευκαιρίες</i>	<i>Κίνδυνοι</i>
Το μουσείο βρίσκεται στην είσοδο της πόλης στην πρώην βιομηχανική ενότητα του Ξυστρί, στο δρόμο προς το Κατάκολο, οπότε είναι προσβάσιμο από τους πολίτες και από τους διερχόμενους, καθώς βρίσκεται σε κομβικό σημείο.	Το οδικό δίκτυο της περιοχής θεωρείται ανεπαρκές, οι ελεύθεροι χώροι είναι αδιαμόρφωτοι, συνεπώς δεν υπάρχει οργανωμένη λειτουργία χώρων στάθμευσης εκτός του προαύλιου χώρου του μουσείου.	Ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και η αναβάθμιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας (αντιμετώπιση της ανεργίας). Η ίδρυση του μουσείου θα δώσει την δυνατότητα σε ανθρώπους να εργαστούν.	Ο Πύργος είναι σεισμογενής περιοχή και ελλοχεύει ο κίνδυνος για μια «πιθανή καταστροφή». Γι αυτό το λόγο θα πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί στην επιλογή των κατασκευαστικών υλικών που θα χρησιμοποιηθούν.
Το υλικό, που εκτίθεται πηγάζει από την ιστορία του τόπου, πράγμα που το καθιστά μοναδικό στο είδος του.	Το μουσείο επειδή είναι καινούριο ενδεχομένως να μην εμπνέει εμπιστοσύνη σε χορηγούς να προσφέρουν οικονομική βοήθεια.	Λόγω της μεγάλης έκτασης γύρω από το μουσείο, ο χώρος μπορεί να αξιοποιηθεί για πολιτιστικές εκδηλώσεις.	Το μουσείο θα πρέπει να αναπτύξει ένα σχέδιο ανταγωνισμού, καθώς υπάρχουν στην ευρύτερη περιοχή μουσεια που φέρουν μεγάλη ιστορία.
Η ξενάγηση γίνεται ευχάριστη λόγω των διαδραστικών μέσων και τις δυνατότητες της επιλογής, όσον αφορά στο που θέλει να επικεντρωθεί ο επισκέπτης.	Επειδή το μουσείο είναι καινούριο η μη καλή διαφήμιση – γνωστοποίηση του, ελλοχεύει τον κίνδυνο προκατάληψης για το μουσείο, με αποτέλεσμα την μη επισκεψιμότητα.	Προμηνύεται δημιουργία αίθουσας για τις περιοδικές εκθέσεις, έτσι το κοινό θα έχει την ευκαιρία να γνωρίζει την κουλτούρα-πολιτισμό άλλων πόλεων και εθνών.	Επίσης, ένας κίνδυνος που ελλοχεύει είναι, η έλλειψη επαγγελματισμού από μεριά του προσωπικού, που αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα: πρώτον την δυσφήμιση του μουσείου και δεύτερον κάκιστη μετάδοση της γνώσης προς το κοινό.

<p>Το μουσείο θα απασχολεί εξειδικευμένο προσωπικό (μουσειολόγο, τεχνικό επιστήμονα, φιλόλογο) οι οποίοι θα έχουν πλήρη γνώση της επιστήμης τους και θα προσεγγίζουν σωστά και με προσοχή τα αντικείμενα του μουσείου.</p>	<p>Το μουσείο δεν βρίσκεται στο κέντρο της πόλης , βρίσκεται βέβαια μέσα στην πόλη, οπότε το κοινό θα πρέπει να το επισκέπτεται με μεταφορικό μέσο , καθώς κάποιος πεζός θέλει περίπου μισή ώρα.</p>	<p>Συνεργασία με τους πολιτιστικούς οργανισμούς της περιοχής , όπως μουσεία κ.λπ., το οποίο μπορεί να επιφέρει θετικά οφέλη για την βιωσιμότητα του μουσείου.</p>	<p>Παράλληλα με το πέρασμα του χρόνου, οι φορείς που άλλοτε βοήθησαν στην λειτουργία του μουσείου, μπορεί να αναστείλουν τις χορηγίες τους και αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα την έλλειψη οικονομικών κονδυλίων προς τον οργανισμό.</p>
<p>Η ίδρυση του μουσείου συνδέεται τόσο με την τουριστική αναβάθμιση όσο και με φιλικούς προς το περιβάλλον τρόπους υλοποίησης. Συμβάλλει στην περιβαλλοντική αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και στην αστική ανάπλαση. Έτσι δημιουργεί ελκυστικό περιβάλλον για ανάπτυξη οικονομικών-εμπορικών-πολιτιστικών δραστηριοτήτων.</p>	<p>Με την ίδρυση ενός μουσείου σε περίοδο κρίσης υπάρχει το ενδεχόμενο, μείωσης του, επομένως να μην έχει «θωρακιστεί» σωστά από ειδικευμένο προσωπικό.</p>	<p>Αύξηση ξένων επισκεπτών, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση των εσόδων για τον οργανισμό.</p>	<p>Η απουσία της διαφήμισης και συνδυασμό με την χαλάρωση του προσωπικού, θα αποτελούσαν την μη επισκεψιμότητα του μουσείου και τον κίνδυνο να κλείσει στα μετέπειτα χρόνια.</p>
<p>Επίπεδο οικονομικών χώρων. Το μουσείο θα ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα, τόσο μέσω της διοργάνωσης πλήθους</p>		<p>Ευαίσθητο ποίηση της δημοτικής αρχής, η ενημέρωση των Αρχών του Δήμου για τα προβλήματα και τις ελλείψεις του μουσείου, μπορεί να επιφέρει</p>	<p>Η απουσία οικονομικών πόρων, για τυχών ανακαινίσεις ή φθορές στο εξωτερικό – εσωτερικό χώρο , θα οδηγήσουν στην εικόνα της</p>

εκδηλώσεων, όσο και μέσω του καταστήματος πώλησης και του αναψυκτηρίου που θα διαθέτει.		περαιτέρω συνεργασία του Δήμου με τον οργανισμό, με σκοπό την παροχή υλικοτεχνικής υποστήριξης.	εγκατάλειψης του κτηρίου, όπου αυτό θα έχει αντίκτυπο στον ίδιο οργανισμό.
Συνεργασία με άλλους φορείς, θα συνεργάζεται με πλήθος άλλων φορέων για το σχεδιασμό και υλοποίηση των εκδηλώσεων της, όπως το Υπουργείο, φιλανθρωπικά ιδρύματα, δημοτική αρχή, διαφημιστικές εταιρίες κ.λπ.		Δίνεται η ευκαιρία στους πολίτες να μάθουν την ιστορία τους και να αποκτήσουν μια ζωντανή σχέση με το παρελθόν. Επίσης συμβάλει και στην αλλαγή του πολιτιστικού τοπίου της πόλης.	Οι καθυστερήσεις ή η έλλειψη πληρωμής στο προσωπικό του μουσείου, θα φέρουν ως αποτέλεσμα την αναστολή του οργανισμού ή και ακόμα το κλείσιμο του.

3.4 Αναμενόμενα έσοδα- έξοδα μουσείου

Το μουσείο της ιστορίας της πόλης του Πύργου, θα υπάγεται στον δήμο Πύργου, οπότε τα έξοδα του μουσείου θα τα αναλάβει ο δήμος σε συνεργασία με τους χορηγούς της περιοχής. Ωστόσο το μουσείο, θα πρέπει να ανάπτυξη ένα σύγχρονο μάρκετινγκ της εποχής μας ώστε να μπορεί να υπάρξει βιωσιμότητα.

Τα έσοδα του θα προέρχονται από τα εισιτήρια, πωλητήριο, δωρεές και τους φίλους μουσείου. Από την άλλη πλευρά τα έξοδα του μουσείου θα είναι τα πάγια έξοδα, το προσωπικό, η συντήρηση και η λειτουργία του μουσείου και τα έξοδα για τις δράσεις του μουσείου.

Εάν υποθέσει κάποιος, ότι ετησίως το μουσείο θα το επισκέπτονται 50.000 χιλιάδες άτομα, τα έσοδα θα ανέρχονται στις 150.000 χιλιάδες ευρώ. Ποσό που θα απαντάτε μόνο από την τιμή του εισιτηρίου (3 ευρώ). Τέλος το μουσείο θα δέχεται δωρεές, οι οποίες μπορεί να είναι, είτε χρηματικές (οικονομική συνεισφορά), είτε αντικείμενα που μπορούν να προστεθούν στο εκθεσιακό χώρο.

Ένας τρόπος, που θα προσέθετε χρήματα και οικονομική βιωσιμότητα στον προϋπολογισμό του μουσείου, θα ήταν η χορηγία, η οποία συνδέεται άμεσα με τα Μ.Μ.Ε. Με αυτόν τον τρόπο, δεν διαφημίζεται μόνο το όνομα του χορηγού, αλλά και το μουσείο (τηλεοπτικό σποτ, ραδιοφωνικά μηνύματα, έντυπος τύπος, ιστοσελίδα).

3.5 Συνολική εκτίμηση του εγχειρήματος

Οι λέξεις πολιτισμός, κουλτούρα, κληρονομιά, συγκροτούν την ιστορία μιας πόλης. Δεν είναι τυχαίο ότι πίσω από τις αναγνωρίσιμες πόλεις, κρύβεται μια μεγάλη ιστορία. Έτσι Χαρακτηριστικό παράδειγμα θα αποτελέσει και η πόλη του Πύργου.

Ο Πύργος, παρόλο που μετράει τέσσερις αιώνες ιστορίας παρέχει αρκετό υλικό για να διαμορφωθεί ένα σύγχρονο μουσείο πόλης. Τον τρόπο που πήρε το όνομα ο Πύργος, οι φάσεις που πέρασε στην επανάσταση, τα σταφιδικά χρόνια, η πνευματική και η οικονομική ανάπτυξή του κατά τον 19^ο αιώνα, τα υπέροχα νεοκλασικά και οι φυσικές καταστροφές που έπληξαν την περιοχή μπορούν να συγκροτήσουν την ιστορία της πόλης.

Μια τέτοια καινοτομία θα αποφέρει θετικά αποτελέσματα τόσο σε ολόκληρη την κοινωνία όσο και σε καθένα άτομο ξεχωριστά. Καταρχάς, η ιστορία που άλλοτε για κάποιους ήταν ασήμαντη ή και ακόμα άγνωστη τώρα θα γνωστοποιηθεί μέσα από τις συλλογές, όχι μόνο στους ντόπιους κατοίκους της περιοχής αλλά και στους διερχόμενους.

Έπειτα, η επισκεψιμότητα στην πόλη θα αυξηθεί. Όταν ένα μουσείο είναι σε λειτουργία, γύρω από αυτό πραγματοποιούνται και άλλα πολιτιστικά δρώμενα (περιοδικές εκθέσεις, διαλέξεις κλπ). Αυτό με την σειρά του αποφέρει την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας αλλά και την βελτίωση του τρόπου διαβίωσης των ντόπιων, οι οποίοι θα έρχονται σε επαφή με την ιστορία άλλων πόλεων μέσω των δράσεων του μουσείου.

Σε αυτό το σημείο, δεν θα πρέπει να παραλειφτεί ο ανταγωνισμός που θα δημιουργηθεί με τα μουσεία της ευρύτερης περιοχής, όπου θα αποτελέσει αφορμή για

την συνεχή βελτίωση του ιδρύματος και την προσπάθειά του να παραμείνει ενεργό μέσα στο πέρασμα των χρόνων.

3.6 Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης - προϋπολογισμός μελέτης του έργου

A) Ειδικά χαρακτηριστικά δράσης²²

Τίτλος δράσης	Μουσείο Ιστορίας του Πύργου
Τελικός δικαιούχος	Δήμος Πύργου
Συνοπτική περιγραφή δράσης-πράξης	
Προϋπολογισμός	1.750.000.
Πηγή χρηματοδότησης	ΕΣΠΑ
Τρόπος ανάθεσης	Ανοιχτή διαδικασία δημοπρασίας με βάση το νόμο.3669/2008

B) Χρονικός προγραμματισμός και προϋπολογισμός δράσεων

Τίτλος δράσης πράξης	Πηγή χρηματοδότησης	Αρχή μήνας – έτος	Τέλος μήνας – έτος	Προϋπο λογισμός
Μουσείο Ιστορίας της Πόλης του Πύργου	ΕΣΠΑ	01/07/2012	30/11/2013	1.750.000

Γ) Προϋπολογισμός μελέτης

Προετοιμασίες- χωματουργικά-ασφαλτικά	260.182,40
Αρχιτεκτονικές διαμορφώσεις	889.933,52
Εργασίες ύδρευσης – αποχέτευσης	106.461,97
Ηλεκτρικές εργασίες	115.839,83
Γενικό σύνολο	2.360.353,44

²² Ολοκληρωμένο σχέδιο αστικής ανάπτυξης Δήμος Πύργου, 2011, σελ 19-20-21.

Κεφάλαιο 4. Μουσειολογική μελέτη

Η μουσειολογική μελέτη, καλύπτει όλες τις μεθόδους και τις πρακτικές που απαιτούνται για την δημιουργία ενός νέου μουσείου²³, οπότε είναι αναπόσπαστο κομμάτι για την δημιουργία του εκθεσιακού χώρου. Έτσι λοιπόν στο μουσείο του Πύργου, η μουσειολογική μελέτη θα πληροί απόλυτα τις προϋποθέσεις για την σωστή προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς της πόλης του Πύργου.

Σε αυτό το μέρος της πρότασης περιλαμβάνονται: ο στόχος του μουσείου, τα κεντρικά μηνύματα, το που βρίσκεται το μουσείο, το εν δυνάμει κοινό του, τα διαδραστικά μέσα που θα διαθέτει καθώς και τα σχέδια του μουσείου με σκοπό την κατανόηση της λειτουργίας του κτιρίου.

4.1 Ο Στόχος του μουσείου

Η δημιουργία του μουσείου του Δήμου Πύργου, ανταποκρίνεται στα σύγχρονα πρότυπα ανάπτυξης αστικού προφίλ, προσδίδοντας νέα χρήση σε ένα σημαντικό κτίριο (εργοστάσιο Ξυστρί) και επανεντάσσοντας το, στο κοινωνικό – οικονομικό - πολιτιστικό ιστό της πόλης. Πιο συγκεκριμένα η δημιουργία του μουσείου αποβλέπει:

- Τη διάσωση – αποκατάσταση - ανάδειξη ενός σημαντικού κτιρίου της βιομηχανικής ζώνης του τόπου.
- Το σχεδιασμό, ανάπτυξη και την διαχείριση ενός πολυχώρου, απόλυτα ενταγμένου στις υποδομές και τις δραστηριότητες του Πύργου.
- Τη Σύνδεση αλλά και συνέχεια του πρόσφατου παρελθόντος με το παρόν και το μέλλον όπου καθορίζουν την ταυτότητα της πόλης.
- Η υλοποίηση δράσεων για την ενεργό συμμετοχή του κοινού, όπου θα τους προσφέρει μάθηση και ψυχαγωγία.
- Την ενίσχυση της τοπικής κοινωνίας σε συνδυασμό με διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις και περιοδικές εκθέσεις στο μουσειακό χώρο.

²³ Οικονόμου,Μ.,2003, σελ 25.

Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι ένα μουσείο, όσο καλά και αν είναι σχεδιασμένο και οργανωμένο, εάν δεν εξελίσσεται και δεν διαμορφώνεται μαζί με την πόλη και τους ανθρώπους της, εάν είναι έξω από την φυσιογνωμία της, δεν θα έχει κανένα ενδιαφέρον για τους πολίτες και τους επισκέπτες της πόλης. Έτσι λοιπόν θα πρέπει να δημιουργηθεί, ένα μουσείο μέσα στον χώρο του Πύργου, το οποίο θα μεταβάλλεται και θα βρίσκεται απόλυτα μέσα στην ιστορία - φυσιογνωμία της πόλης. Πρέπει δηλαδή να δημιουργηθεί ένας χώρος φιλικός, επισκέψιμος, με πραγματικό ενδιαφέρον για τους ντόπιους και τους επισκέπτες.

4.2 Χαρακτηριστικά επισκεπτών

Το μουσείο «της Πόλης του Πύργου», θα απευθύνεται στους κατοίκους της πόλης, με σκοπό να γνωρίσουν και να εκτιμήσουν την πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής.

Στο μουσείο λόγω των πολλαπλών δραστηριοτήτων που θα πραγματοποιούνται, θα μπορούν να συμμετάσχουν οι μικροί φίλοι της πόλης μέσα από τα μουσειοπαιδαγωγικά προγράμματα. Αντίστοιχα οι μεγαλύτεροι φίλοι του μουσείου, θα μπορούν να ξεναγηθούν στην έκθεση και να απολαύσουν τους χώρους ψυχαγωγίας του μουσείου. Παράλληλα επειδή το μουσείο είναι μοναδικό στο είδος του, θα μπορεί να προσεγγίζει και άτομα πνευματικού – επιστημονικού επιπέδου όπως ιστορικούς, αρχαιολόγους, μουσειολόγους κ.λπ.

Τέλος στο σύνολο των επισκεπτών, συμπεριλαμβάνονται και άτομα με ειδικές ανάγκες. Οπότε το μουσείο, υποχρεούται να πληροί στον σχεδιασμό της έκθεσης, όλες τις απαραίτητες προδιαγραφές για την εύκολη πρόσβασή τους στον εκθεσιακό χώρο.

4.3 Πληροφορίες για το κτήριο

Η βιομηχανική μονάδα Ξυστή²⁴, άνηκε στον Μιχάλη Ξυστή, έναν πλούσιο Πυργιώτη, ο οποίος είχε διατελέσει το αξίωμα του δημάρχου και του οπλαρχηγού. Το εργοστάσιο λειτούργησε στο τέλος του 19^{ου} αιώνα μέχρι τα μέσα του 20^{ου} αιώνα όταν

²⁴ Συνέντευξη: Μικελόπουλος, Β., (προφορική επικοινωνία), 16 Ιανουαρίου 2013.

και πέθανε ο Ξυστήρης . Μερικές από τις ιδιότητες του εργοστασίου, ήταν η κονσερβοποιία και μετέπειτα λειτούργησε ως πυρηνεργοστάσιο, επεξεργαζόταν δηλαδή τον πυρήνα από την ελιά.

Ακούστηκε ότι λίγο πριν πεθάνει, πήρε δάνειο από την Εθνική τράπεζα, για να κάνει ανακαίνιση και έβαλε υποθήκη το εργοστάσιο του. Σε ηλικία 80 χρονών πέθανε και μην έχοντας κάποιον άλλον συγγενή να εξοφλήσει το δάνειο, το έκανε ιδιοκτησία η τράπεζα.

Το 2011 η τοπική αυτοδιοίκηση του Πύργου²⁵, θέλησε να αγοράσει την οικοπεδική ενότητα του πρώην εργοστασίου «Ξυστήρη», έναντι του ποσού των 1.750.000 ευρώ, από την τράπεζα. Στόχος του Δήμου είναι η αναβάθμιση και η προοπτική ολοκλήρωση ,σε επίπεδο αστικού σχεδιασμού στην περιοχή παρέμβασης, με την δημιουργία ενός θεματικού πάρκου.

Εικόνα 1 Το εργοστάσιο Ξυστήρη, από το φωτογραφικό αρχείο της Πρωινής εφημερίδα Πύργος.

Επίσης χωροταξικά, το κτήριο βρίσκεται στην περιοχή του Ερυθρού Σταυρού, στην έξοδο προς το Κατάκολο, ενώ η συνολική του επιφάνεια είναι 28.823,68 m². Από αυτό γίνεται αντιληπτό , ότι πρόκειται για ένα μεγάλο κτήριο, το οποίο θα μπορέσει να φιλοξενήσει την ιστορία του Πύργου.

Πέρα από αυτό, ενταγμένη η έκθεση σε αυτό το κτήριο, θα συμβάλει στην επαναχρησιμοποίηση του και στην περιβαλλοντική αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος. Άρα θα πάψει, να υπάρχει η εικόνα της εγκατάλειψης και της φθοράς και στη θέση αυτού, θα δημιουργηθεί ένας ελκυστικός χώρος.

4.4 Βασικές εκθεσιακές αρχές

A. Το κτήριο

Το εργοστάσιο Ξυστήρη, βρίσκεται στην οδό Υψηλάντους, η οποία αποτελεί έναν από τους βασικούς άξονες ανάπτυξης του Πύργου. Η ανάπλαση του ήδη υπάρχοντος κτιρίου, που είναι οργανωμένο γύρω από το εσωτερικό αίθριο, θα υλοποιηθεί χάρη στην χρηματοδότηση από το Ε.Σ.Π.Α.

²⁵ Ολοκληρωμένο σχέδιο αστικής ανάπτυξης Δήμος Πύργου,2011, σελ 2,3,16.

Η αρχιτεκτονική ανάπλαση θα διατηρήσει το αρχικό σχέδιο του κτίσματος, ενώ οι βασικές αρχές σχεδιασμού θα βασίζονται στην ιδέα ενός κτιρίου με ανοίγματα προς το κεντρικό αίθριο.

Οι εκθεσιακοί χώροι θα οργανωθούν στην ανατολική πλευρά του κτιρίου και θα υπάρχει μια διαδοχή. Τα αντικείμενα θα είναι τοποθετημένα θεματικά, ενώ η πορεία των επισκεπτών θα επιτυγχάνεται με την παρεμβατική μέθοδο.

Από την άλλη πλευρά, οι χώροι αναψυχής και χρηστικότητας (εστιατόριο – καφέ – πωλητήριο - τουαλέτες), θα λειτουργήσουν στο δυτικό μέτωπο του εργοστασίου. Ο αίθριος χώρος θα αποτελεί το βασικό στοιχείο των δραστηριοτήτων, καθώς θα μπορεί να φιλοξενεί υπαίθριες εκθέσεις, μουσικές εκδηλώσεις, παραστάσεις κλπ.

Τέλος είναι σημαντικό να αναφερθεί και η μελέτη για τα άτομα με κινητικά προβλήματα. Κατά αυτό τον τρόπο θα είναι τοποθετημένες ράμπες και οι πόρτες θα είναι αυτόματες, ώστε να διευκολύνεται η πρόσβαση τους στον εκθεσιακό χώρο.

B. Τα αντικείμενα

Όσον αφορά τα αντικείμενα, θα είναι τοποθετημένα σε κάθε ενότητα θεματικά, ενώ μέσα στην αίθουσα θα πληρούν τους κανόνες θέασης. Επειδή οι φωτογραφίες θα αποτελέσουν τα εκθέματα, θα υπάρχουν οι κανόνες διαχείρισης – διαφύλαξης, με σκοπό την αποφυγή φθοράς από τις περιβαλλοντικές συνθήκες, τον φωτισμό, την κλοπή. Επίσης πρέπει να τονιστεί, ότι τα αντικείμενα θα πλαισιώνονται από λεζάντες, ενώ σε κάθε αίθουσα θα υπάρχει και μια εισαγωγική πινακίδα, σύμφωνα με τις εκθεσιακές αρχές.

4.5 Το σενάριο της έκθεσης

A. Κεντρικά μηνύματα της έκθεσης

Το υλικό της έκθεσής, θα βασίζεται στην ιστορία της πόλης του Πύργου, η οποία χρονολογείται από τον 17^ο αιώνα ως τις μέρες μας ,συμπεριλαμβανομένων όλων εκείνων των εξελίξεων που διαδέχτηκαν η μία την άλλη στο πέρασμα των χρόνων. Τα μηνύματα της έκθεσης θα είναι τα εξής :

- Η αναγνώριση της ιστορίας της πόλης από τους κατοίκους, αλλά και από τους επισκέπτες, κατά συνέπεια και η ευαισθητοποίηση τους για την πόλη.
- Η συνέχεια της ιστορίας του Πύργου, αλλά και η ύπαρξη συνθηκών για να αγαπήσουν οι κάτοικοι την πόλη τους.
- Η ανάδειξη του κοινωνικού – πνευματικού- αρχιτεκτονικού πλούτου της περιοχής, όπου ο επισκέπτης θα μπορεί να αντλήσει σημαντικές πληροφορίες, όσον αφορά τις κοινωνικές τάξεις- οικονομία κλπ, στο πέρασμα του χρόνου.

B. Θεματικοί άξονες

Μια απλή περιήγηση στην πόλη δεν αρκεί να κατανοήσει κάποιος την ιστορία της. Έτσι λοιπόν, από τον 20^ο αιώνα συχνά παρατηρείται η ιστορία της ενταγμένη σε ένα μουσείο, τα λεγόμενα μουσειακά πόλεων. Κατά αυτόν τον τρόπο η πόλη αποκρυπτογραφεί στους «επισκέπτες» τα δικά της «μυστικά».

Πιο συγκεκριμένα, το ίδιο παρατηρείται και για τον Πύργο. Αυτό το σκοπό έρχεται να εξυπηρετήσει το μουσείο της πόλης του Πύργου. Οι τέσσερις αιώνες ιστορίας της θα ενταχθούν στον εκθεσιακό χώρο με τον τίτλο «ο Πύργος μέσω των αιώνων», που θα χωρίζεται σε πέντε βασικές ενότητες, οι οποίες είναι οι εξής:

- Ενότητα Πρώτη : Η ίδρυση του Πύργου.
- Ενότητα Δεύτερη: Ο Πύργος στον 19^ο αιώνα.

Υποενότητα : Η Πόλη στην επανάσταση και τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας του.

Υποενότητα: Ο Πύργος αναπτύσσεται.

1 Η εποχή της σταφίδας.

2 Ο εμπορικός χαρακτήρας της πόλης.

3 Ο αρχιτεκτονικός ρυθμός.

4 Η ενημέρωση των Πυργιωτών μέσα από τον έντυπο τύπο.

5 Η πνευματική και πολιτιστική ανάπτυξη του Πύργου.

- Ενότητα Τρίτη: Ο Πύργος τον 20^ο αιώνα

Υποενότητα :Ο Πύργος αντιμέτωπος με τους πολέμους

1 Η έλευση των προσφύγων.

2 Τα κατοχικά χρόνια.

3 Η βιομηχανία της πόλης.

Υποενότητα: Οι τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα.

1 Ο καταστροφικός σεισμός του 1993.

2 Η διασκέδαση των Πυργιωτών.

Υποενότητα: Ο Πύργος σήμερα.

- Ενότητα Τέταρτη: Η ιστορία μέσα από την τέχνη.

Υποενότητα δ1: Προτομές ανθρώπων που σημάδεψαν την ιστορία της πόλης.

Υποενότητα δ2: Γλυπτά.

Υποενότητα δ3: Πίνακες. Γνωστοί ζωγράφοι του Πύργου μαγεύουν με το έργο τους.

- Ενότητα Πέμπτη: Εξέχουσες προσωπικότητες του Πύργου.

4.6 Τα προτεινόμενα ερμηνευτικά μέσα

Είναι γνωστό, πως η έννοια του μουσείου στον ελλαδικό χώρο, ξεκίνησε ως αποθηκευτικός χώρος για τα αντικείμενα. Δεν είχε εξαρχής την σημερινή μορφή. Σιγά-σιγά με την πάροδο των χρόνων, οι πόρτες των μουσείων άνοιξαν για το κοινό. Όμως και πάλι δεν πληρούσαν τις κατάλληλες προϋποθέσεις, ούτε ως προς τα αντικείμενα, ούτε ως προς τον σχεδιασμό της έκθεσης, ώστε να είναι προσιτή και ευχάριστη η ξενάγηση στους επισκέπτες.

Φτάνοντας λοιπόν στο σήμερα, μπαίνοντας σε ένα μουσείο το οποίο «σέβεται» το υλικό που έχει να επιδείξει, αλλά και τον κόσμο που θα το επισκεφθεί, θα πρέπει να πληροί τις προϋποθέσεις που έχει θεσπίσει ο ορισμός του μουσείου και της μουσειολογίας σαν επιστήμης γενικότερα.

Το μουσείο λοιπόν, δεν έχει ως στόχο μόνο να εκπαιδεύσει, αλλά και να ψυχαγωγήσει²⁶. Πλέον στις μέρες μας αυτό είναι εφικτό με την βοήθεια της τεχνολογίας. Όταν τα παλιότερα χρόνια αυτό φάνταζε «εξωπραγματικό», τώρα πια δεν γίνεται να ιδρυθεί μουσείο χωρίς να το πλαισιώνουν διαδραστικά μέσα, τα οποία θα κάνουν την επίσκεψη στο μουσείο ευχάριστη. Τέτοια μέσα είναι οι οθόνες αφής, 3D animation, DVD.

²⁶ Μπούνια,Α., Νικονάνου,Ν., Οικονόμου,Μ., 2008, σελ 151, 152,153.

Αυτά τα μέσα θα έχει το «Μουσείο Ιστορίας του Πύργου» για να κάνει την περιπλάνηση μέσα στο χώρο ενδιαφέρουσα, κατανοητή και χωρίς πλήξη.

Κεφάλαιο 5. Παρουσίαση θεματικών ενότητων

«Ο Πύργος μέσω των αιώνων»

Εισαγωγικά

Ο 17^{ος} αιώνας, στάθηκε η αφετηρία για να δημιουργηθεί η ιστορία του Πύργου. Αυτή η ιστορία θα ενταχθεί, μέσα σε έναν εκθεσιακό χώρο, διαχωρισμένο σε ενότητες και υποενότητες, οι οποίες θα διηγηθούν τις μεταβολές που έλαβαν χώρα στην περιοχή, καθώς ο χρόνος περνούσε. Μέσα μετάδοσης μηνυμάτων θα είναι οι πληροφορίες σε μορφή κειμένων, καθώς και τα αντικείμενα που θα τις πλαισιώνουν.

5.1 Ενότητα πρώτη: Εισαγωγική ενότητα για την ίδρυση του Πύργου

Αυτή η ενότητα, σκοπό έχει να δείξει στο θεατή τον τρόπο που ιδρύθηκε η πόλη. Μέσα από το κείμενο που παρατίθεται, ο επισκέπτης θα αντλήσει σημαντικές πληροφορίες που αφορούν, α) το έτος ίδρυσης της πόλης, β) το όνομα του «ιδρυτή» της, γ) τις συνθήκες κάτω από τις οποίες δημιουργήθηκε και δ) τους πρώτους κατοίκους που εγκαταστάθηκαν στην περιοχή.

Σύμφωνα με τους ιστορικούς²⁷, στον ίδιο χώρο που βρίσκεται ο Πύργος σήμερα, τοποθετείται η Αρχαία πόλη Δυσπόντιο. Στα περίχωρα του Πύργου ήταν η αρχαία πόλη Λέτρινα, απ' όπου είχε πάρει και την ονομασία του σαν Δήμος Λετρίνων μέχρι την Δεκαετία του 1980.

Κάτω από τον Τουρκικό ζυγό το 1510, ένας χωρικός από τα Καλάβρυτα που τον έλεγαν Τσερνωτα, θέλησε να καλλιεργήσει τη γη της περιοχής, εκτός από αγρότης όμως, είχε στην κατοχή του και κοπάδια. Στην προσπάθειά του να εξεύρει νερό για το κοπάδι του άνοιξε ένα πηγάδι στην συνοικία Νιοχώρι (σημερινός Άγιος Σπυρίδωνας).

²⁷ Δόξας,Τ.,1965, σελ 8,9.

Στο πηγάδι μέσα ο Τσερνωτάς βρήκε ένα θησαυρό από αρχαία χρυσά νομίσματα τα οποία σκέφτηκε να τα πάει στον σουλτάνο Σελίμ Α, ο οποίος φυσικά δέχτηκε την προσφορά του Τσερνωτάς και για να τον ευχαριστήσει του την ανταπέδωσε με δύο αμοιβές ηγεμονικές. Η μία ήταν να του χαρίσει τον τίτλο του μπέη (αφέντη) της περιοχής (1512), ενώ η δεύτερη απέραντες εκτάσεις γης από τον Αλφειό ως το χωριό Αϊ Γιάννης.

Τα πρώτα σημάδια για την δημιουργία της πόλης δεν άργησαν να φανούν²⁸. Ο ίδιος έκτισε όπως λέει η παράδοση πάνω στον λόφο του Επαρχείου την κατοικία του, ένα πύργο και έβλεπε από εκεί ψηλά τα χωράφια του και τα κοπάδια του. Το 1687 γύρω από τον πύργο του Τσερνωτάμπεη ιδρύθηκε μικρός οικισμός που με τη πάροδο του χρόνου μεγάλωσε.

Οι πρώτοι που κατοίκησαν και έχτισαν τα σπίτια τους, περίγυρα με μικρούς προστατευτικούς πύργους, στον Πύργο ήταν: οι Άχολοι πρώτα και οι Βιλαεταίοι έπειτα. Με τον ίδιο τρόπο έκαναν την εγκατάστασή τους στον τόπο και όσοι κατέβαιναν σιγά - σιγά απ' τα γύρω χωριά, οπότε καταυτόν τον τρόπο δόθηκε η ονομασία την πόλης του Πύργου.

Προτεινόμενα εκθέματα

Εικόνα 2 Ο πρώτος χάρτης που αποτυπώνει τον Πύργο μετά την ίδρυσή του, πηγή φωτογραφίας: φωτογραφικό αρχείο από την εφημερίδα Πρωινή, Πύργος

²⁸ Δόξας,Τ., 1965, σελ 11.

5.2 Ενότητα Δεύτερη. Ο Πύργος στον 19ο αιώνα

Η ενότητα «ο Πύργος στον 19^ο αιώνα» είναι χωρισμένη σε έξι επιμέρους υποενότητες, οι οποίες είναι οι εξής: α) η πόλη στην επανάσταση και τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας της, β) τα σταφιδικά χρόνια, γ)ο εμπορικός χαρακτήρας της περιοχής, δ) ο αρχιτεκτονικός ρυθμός ε)ο έντυπος τύπος και στ) η πνευματική και πολιτιστική ανάπτυξη του Πύργου. Στόχος της ενότητας αυτής είναι να δείξει στους επισκέπτες, αφενός τα γεγονότα που έλαβαν χώρα τον 19^ο αιώνα στην πόλη και αφετέρου την δύναμη των Πυργιωτών να επουλώσουν τις πληγές τους που τους άφησε η επανάσταση και να μετατρέψουν τον Πύργο σε μια ισχυρά οικονομική – κοινωνική περιοχή.

Βαδίζοντας προς τον 19^ο αιώνα ο Πύργος βρισκόταν σε συνεχείς μάχες, αναζητώντας την ελευθερία του. Μέχρι το 1830 στο προσκήνιο ήταν τα απελευθερωτικά κινήματα ενάντια στο τούρκικο ζυγό²⁹. Η κατάσταση δεν θα άλλαζε μέχρι το 1850 περίπου, παρά το γεγονός ότι η πόλη απελευθερώθηκε, για δεύτερη φορά ήρθε αντιμέτωποι με συγκρούσεις, εκείνες των αγροτών που δεν ήθελαν να πληρώνουν τους φόρους. Μέσα σε όλο αυτό το σκοτάδι ήταν αδιανόητο στην περιοχή να υπάρξει κάποιο στοιχείο ανάπτυξης. Η εικόνα της ήταν αποπνικτική, τα γκρεμισμένα σπίτια-πεινά-αρρώστιες, ήταν αυτά που απασχολούσαν την τότε διοίκηση.

Μετά την απελευθέρωση της χώρας από τους Τούρκους και την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους, μια άλλη εποχή αρχίζει για την πόλη του Πύργου. Ο 19^{ος} αιώνας δικαίως έδωσε τον τίτλο «της χρυσής εποχής», αφού ένα αναπάντεχο γεγονός έδωσε άνθιση στην οικονομία της περιοχής. Πιο αναλυτικά το 1870-1880 ξεκίνησε εντατικά η καλλιέργεια της σταφίδας. Εξαιτίας της μεγάλης ζήτησης που υπήρχε από το εξωτερικό. Η ζήτηση αυτή προήλθε από την καταστροφή των αμπελιών στην Γαλλία, από μια ασθένεια, οπότε οι αγορές στράφηκαν στην Ελλάδα καθώς το προϊόν υπήρχε σε αφθονία.

Εξαιτίας της άνθισης του εμπορίου υπήρχε μεγάλη ανάπτυξη στην πόλη, οικονομική – κοινωνική - πνευματική. Οι έμποροι άρχιζαν να αποκτούν χρήματα με αποτέλεσμα αυτή η οικονομική ευμάρεια να φέρει και μεγάλη εικαστική ανάπτυξη στην περιοχή. Η ανάπτυξη αυτή σήμαινε την κατασκευή των νεοκλασικών σπιτιών και δημοσίων κτιρίων, όπου πέρα από την εικαστική πλευρά υπήρχε και η κοινωνική. Κάθε

²⁹ Συνέντευξη Μικελόπουλος,Β., (προφορική ομιλία), 16 Ιανουαρίου 2013.

οικογένεια κυρίως αστικές, έθεταν ως προϋπόθεση την μουσική παιδεία, την εκμάθηση ξένης γλώσσας, το υπηρετικό προσωπικό και βέβαια την γυμνασιακή μόρφωση της εποχής εκείνης. Αποτέλεσμα της ήταν να εδραιωθεί και μια αστική τάξη, η οποία αποτελείται από εμπόρους, γιατρούς, δικηγόρους, συμβολαιογράφους κλπ.

Άλλος ένας παράγοντας, που συνέβαλε στην ανάπτυξη της οικονομίας ήταν η δημιουργία των καταστημάτων με εμπορικό πλέον χαρακτήρα και αυτό το φαινόμενο εκδηλώθηκε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Έως τότε υπήρχαν μόνο τα εργοστάσια-αποθήκες που επεξεργάζονταν την σταφίδα. Διασχίζοντας τους δρόμους της πόλης (Ερμού-Αυγερινού) μια πληθώρα μικρών καταστημάτων μπορούσε να συναντήσει κανείς. Κατά αυτόν τον τρόπο άρχισε η βιομηχανία για την πόλη του Πύργου, που δίνοντας την σκυτάλη στον 20^ο αιώνα τα μικρά καταστήματα μετατράπηκαν σε βιομηχανικές και εργοστασιακές μονάδες.

Ο 19^{ος} αιώνας για τον Πύργο πρόσφερε ριζικές μεταβολές, που επηρέασαν τον κοινωνικό – οικονομικό – χωροταξικό - πνευματικό τομέα. Όλοι οι κάτοικοι έπρεπε να γνωρίζουν τους «υπαίτιους» της ακμάζουσας εποχής ενώ αντίστοιχα και οι άνθρωποι άρχιζαν να δραστηριοποιούνται κοινωνικά. Την σκυτάλη εδώ πήρε ο έντυπος τύπος, που μέσα από τις σελίδες του, τους ενημέρωνε για θέματα σοβαρά όπως το σταφιδικό ζήτημα ,την πολιτική-οικονομική επικαιρότητα κλπ και τους ψυχαγωγούσε με εφημερίδες λιγότερο «επίκαιρες», που ήταν αφιερωμένες στα ανέκδοτα και καυστικά σχόλια εκείνης της εποχής.

Ο Πύργος στην Επανάσταση και τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας της

Η ενότητα αυτή είναι αφιερωμένη στις μάχες που έδωσε η πόλη για την απελευθέρωση της. Η εμπλοκή του Πύργου στην επανάσταση του 1821, ήταν η αφετηρία για την απελευθέρωση του από τους κατακτητές.

Το 1806, είναι μια περίοδος που σηματοδεύτηκε³⁰ με την πρώτη συμμετοχή του Πύργου στον Εθνικό ξεσηκωμό. Κυρίαρχος τότε σ' όλη την Ηλεία ήταν ο αγάς του

³⁰ Δόξας,Τ., 1965, σελ 11,12.

Λάλα, ο Αλή Φαρμάκης, ο οποίος ήθελε να ανατινάξει την κυριαρχία του σουλτάνου. Στην προσπάθεια του αυτή έστειλε μήνυμα στον Κολοκοτρώνη με σκοπό να ενταχτεί με το μέρος του, ο οποίος και δέχτηκε. Ο σουλτάνος όταν έμαθε για την ανταρσία που επρόκειτο να γίνει έγινε έξαλλος και απάντησε με πόλεμο. Έτσι το 1818 έγινε μια πραγματική πια εξέγερση κατά του Τούρκου κατακτητή. Στην πρώτη γραμμή των επαναστάσεων ήταν ο Δημήτρης Άχολος. Το 1820 βρήκε το Πύργο πανέτοιμο, το πανελλήνιο επαναστατικό κίνημα είχε αρχίσει να φουσκώνει, μέχρι που έφτασε και στην ύψιστη ακμή του το 1821.

Στις 10 Μαΐου του 1821 με αρχηγό τον Αναγνώστη Παπασταθόπουλο ξεκίνησε η μεγαλύτερη εκστρατεία κατά του Λάλα. Οι θριαμβευτικές νίκες της 20,21,22,23 Ιουνίου του 1821 στο Πούσι ανάγκασαν τους Τούρκους σε καταντροπιασμένη φυγή και ο τόπος λυτρώθηκε οριστικά. Ο Πύργος πλέον ήταν ελεύθερος. Η θύελλα βέβαια του πολέμου είχε σπείρει παντού στην πόλη την ερημιά και την φρίκη. Τα σπίτια γκρεμισμένα και οι άνθρωποι δειλοί και αδύναμοι ξαναρχίζουν το χτίσιμο της ζωής.

Μετά την Επανάσταση ο Πύργος ορίστηκε πρωτεύουσα της Επαρχίας Ήλιδας. Πρώτος δήμαρχος του Πύργου διορίστηκε ο Συλλαϊδόπουλος. Ο πληθυσμός είχε αισθητά μειωθεί ενώ ένα μεγάλο κομμάτι του το αποτελούσαν νησιώτες. Η γενική κατάσταση της πόλης ήταν φριχτή αφού υπήρχαν παντού γκρεμισμένα σπίτια. Γι' αυτό το λόγο οι δημογέροντες του Πύργου στις 26 Ιουλίου του 1830 ζήτησαν την αποστολή αρχιτέκτονα για να συντάξει το σχέδιο της πόλης. Επίσης με συνοπτικές διαδικασίες κατασκευάστηκε ο Δημόσιος Οίκος με έξοδα της κυβέρνησης.

Κατά την περίοδο της εξουσίας του Καποδίστρια πραγματοποιήθηκαν πολλές εξεγέρσεις με πρωταγωνιστές την οικογένεια Κρεστενίτη. Το αποκορύφωμα των επαναστατικών κινήσεων έφτασε όταν ο έκτακτος επίτροπος της Ηλείας, Αναγνωστόπουλος, συνέλαβε τον Λυκούργο Κρεστενίτη ως στασιαστή.

Βαυαροκρατία

Ο Βασιλιάς Όθων³¹ επισκέφθηκε τον Πύργο 2 φορές κατά την βασιλεία του. Η πρώτη επίσκεψη πραγματοποιήθηκε στις 27 Οκτωβρίου 1833 και η δεύτερη, η οποία έγινε μαζί με την Αμαλία, στις 8 Μαΐου 1840.

³¹ Εφημερίδα Πατρής, Κυριακόπουλος,Κ., 2003, σελ 39.

Οι αναταραχές και οι εξεγέρσεις δεν έλειψαν ούτε σε αυτή τη χρονική περίοδο. Το 1840 οι αγρότες εξεγέρθηκαν εναντίον του Βασιλιά με κύριο αίτημα την κατάργηση της φορολογίας των προϊόντων τους. Αν και το αίτημα φαινόταν ουτοπιστικό έπρεπε να συνειδητοποιήσει κανείς ότι μέχρι τότε οι κάτοικοι της Ηλείας δεν πλήρωναν φόρους γιατί είχαν ευνοϊκή μεταχείριση από τους Τούρκους Αγάδες. Παρόλα αυτά η κυβέρνηση κατέστειλε την εξέγερση με την αποστολή στρατιωτικού τάγματος στον Πύργο και την σύσταση έκτακτου στρατοδικείου με πρόεδρο τον Κ. Πίσσα.

Η δεύτερη χρονολογικά, και σημαντικότερη, εξέγερση συνέβη τον Μάιο του 1848 όταν ο Λύσανδρος Βιλαέτης κατέλαβε τον Πύργο με περίπου 80 οπαδούς του και κατέλυσε τις τοπικές αρχές. Η συμμετοχή του κόσμου ήταν περιορισμένη λόγω των αποτυχημένων εκβάσεων των προηγούμενων επαναστάσεων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη γρήγορη προέλαση του κυβερνητικού στρατού ο οποίος και κατέπνιξε το κίνημα. Ο ηγέτης της εξέγερσης στον Πύργο, Λύσανδρος Βιλαέτης, κατέφυγε με 11 οπαδούς του στη Αγγλοκρατούμενη Ζάκυνθο όπου ζήτησε ασυλία. Το 1849 δόθηκε αμνηστία στους αποστάτες.

Την περίοδο 1851-1855 η ανάπτυξη της σταφίδας ήταν τόσο μεγάλη που η κυβέρνηση σύστησε Εφοριακό Γραφείο στον Πύργο έτσι ώστε οι φόροι από τα εισοδήματα των εμπόρων και των γεωργών να συλλέγονται ευκολότερα.

Προτεινόμενα εκθέματα

Εικόνα 3 Η μάχη του Λάλα, φωτογραφικό υλικό από την έκθεση του Δήμου Πύργου.

Εικόνα 4 Το όπλο του Γεράσιμου Βασιλόπουλου, συλλογή από τον Δήμο του Πύργου, φωτογραφικό υλικό από την έκθεση του Δήμου Πύργου.

Εικόνα 5 Φορεσιά χωρικής του 19ου αιώνα, προς τον Δήμο του Πύργου οικ. Χαρ. Μπιρμπίλι, φωτογραφικό υλικό από την έκθεση του Δήμου Πύργου.

Εικόνα 6 Φορεσιά χωρικής του 19ου αιώνα, προς τον Δήμο του Πύργου οικ. Χαρ. Μπιρμπίλι, φωτογραφικό υλικό από την έκθεση του Δήμου Πύργου.

Ο Πύργος αναπτύσσεται

Η υποενοότητα αυτή υποδιαιρείται σε τέσσερις υποενοότητες οι οποίες είναι οι εξής:

- Η εποχή της σταφίδας.
- Ο εμπορικός χαρακτήρας της πόλης.
- Ο αρχιτεκτονικός ρυθμός.
- Η ενημέρωση των Πυργιωτών μέσα από τον έντυπο τύπο.

Κινητήρια δύναμη της οικονομίας στα μετεπαναστατικά χρόνια, ήταν η σταφίδα. Χάρη σε αυτήν ο Πύργος γνώρισε περιόδους ευημερίας και ήρθε αντιμέτωπος με τον νέο αρχιτεκτονικό ρυθμό, το εμπόριο και την ενημέρωση μέσα από τον έντυπο τύπο. Στόχος των υποενοτήτων αυτών είναι να θα προβληθεί η χρυσή εποχή της πόλης, όπως ονομάστηκε από πολλούς.

Η εποχή της σταφίδας

Η υποενοότητα αυτή θα αναδείξει στους επισκέπτες τη σημασία που είχε η σταφίδα για την άνοδο της οικονομίας, καθώς θα ξετυλίξει τα γεγονότα που οδήγησαν στην σταφιδική κρίση, αλλά και τα συλλαλητήρια που ακολούθησαν μετά από αυτήν.

Η σταφίδα φαίνεται ότι ήταν γνωστή από την αρχαιότητα³², υπήρξαν λέξεις «οσταφίς» και «σταφίς» που δήλωναν την ξηραμένη σταφίδα αλλά πιθανόν δεν πρόκειται για την σημερινή σταφίδα. Η Κορινθιακή σταφίδα ήταν το τοπικό προϊόν και μάλλον το επικερδέστερο της Ηλείας. Η εντατική καλλιέργεια της στην περιοχή της Ηλείας, ξεκίνησε μετά την απελευθέρωση του ελληνικού κράτους, καθώς υπήρχε μεγάλη ζήτηση για το προϊόν από τις χώρες της Ευρώπης. Το 1827 η διάδοση της καλλιέργειας της σταφίδας είχε πάρει μεγάλες διαστάσεις και αποτελούσε το Εθνικό προϊόν του τόπου. Καλλιεργούνταν κυρίως στους δήμους Πετρίνων, Ελίσης, Ήλιδας και Μυρτουντίων, λιγότερο στους πεδινούς δήμους της Ολυμπίας, Φολόης, Παμπίας και Πηνειών. Παράλληλα βέβαια καλλιεργούνταν και η ξανθιά σταφίδα την οποία οι Ηλείοι την αποκαλούσαν «τσιμπίμπου» .

Για να φυτέψουν την σταφίδα με σκοπό να πλουτίσουν, ξεχέρσωναν θαμνώδη δάση και ξερίζωναν ελαιώνες. Την ίδια περίοδο καλλιεργούσαν το βαμβάκι και τον καπνό ενώ

³² Παπανδρέου,Γ., 1924,σελ 28,29

έλειπε η καλλιέργεια των σιτηρών. Γενικότερα παρατηρήθηκε ότι οι ασχολίες των κατοίκων περιορίστηκαν, διότι η προσοχή των πάντων εστράφη στην σταφίδα.

Επίσης εκείνο το διάστημα υπήρχε και αύξηση του πληθυσμού, η οποία προήλθε από την σταφίδα. Πολλοί κάτοικοι από τα Καλάβρυτα και την Πομπεία, κατέβηκαν στην Ηλεία, για την καλλιέργεια αυτής και εγκαταστάθηκαν μόνιμα, χτίζοντας συνοικισμούς κυρίως στα ορεινά μέρη της περιοχής. Έτσι εκτός από την αύξηση του πληθυσμού παρατηρείται, πρώτον η ποικιλία στον πολιτισμό και δεύτερον η επιμιξία να αυξάνεται.

Ένα από τα κυριότερα σημεία φόρτωσης της σταφίδας³³ αποτελούσε το λιμάνι του Κατάκολου, καθώς την φόρτωναν σε μεγάλα εμπορικά πλοία με προορισμό τα διάφορα λιμάνια της Δύσης. Επιπλέον η άνθηση του εμπορίου προκάλεσε και την ανάγκη για έργα υποδομής στην περιοχή προκειμένου να διευκόλυναν τις συναλλαγές. Η κατασκευή του σιδηροδρόμου και συγκεκριμένα της γραμμής Πύργου Κατάκολου ήταν η πρώτη στην Ελλάδα, καθώς και οι τοπικές γραμμές που δημιουργήθηκαν μαρτυρούν την άνθηση και την σπουδαιότητα του εμπορίου στην περιοχή της Ηλείας. Ωστόσο αυτή η άνθηση της περιοχής χάρη στην παραγωγή και στο εμπόριο της σταφίδας σκιάστηκε συχνά, καθώς εξαρτιόταν εκτός από τις κλιματολογικές συνθήκες και από τις συνθήκες που διαμορφώνονταν στην παγκόσμια αγορά.

Σταφιδικά ζητήματα

Ενώ η τιμή της σταφίδας³⁴, από την μία είχε φτάσει το 1893 στο πλέον κατώτερο στάδιο από όλους τους προηγούμενους χρόνους, από την άλλη η ανησυχία των παραγωγών σκεφτόμενοι τις καταδιώξεις ήταν οι λόγοι που έφεραν στο προσκήνιο το σταφιδικό ζήτημα.

Το πρόβλημα των αγροτών ήταν ότι η γη είχε συγκεντρωθεί σε λίγους κτηματίες, οι οποίοι στην συνέχεια νοίκιαζαν τα κτήματα τους στους γεωργούς με καταχρηστικούς όρους και αυτό είχε ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη της τοκογλυφίας. Το 1888 έλαβε χώρα η πρώτη οργανωμένη συγκέντρωση των αγροτών με αίτημα την βελτίωση της κατάστασης των ιδίων και της φυγοδικίας, οι διαδηλώσεις διαδέχονταν η μια την άλλη.

³³ Παπανδρέου, Γ., 1924, σελ 31.

³⁴ Δάβος, Β., 1997, http://lyk-lala.ilei.sch.gr/istorika_Pyrgoy_1830_1930.pdf σελ 17.

Στις 12 Σεπτεμβρίου 1893 πραγματοποιήθηκε το πανηλειακό συλλαλητήριο³⁵ στην πόλη του Πύργου και εκδόθηκε ψήφισμα, το οποίο στάλθηκε στον αντιβασιλέα και ανέφερε ρυθμίσεις που αφορούσαν:

- Να ρυθμιστεί νομοθετικά το σταφιδικό ζήτημα
- Να αναβάλουν την είσπραξη των φόρων
- Να συμβάλει και η Εθνική Τράπεζα στην ανάπτυξη του τόπου
- Να εκλεγεί επιτροπή με σκοπό την διαβίβαση των ψηφισμάτων

Η επιτροπή η οποία ορίστηκε ήταν η εξής: Θαλλής Θεοδωρίδης, Αριστείδης Παναγιωτόπουλος, Νικόλαος Βέργος, Χαράλαμπος Γκάβας, Χρήστος Διάκος και Χρήστος Μαρκόπουλος.

Σε όλη την περιφέρεια της Ηλείας γινόταν κάθε τόσο μικρά ή μεγάλα συλλαλητήρια τα οποία κατατάραζαν την κυβέρνηση και διασάλευαν την δημόσια τάξη. Το αποκορύφωμα του σταφιδικού αγώνα ήταν η εξέγερση που έλαβε χώρα στο χωριό Βαρβάσαινα το 1903, που οι αγρότες συγκεντρώθηκαν στον Πύργο, εκφράζοντας με έντονο τρόπο τις διαμαρτυρίες τους, όπου αυτό είχε ως συνέπεια την παραίτηση της κυβέρνησης του Θεοτόκη.

Επικίνδυνη εποχή για τα συλλαλητήρια ήταν τους θερινούς μήνες αλλά και τους φθινοπωρινούς που η συγκομιδή της σταφίδας ήταν στον οργασμό της. Εκείνη την περίοδο οι μόνοι πρόοδοι στον Ηλειακό χώρο αποτυπώθηκαν στον οικονομικό τομέα με την σύσταση της σταφιδικής Τράπεζας στην πόλη του Πύργου και με την λειτουργία των γενικών αποθηκών σταφίδας σε διάφορα ιδιωτικά κτήρια που λειτούργησαν στις 25-8-1904 καθώς και με τις Γενικές αποθήκες της Αμαλιάδας την 1^η Σεπτεμβρίου του ίδιου χρόνου.

Νέα εποχή του σταφιδικού

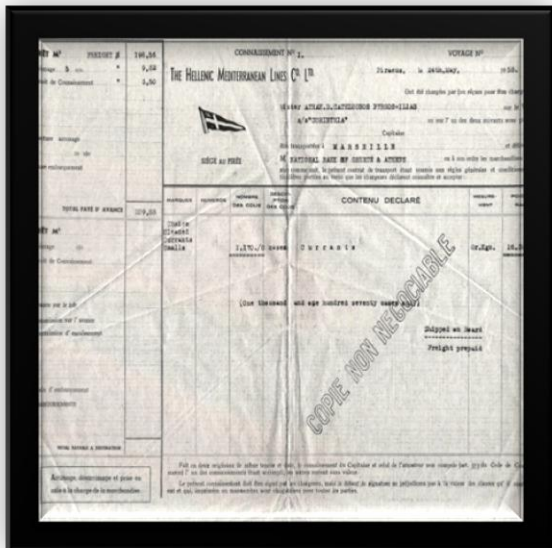
Η νέα εποχή του σταφιδικού μετά τον πόλεμο του 1912-13, εγκαινιάστηκε με καινούριες μεθόδους εξόντωσης. Οι φυγόμενοι των περασμένων εποχών εξοντώθηκαν με κάθε μέσο και τρόπο από τις αρχές, προφανώς όμως όλο αυτό ήταν φαινομενικό γιατί οι καταστάσεις δεν είχαν καθόλου αλλάξει, αφού τα χρέη παρέμειναν στην τράπεζα.

Αν και πραγματοποιήθηκαν πολλά συλλαλητήρια το σταφιδικό παρέμεινε άλυτο. Την κατάσταση δυσκόλευαν πολλές φορές και τα περιστατικά των θεομηνιών που κατά κρίσιμη περίοδο της καλλιέργειας παρουσιαζόταν τότε ως παγετοί στο πρώτο στάδιο της βλάστησης και άλλοτε με τις βροχοπτώσεις την εποχή της συγκομιδής, με αποτέλεσμα ο σταφιδόκαρπος αποξεραινόταν κάτω στα αλώνια.

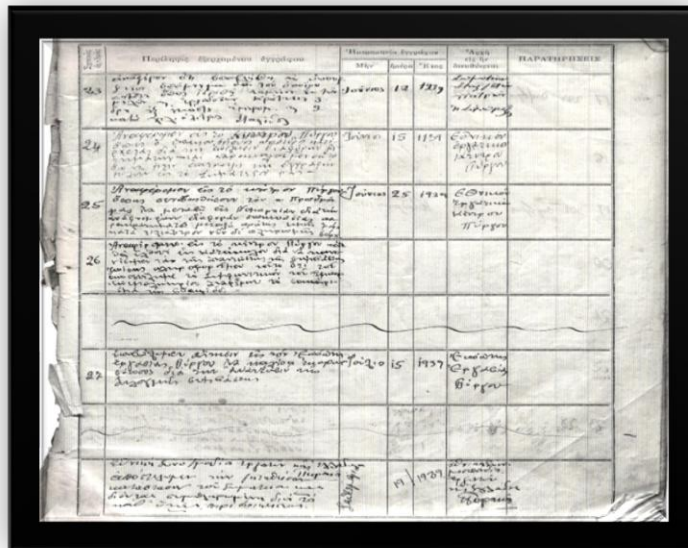
³⁵ Δάβος, Β., http://lyk-lala.ilei.sch.gr/istorika_Pyrgoy_1830_1930.pdf 1997, σελ 18, 37.

Προτεινόμενα εκθέματα

Πηγή των φωτογραφιών αποτελεί: Οι φάμπρικες της μαυρομάτας, Ένωση αγροτών συνεταιρισμών Ηλείας – Ολυμπίας, ημερολόγιο 2011.

Εικόνα7: Τιμολόγιο εξαγωγής σταφίδας σταφιδεργατών λιμένος

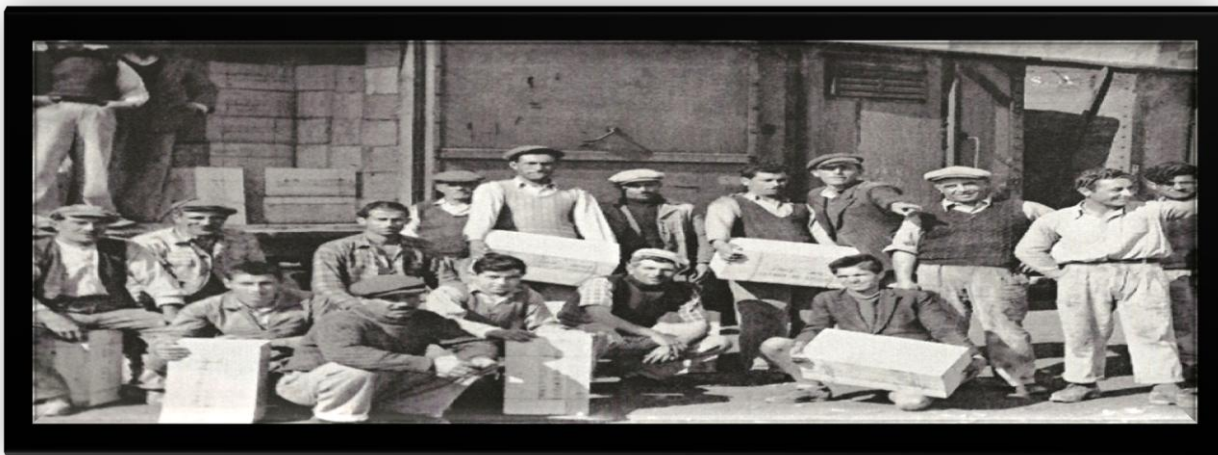
Εικόνα8: Πρωτόκολλο Κατάκολου, 1939

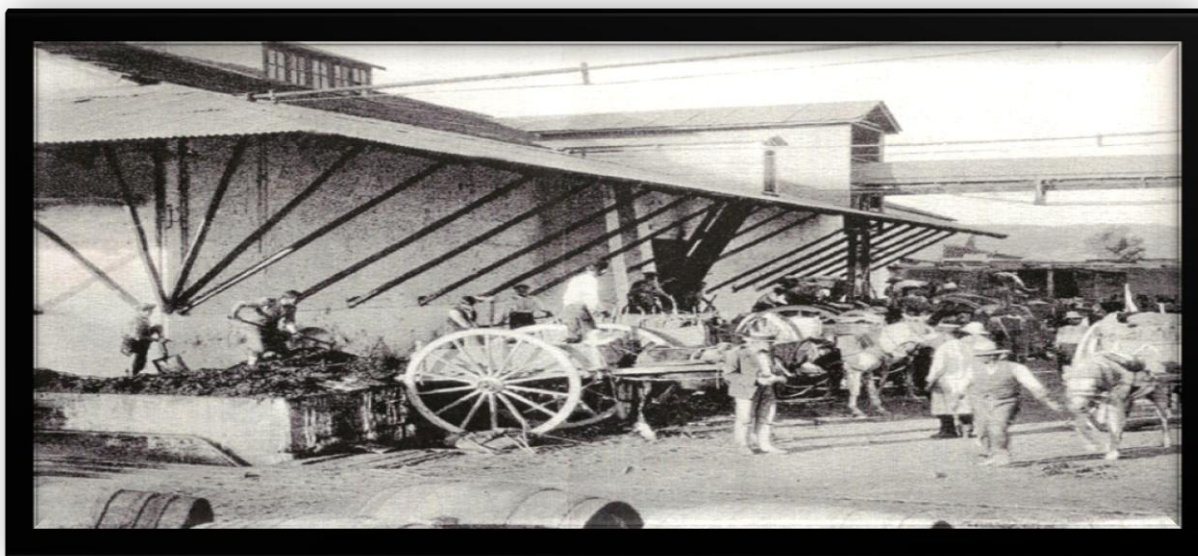
Εικόνα9: Καλλιέργεια μαύρης κορινθιακής σταφίδας

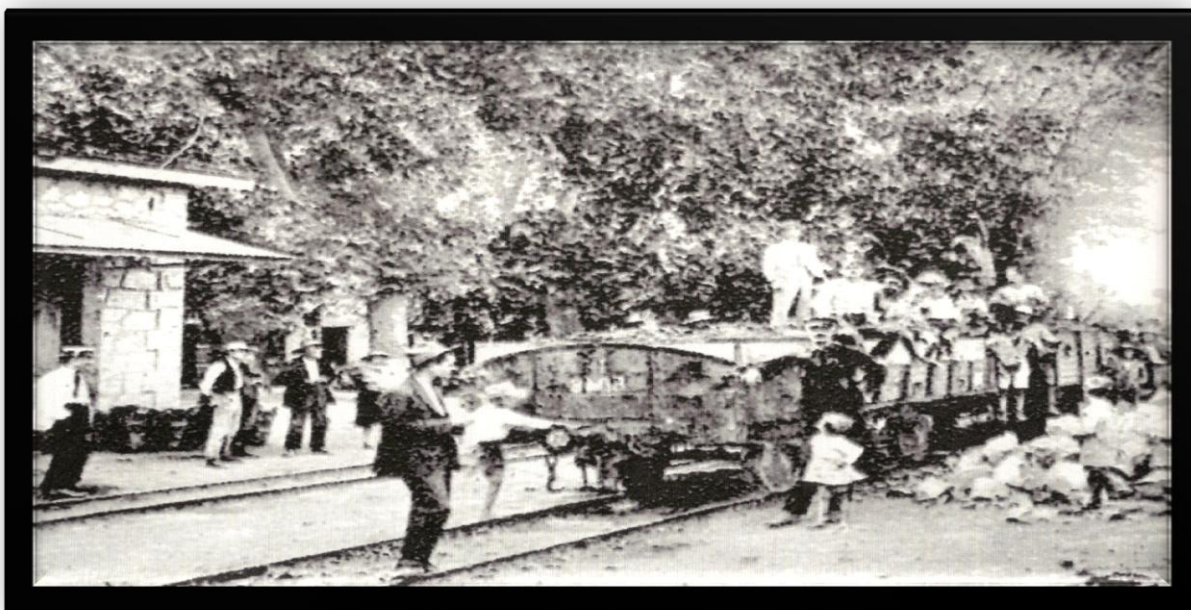
Εικόνα 10 Τυποποίηση σταφίδας σε ξύλινα κιβώτια.

Εικόνα 11: Μεταφορά των κιβωτίων σταφίδας στα βαγόνια της ιστορικής σιδηροδρομικής γραμμής ΣΠΚ

Εικόνα 12: Άφιξη σταφίδας στο εργοστάσιο οινοποίησης 1918.

Εικόνα 13: Μεταφορά σταφίδας στο σιδηροδρομικό σταθμό 1918.

Εικόνα 14 : Φυσικό τρόπος ξήρανσης της σταφίδας – λιάσιμο σε τζιβιέρες 1930.

Η εμπορική ανάπτυξη του Πύργου

Στόχος της υποενότητας αυτής είναι να γνωρίσει ο θεατής την εμπορική κίνηση της περιοχής, τα εμπορικά μαγαζιά που την αντιπροσώπευαν και την εικόνα που είχε η υποδομή των δρόμων τον 19^ο αιώνα.

Μια από τις πιο κεντρικές οδούς του Πύργου³⁶ ήταν η **οδός Ερμού**, που κρατάει την σκυτάλη ακόμα και σήμερα στο τομέα του εμπορίου. Η παλιά εικόνα της Ερμού ήθελε τους δρόμους της να είναι χωμάτινοι και αργότερα τσιμεντόστρωτοι ενώ τα μαγαζιά κατασκευασμένα από τσίγκους, από την άλλη τα πεζοδρόμιά της φτιαγμένα από μαρμαρόπλακες. Τα πρώτα καταστήματα της Ερμού αποτελούνταν από βιβλιοπωλεία και χαρτοπωλεία του Κορκολή, Μαλεβίτη κλπ. Τα υαλοπωλεία Αφών Ξυστρί που έκαναν εισαγωγές από το εξωτερικό. Τα καταστήματα Σταυροπούλου ανδρικών και παιδικών καπέλων. Στην οδό Ερμού υπήρχαν ακόμα δύο ουζερί-ρακοπωλεία του Παπαπολυχρονίου, ο οποίος είχε δημιουργήσει ανεπτυγμένη βιομηχανία ποτών, που συνεχίζουν με επιτυχία οι συγγενείς του. Επίσης υπήρχε το φαρμακείο του Κόσκορη, ένα από τα παλαιότερα φαρμακεία στην πόλη.

Στην κεντρική Ερμού ως επί το πλείστον τα καταστήματα βρίσκονταν στο ισόγειο με πρόχειρους ανώγειους χώρους και άλλα είχαν στο εσωτερικό υπερυψωμένους χώρους τα λεγόμενα πατάρια, που τα χρησιμοποιούσαν ως βοηθητικά.

Η οδός **Αντρέα Αυγερινού** το ιστορικό εμπορικό κέντρο³⁷, φέρνει από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα το όνομα του Αντρέα Αυγερινού, παλαιού πολιτικού κάτοικου Πύργου. Στην Αυγερινού υπήρχαν εμπορικά και άλλα καταστήματα Πυργίων επαγγελματιών. Από αριστερά το παντοπωλείο αδερφών Ντάλλα, τα καταστήματα ανδρικών υφασμάτων Ρουπακιά, και το φωτογραφείο Σταθόπουλου.

Στην δεξιά πλευρά απέναντι του Ντάλλα υπήρχε το κατάστημα ανδρικών ρούχων της Σοφianoπούλου, ο επιδιορθωτής υποδημάτων Στρατής, το ζάχαρο-γαλακτοπωλείο Ντοά από το οποίο ξεκίνησε η σημαντική εξέλιξη στα σύγχρονα καταστήματα και στις

³⁶ Αυγερινού, Μ., 2009, σελ 210,211,213.

³⁷ Αυγερινού, Μ., 2009, σελ 222,223,224,225.

βιοτεχνίες. Εν συνεχεία διασχίζοντας το δρόμο συναντούσε κανείς κασελάκια και τα μικρά σκαμνάκια των λούστρων, που καταλάμβαναν την μισή λωρίδα των πεζοδρομίων. Εργάζονταν όλο το πρωί ενώ τις ώρες ανάπαυλας τα απογεύματα συνήθως προσέτρεχαν για θελήματα σε όσους γείτονες τον καλούσαν έναντι φιλοδωρήματος. Μεταξύ των στιλβωτών ήταν για ένα διάστημα ο πασίγνωστος τότε Μικέλης που ασχολείτο και σε διάφορες ασχολίες όπως του «τελάλη». Με την επικόλληση στις κολώνες της ΔΕΗ των προγραμμάτων κηδειών και μνημόσυνων. Επίσης την γωνία της Αυγερινού με Αιόλου είχε εγκαταστήσει το τροχείο του ο Πλαμαντούρας ο οποίος ήταν καλός τεχνίτης στο τρόχισμα μαχαιριών κλπ.

Προτεινόμενα εκθέματα

Πηγή των εκθεμάτων αποτελεί :το αρχείο από την εφημερίδα πρωινή.

Εικόνα 15 : Οδός Ερμού

Εικόνα 16: Οδός Μανωλοπούλου

Εικόνα 17: Οδός Κοκκίνου.

Εικόνα 18: Οδός 28^{ης} Οκτωβρίου η Λέσχη.

Εικόνα 19: Το Κασσιτερωτήριο στην οδό Ερμού. Πηγή φωτογραφίας, το βιβλίο του Μικελόπουλου Β. 'όσα η ιστορία αφήνει στο περιθώριο' σελ. 22.

Ο αρχιτεκτονικός ρυθμός

Στην υποενότητα αυτή ο θεατής θα γνωρίσει τον αρχιτεκτονικό ρυθμό που αποτυπώθηκε στα σοκάκια και στα κτήρια του Πύργου. Ήδη από τα μέσα του 18^{ου} αιώνα προβάλλονται νεοκλασικά σπίτια³⁸, αλλά ακμή παρουσιάστηκε τον 19 αιώνα. Τα σπίτια αυτά αντανακλούν την ευμάρεια των ανθρώπων, καθώς μας δίνουν στοιχεία για την κοινωνική τους τάξη και τον πλούτο της περιόδου εκείνης. Οι εύποροι κάτοικοι αποτύπωναν τον πλούτο τους χτίζοντας ένα νεοκλασικό και δεν ήταν λίγες οι φορές που ανέθεταν τα έργα τους σε αρχιτέκτονες γνωστούς, ένα παράδειγμα αποτελεί ο Τσίλερ.

Μέσα από μια περιήγηση στους δρόμους της πόλης, μπορεί κανείς να ξεχωρίσει τα αρχοντικά. Είναι σκορπισμένα παντού και απαριθμούνται σε διακόσα περίπου, μερικά από τα οποία είναι σε διατηρητέα κατάσταση. Παράδειγμα αποτελεί ο Άγιος Νικόλαος, το Θέατρο Απόλλων, η δημοτική αγορά κλπ.

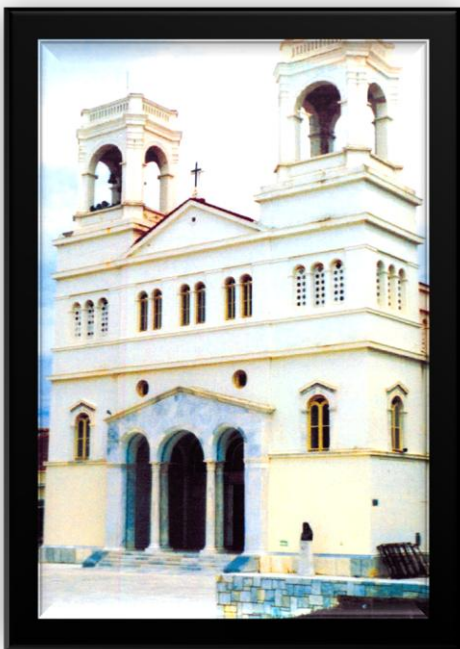
Προτεινόμενα ερμηνευτικά μέσα

Σε αυτή την υποενότητα ψηφιακό έκθεμα θα αποτελέσει μια οθόνη touch screen, μέσα από την οποία ο επισκέπτης θα γνωρίσει τα νεοκλασικά μαζί με τις πληροφορίες. Με αυτό τον τρόπο θα του δίνεται η δυνατότητα να κατανοήσει α) τα βασικά χαρακτηριστικά του ρυθμού, β) τα σημεία των κτιρίων που αποτυπώνεται ο ρυθμός και γ) τους εύπορους κατοίκους εκείνης της περιόδου και κατά συνέπεια την αστική τάξη που δημιουργήθηκε.

³⁸ Συνέντευξη, Μικελόπουλος, Β., (προφορική ομιλία), 16 Ιανουαρίου 2013.

Προτεινόμενα εκθέματα

Πηγή για τα προτεινόμενα εκθέματα αποτέλεσε ο δήμος Πύργου : Macromedia Projector macromedia inc, Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση Πύργου, Δήμος Πύργου Ιστορία- Πολιτισμός – Κειμήλια – φωτογραφικό υλικό.

Εικόνα 21: Ο Άγιος Νικόλαος

Εικόνα 20: Το Θέατρο Απόλλων

Εικόνα 22: Η παλιά Βιβλιοθήκη του Πύργου.

Εικόνα 23: Το Πολιτιστικό Μέγαρο.

Εικόνα 24: Η δημοτική Αγορά σε μακέτα.

Εικόνα 25: Το εσωτερικό της Δημοτικής Αγοράς.

Εικόνα 26: Το Μανωλοπούλειο Νοσοκομείο.

Εικόνα 27: Η Μητρόπολη.

Εικόνα 28: Το REX.

Η ενημέρωση των Πυργιωτών μέσα από τον Έντυπο Τύπο

Οι εφημερίδες καταγράφουν μικρά και μεγάλα γεγονότα που συνθέτουν την ιστορία της πόλης. Βρίσκονται δίπλα στους πολίτες, στα ωραία πράγματα που τους συμβαίνουν π.χ. γάμος, στα άσχημα π.χ. κηδεία, και στα προβλήματα τους (οικονομικά – πολιτικά). Κάθε εφημερίδα έχει το δικό της θέμα, με βάση αυτό τις χωρίζουμε ως εξής: πολιτικές – οικονομικές- κοινωνικές, με το κάθε πότε εκδίδονται τις κατηγοριοποιούμε είτε ως ημερήσιες, είτε ως εβδομαδιαίες. Έτσι λοιπόν, αυτή η υποενότητα είναι αφιερωμένη στον έντυπο τύπο της πόλης.

Από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα έκανε την εμφάνιση του ο έντυπος τύπος στον Πύργο³⁹. Η πρώτη εφημερίδα που εκδόθηκε ήταν ο Αλφειός 1868, ενώ συνέχισε ο Βεζούβιος, Αυγή, Πατρίς, Παρατηρητής, Πρωινή, κλπ. Μερικές από αυτές, όπως η Πατρίς – Αυγή – Πρωινή - Παρατηρητής συνεχίζουν μέχρι τις μέρες μας, να πληροφορούν τους αναγνώστες τους.

Ημερήσιες εφημερίδες για την περιοχή του Πύργου αποτελούσαν:

- Πρωινή
- Πατρίς
- Νέα Ημέρα
- Λαός
- Βεζούβιος

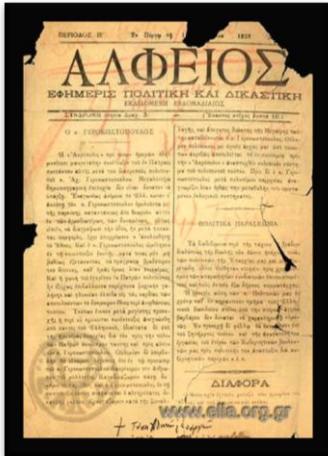
Εβδομαδιαίες αποτελούσαν :

- Αυγή
- Παρατηρητής
- Αλφειός
- Ελεύθερος Πολίτης
- Αδιάλλακτος

³⁹ Λιβαθινός, Α., <http://www.google.com/search?q=oi+εφημεριδεσ+τησ+ηλειασ&client=safari&rls>, σελ 1, 2.

Προτεινόμενα εκθέματα

Πηγή του φωτογραφικού υλικού αποτέλεσε: το προσωπικό αρχείο του Χάρη Μικελόπουλου.

Εικόνα 29: Αλφειός 1868, Γεώργιος Φωτόπουλος

Εικόνα 30: Λαός 1872.

Εικόνα 31: Βεζούβιος 1878, Θ. Παπαηλίου.

Εικόνα 32: Αυγή 1892, Κ.Δ. Βαρουξής

Εικόνα 33: Πατρίς 1902, Λεωνίδα Βαρουξής

Εικόνα 34: Ελεύθερος πολίτης.

Εικόνα 35 Αδιάλλακτος 1902, Αριστείδης Γκριμούτης

Εικόνα 36 Νέα Ημέρα 1934.

Εικόνα 37: Παρατηρητής 1974, Γιάννης Νικολόπουλος.

Η πνευματική και πολιτιστική ανάπτυξη του Πύργου

Το πνεύμα και η κουλτούρα, διαμορφώνουν και αυτά την εικόνα μιας κοινωνίας. Μέσα από τα πνευματικά και πολιτιστικά δρώμενα κάθε περιοχής, αντλεί κανείς σημαντικές πληροφορίες που αφορούν, τόσο στην διασκέδαση και στον ελεύθερο τους χρόνο όσο και στο μορφωτικό τους επίπεδο. Αυτές οι πληροφορίες είναι τοποθετημένες σε αυτή την ενότητα.

Πιο συγκεκριμένα ο Πύργος τον 19^ο αιώνα δραστηριοποιήθηκε πνευματικά. Έχοντας αποκτήσει οικονομική ανάπτυξη, οι κάτοικοι έστρεψαν το ενδιαφέρον τους, προς τα γράμματα και την ψυχαγωγία. Στα γράμματα μέσα από τους ποιητές και συγγραφείς εκείνης της περιόδου, όπως ο Παπανδρέου ο Δόξας, και στην ψυχαγωγία μέσα από εκδηλώσεις της φιλαρμονικής. Αντίστοιχα και το θέατρο Απόλλων τους χάριζε στιγμές ψυχαγωγίας.

Α) Το σωματείο της «Αναπλάσεως»

Με δωρεά του κτηματία Σωκράτη Συλλαϊδόπουλου⁴⁰ κατασκευάστηκε το λιθόχτιστο θέατρο «Απόλλων» το 1878. Το νέο θέατρο ήταν ευρύχωρο και σε κεντρικό σημείο της πόλεως έτσι ώστε να εξυπηρετεί στην μετακίνηση τους πολίτες. Παρόλα αυτά λόγω έλλειψης εσόδων του δήμου το θέατρο εγκαταλείφθηκε το 1927 και η επιτροπή του θεάτρου να ζήτησε από το δημοτικό συμβούλιο την μεταφορά του θεάτρου στο κληροδότημα Καστάρχη. Η μεταφορά έγινε αλλά μερικούς μήνες αργότερα ακυρώθηκε λόγω διαφωνίας του δημάρχου με την διαχειριστική επιτροπή του κληροδοτήματος.

Εικόνα 38 Το θέατρο Απόλλων, αρχείο από την εφημερίδα

πρωινή.

⁴⁰ Δεκούλου- Μεσισσαροπούλου, Α., 1996, σελ 31

Β) Η φιλαρμονική

Όταν ήταν δήμαρχος ο Πέτρος Αυγερινός ιδρύθηκε⁴¹ η «Φιλαρμονική σχολή Πύργου», η οποία προσκλήθηκε από την επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας να παιανίζει στο στάδιο και στις πλατείες των Αθηνών. Οι ιδρυτές της σχολής

ήταν ο γυμνασιάρχης Ρέντζος, ο ιερέας Προβελέγγιας και ο Κωνσταντίνος Κωνσταντινίδης. Μέχρι τότε την μουσική διδασκαλία του λαού ανέλαμβαναν οι εκκλησίες οι οποίες ωθούσαν τους πιστούς τους στην μάθηση της Βυζαντινής μουσικής. Το 1881 ιδρύθηκε «Το σωματείο της Φιλαρμονικής Εταιρίας Πύργου Απόλλων». Αρκετά χρόνια αργότερα το 1932 λειτούργησε και το ωδείο του Πύργου.

Εικόνα 39 Η φιλαρμονική του 1930. Πηγή φωτογραφικού υλικού, το αρχείο της Πρωινής.

⁴¹ Δεκούλου- μεσισαροπούλου, Α., 1996, σελ 36.

Γ) Ο κινηματογράφος

Ο πρώτος κινηματογράφος του Πύργου ήταν το ιστορικό καφενείο «Κρόνιον»⁴². Το «Κρόνιο» ήταν το καφενείο της πόλης, ενώ το κτήριο που στεγαζόταν το είχε κατασκευάσει ο Τσίλλερ. Σε εκείνον λοιπόν το χώρο το 1913 προβλήθηκαν για πρώτη φορά κινούμενες εικόνες από έναν Ιταλό ονόματι Γιοναππί. Αργότερα συνεχίστηκαν οι προβολές στο θέατρο Απόλλων. Το 1943 το κτήριο που στεγαζόταν το «Κρόνιο» και μετέπειτα το «Ερμείον» ξεκίνησε να λειτουργεί ο κινηματογράφος «Rex» ενώ την ίδια εποχή λειτουργούσε και το «Πάνθεον». Παράλληλα λειτουργούσε στην πόλη του Πύργου ο κινηματογράφος «Άλσος».

Εικόνα 40 Κινηματογράφος ΡΕΧ 1960, πηγή από το βιβλίο του Μικελόπουλου, Β., πριν ο χρόνος τα σβήσει Α τόμος σελ. 116

Δ) Τα Ανθεστήρια.

Την ώρα που η χώρα βρισκόταν στην δίνη του Α παγκοσμίου πολέμου⁴³ και ενώ είχε διπλασιαστεί από τις ενσωματώσεις των νέων χωρών ο Δήμος Λετρίνων (ο σημερινός Δήμος Πύργου) περνούσε δύσκολη περίοδο. Παρά ταύτα οι κάτοικοι του Πύργου πάντα εύρισκαν τρόπο να διασκεδάζουν, μια έκφραση της πολιτιστικής της παράδοση ήταν η

⁴² Μικελόπουλος, Β., 2006, σελ 173, 174.

⁴³ Δεκούλου- μεσισαροπούλου, Α., 1996, σελ 36,37,38.

γιορτή των Ανθεστηρίων. Στις αρχές του 1914 ο Δήμαρχος Χαρ. Αυγερινός διοργάνωσε για πρώτη φορά τη γιορτή των Ανθεστηρίων στο Πύργο .

Τα Ανθεστήρια προήρθαν από την αρχαία Ελλάδα. Ήταν μια εορτή που την γιόρταζαν προς τιμή του θεού Διονυσίου και την αποκαλούσαν γιορτή των λουλουδιών, την τελούσαν στην Αττική και σε πολλές ιωνικές πόλεις και διεξαγόταν τον μήνα Μάιο. Όλοι στην πόλη του Πύργου συμμετείχαν σε αυτή την γιορτή με ανθοστολισμένα άρματα, φυτομορφικές μεταμφιέσεις, ανθοπόλεμο, αρχαϊκούς χορούς και αναπαραστάσεις από την αρχαία ελληνική μυθολογία ή την ιστορία του τόπου. Σύμφωνα με το πρόγραμμα της εορτής, τα Ανθεστήρια περιλάμβαναν τρία μέρη. Στο πρώτο γινόταν παρέλαση νέων κοριτσιών, ανθοστολισμένων ποδηλάτων, χορός λογχοφόρων νέων, χορός μακεδονικός χανιώτικος και μανδολινάτα. Στο δεύτερο περιελάμβανε χορό Νηρηίδων, δελφικό χορό και μανδολινάτα. Στο τρίτο μέρος έκλεινε την εκδήλωση με χορούς καρνατίδων, ροδίτικο, μεγαρίτικο, πεπλοφόρων και μανδολινάτα.

Ο εορτασμός των Ανθεστηρίων στο Πύργο πλησίαζε τη μορφή του λαϊκού δρώμενου, καθώς η συμμετοχή του κόσμου ήταν καθολική.

Εικόνα 41 Η γιορτή των Ανθεστηρίων στην πλατεία του Πύργου.

Εικόνα 42 1938 το στολισμένο με φυσικά λουλούδια άρμα. Αρχείο από την εφημερίδα πρωινή.

Ε) Η λογοτεχνική ανάπτυξη των Πυργιωτών

Σημαντική πρωτοβουλία για την πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου ήταν η ίδρυση το 1884 της «Σχολής του Λαού⁴⁴» που απέβλεπε στη διαφώτιση του λαού με διάφορες ομιλίες. Την ίδια περίοδο λειτουργούσε «Ο Σύλλογος των Ηλείων» στον οποίο γίνονταν διαλέξεις εθνικού και θρησκευτικού περιεχομένου. Επίσης σημαντική παρουσία επίδειξε η «Λέσχη» η οποία είχε ως κύριο σκοπό την συλλογή βιβλίων. Οι πρώτες ενέργειες για σύσταση δημόσιας βιβλιοθήκης έγιναν το 1927 ύστερα από πρωτοβουλία μερικών εύπορων πολιτών. Στο τέλος του 19^{ου} αιώνα ιδρύθηκε ο αναρχικός χριστιανικός όμιλος Πύργου. Σημαντική μορφή των γραμμάτων στην Ηλεία ήταν ο γυμνασιάρχης Πύργου Γεώργιος Παπανδρέου ο οποίος ήταν ο πρώτος που επιχειρήσε επιτυχημένα να γράψει την ιστορία των νεότερων χρόνων της Ηλείας.

Στην περίοδο της κατοχής, μαθητές του Γυμνασίου ίδρυσαν το σύλλογο «Πυργιώτικος Παρνασσός» ο οποίος σκοπό είχε την διοργάνωση διαγωνισμών ποίησης κ.α. την Άνοιξη του 1942 εξέδωσε το περιοδικό «Οδυσσεάς» ενώ τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους κυκλοφόρησε το δεύτερο τεύχος. Σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε ο Τάκης Δόξας ο οποίος έφερε σε επαφή τα μέλη του συλλόγου με τον Μητροπολίτη Αντώνιο για την παραχώρηση του τυπογραφείου (σχετικά με την έκδοση του περιοδικού). Στις 19 Δεκεμβρίου του 1943 δόθηκε στο θέατρο «Απόλλων» η παράσταση «Οι παλιοφοιτηταί». Ακολούθησαν και άλλες παραστάσεις εκτός από τον «Πυργιώτικο Παρνασσό» υπήρχε ένας ακόμα σύλλογος μαθητών με τίτλο «Φιλοπρόοδα Νιάτα» ο οποίος και κυκλοφόρησε χειρόγραφα μερικά τεύχη περιοδικού με τίτλο «Λύρα»

Κορυφαία πνευματική μορφή του Πύργου ήταν ο συγγραφέας Τάκης Δόξας. Επίσης σημαντικές προσωπικότητες που γεννήθηκαν ή μεγάλωσαν στον Πύργο ήταν: ο ιστορικός και λογοτέχνης Διονύσιος Κόκκινος, ο ποιητής Σάκης Σινόπουλος, ο ποιητής Γιώργης Παυλόπουλος κ.τλ.π

⁴⁴ Εφημερίδα Πατρής, Σινόπουλος, Π., 2003, σελ 59.

5.3 Ενότητα Τρίτη. Ο Πύργος τον 20ο αιώνα

Η ενότητα ο Πύργος στον 20^ο αιώνα, έχει χωριστεί σε τέσσερις υποενότητες οι οποίες είναι οι εξής: α) ο Πύργος αντιμέτωπος με τους πολέμους, η οποία αναδεικνύει την εικόνα της περιοχής κατά την διάρκεια των πολεμικών συγκρούσεων, β) η βιομηχανία της πόλης, η οποία θα προβάλλει το πιο ενδιαφέρον κομμάτι του Πύργου όσον αφορά το εμπόριο, γ) γεγονότα που σημάδεψαν την πορεία της περιοχής κατά το τέλος του 20^{ου} αιώνα και δ) ο Πύργος σήμερα. Στόχος της ενότητας αυτής είναι να καλύψει όλα εκείνα τα γεγονότα που πρωτοστάτησαν εκείνο τον αιώνα στην πόλη.

1901-2000. Εκατό χρόνια με αλλαγές και τροποποιήσεις τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε Ευρωπαϊκό και Ελληνικό επίπεδο. Η Ελλάδα βρισκόταν αντιμέτωπη με πολέμους και κακουχίες. Απ' άκρη σε άκρη όλοι αγωνιζόντουσαν για το καλύτερο. Έξω από όλο αυτό δεν είχε μείνει ο Πύργος της Ηλείας. Οι κάτοικοι πολέμησαν μέχρι εσχάτων για ένα καλύτερο μέλλον. Η εικόνα της πόλης δεν θύμιζε σε τίποτα την «χρυσή εποχή» του περασμένου αιώνα. Οι πυργιώτες είχαν να αντιμετωπίσουν, τόσο τους πρόσφυγες από την Μικρά Ασία, όσο και τους πολέμους. Έτσι παρέλειψαν τα βασικά ζητήματα που αφορούσαν την υποδομή της περιοχής(ασφάλτωση δρόμων-φωτισμό). Στο προσκήνιο ήρθε η αποκατάσταση των προσφύγων, η καθαριότητα και η αντιμετώπιση από τις μεταδοτικές αρρώστιες.

Φυσικά αυτό θα πάψει να συμβαίνει τις τελευταίες δεκαετίες του αιώνα. Όταν τα πράγματα ήταν καλύτερα διεθνώς η ακμή δεν άργησε να έρθει και στον Πύργο. Δρόμοι, εμπορικά καταστήματα και βιομηχανίες δημιουργήθηκαν και έκαναν πιο εύκολη την ζωή των πολιτών. Ο Πύργος άρχισε να αναπτύσσεται ξανά, ενώ επαναλειτούργησε το Θέατρο Απόλλων και οργανώθηκαν και άλλα πολιτιστικά δρώμενα.

Φτάνοντας στις τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα, σημειώθηκε ένα γεγονός που για ακόμα μια φορά θα κλήθηκαν οι κάτοικοι να δώσουν μάχη. Αυτή την φορά δεν πολέμησαν, αλλά θα ήρθαν αντιμέτωποι με την φυσική καταστροφή. Το 1993 εκδηλώθηκε ένας καταστροφικός σεισμός στην πόλη της κλίμακας 6.1 ρίχτερ. Ζημιές απατήθηκαν πάνω σε σπίτια – δρόμους -δημόσια κτήρια. Η εικόνα της πόλης δεν διέφερε, από αυτή που υπήρχε στα κατοχικά χρόνια.

Ο Πύργος αντιμέτωπος με τους πολέμους

Σε αυτή την υποενότητα ο επισκέπτης θα γνωρίσει την εικόνα του Πύργου την πρώτη δεκαετία του 20^{ου} αιώνα. Εδώ θα προβληθούν τα προβλήματα που «μαστίγωναν» την περιοχή την συγκεκριμένη περίοδο.

Ο 20^{ος} αιώνας δεν ξεκίνησε και με τις καλύτερες προδιαγραφές για την πόλη του Πύργου. Από το 1901 η περιοχή παρουσίαζε μια θλιβερή εικόνα, που αποτυπώθηκε πάνω στην υποδομή, οικονομία, κοινωνία, όπου η φτώχεια και η δυστυχία είχαν πρωταγωνιστικό ρόλο στις ζωές των κατοίκων. Δυστυχώς μέχρι το 1910⁴⁵ η περιοχή δεν είχε να δείξει κάτι άλλο ,πέρα από την εγκληματικότητα που κάλυπτε με μορφές αδικημάτων, χρηματικές αναιρέσεις και μικροκλοπές σε κάθε σοκάκι της. Στο προσκήνιο φυσικά υπήρχαν και άλλα προβλήματα όπως, η καθαριότητα, ο φωτισμός της και η ασφάλτωση των δρόμων της.

Όσο περνούσαν τα χρόνια η εικόνα χειροτέρευε. Το 1911 ,βρήκε τον Πύργο σε κακή οικονομική και κοινωνική βάση. Ένα χρόνο μετά κηρύχτηκε ο πόλεμος μεταξύ Ελλάδας–Τουρκίας. Στην πόλη επικρατούσε πατριωτικός ενθουσιασμός, πραγματοποιήθηκαν έρανοι για βοήθειες και γίνονταν εκδηλώσεις χαράς στα χωριά και στις κωμοπόλεις. Οι κάτοικοι πίστευαν ότι η νίκη τους στον πόλεμο, θα ήταν και η λύτρωση τους από τα οικονομικά χρέη τους στην πόλη. Δυστυχώς όμως αυτή η κατάσταση θα τους βασάνιζε μέχρι το 1950 περίπου.

Η έλευση των προσφύγων

Σε αυτή την υποενότητα παρατίθενται τα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι κάτοικοι του Πύργου, λόγο των προσφύγων που κατέφτασαν από την Μικρά Ασία. Στόχος της ενότητας είναι να αναδείξει την παρακμή που γνώρισε η πόλη μέσα από την εικόνα που προβάλλεται στο παρατεθειμένο κείμενο .

Το 1922 η Μικρασιατική καταστροφή, έφερε απαισιοδοξία στην πόλη του Πύργου⁴⁶. Τώρα οι Πυργιώτες, εκτός από τα τοπικά ζητήματα τα οποία είχαν παραμεληθεί (φωτισμός - καθαριότητα),στην καθημερινότητα τους είχαν να αντιμετωπίσουν την εγκατάσταση των προσφύγων. Οι ξεριζωμένοι άνθρωποι, στοιβάχτηκαν στο Μανωλοπούλειο νοσοκομείο και δεν ήταν εύκολο να τηρήσουν τους κανόνες υγιεινής,

⁴⁵ Δάβος, Β., http://lyk-lala.ilei.sch.gr/istorika_Pyrgoy_1830_1930.pdf σελ 1,6.

⁴⁶ Δάβος, Β., http://lyk-lala.ilei.sch.gr/istorika_Pyrgoy_1830_1930.pdf σελ 45,46.

με αποτέλεσμα να το μετατρέψουν σε μια μολυσμένη εστία. Εκτός από αυτό κάθε βράδυ, λόγω της κακής διαγωγής ορισμένων προσφυγόπουλων κοριτσιών προκαλούσαν σκάνδαλα και ερωτικές σκηνές, με τις οποίες οι άρρωστοι δεν μπορούσαν να ησυχάσουν.

Η αστυφυλακή στους δρόμους λόγω της οικονομικής κρίσης ήταν μηδαμινή, οπότε και η τάξη δεν ήταν εύκολο αποκατάσταση. Φυσικά διατάχτηκαν όργανα της να κάνουν επιθεωρήσεις για την καθαριότητα, στις αυλές των σπιτιών. Μέσα σε αυτή την ακαταστασία, υπήρχαν εγκαταλελειμμένα σπίτια και οικόπεδα τα οποία τα είχαν κάνει κοπρώνες. Ακόμα και το νερό είχε μολυνθεί, καθώς έπλεναν τα ρούχα τους στην δεξαμενή του υδραγωγείου, ενώ οι μεταδοτικές ασθένειες πιο συγκεκριμένα η «ευλογεία» βρίσκονταν σε έξαρση.

Όσα πάσχισαν να αποκτήσουν τον περασμένο αιώνα τα έβλεπαν να χάνονται. Εκείνη την περίοδο τα γράμματα και οι καλλιτεχνικές δραστηριότητες παράκμασαν. Το θέατρο Απόλλων είχε παραμεληθεί, ενώ τα επόμενα χρόνια η διασκέδαση κατέληγε σε αίθουσες ιδιωτών.

Τα κατοχικά χρόνια

Η υποενοότητα αυτή θέλει να δείξει στον θεατή τις κακουχίες που έλαβαν χώρα στην περιοχή, κατά την διάρκεια των κατοχικών χρόνων. Στόχος της είναι να επισημάνει την εξαθλίωση που δέχτηκαν οι πυργιώτες, σε συνδυασμό με την πείνα – αρρώστιες που μαστίγωναν την πόλη.

Λίγα χρόνια αργότερα το 1939 η πόλη γνώρισε τα κατοχικά χρόνια⁴⁷. Η Ναζιστική Γερμανία μαζί με την Φασιστική Ιταλία κήρυξαν την έναρξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Ανυπότακτοι οι κάτοικοι του Πύργου δημιουργούσαν προβλήματα στους Γερμανούς πολεμιστές. Ένα από αυτά είναι τα σαμποτάζ στη Γέφυρα του Καρδαμά την νύχτα της 2 Ιανουαρίου 1944 όπου ανατινάχθηκε η σιδηροδρομική γραμμή. Οι Γερμανοί άρχισαν να εκδηλώνουν απειλητικές διαθέσεις για το γεγονός αυτό. Έτσι εστάλη ο νομάρχης σε όλο τον νομό για να επιστήσει την προσοχή των κατοίκων για τους κινδύνους που διέτρεχαν από τυχόν επανάληψη τέτοιας περίπτωσης.

Η ζωή όμως των ανθρώπων δεν κινδύνευε μόνο από τις μάχες και τις συγκρούσεις με τους εχθρούς αλλά και από την πείνα και τις αρρώστιες που μάστιζαν την περιοχή. Κρούσματα «τύφου» έπληξαν τον Πύργο. Η οικονομική καχεκξία του δήμου για την αντιμετώπιση των δαπανών για τη καθαριότητα του υδραγωγείου, του δικτύου ύδρευσης, των υπονόμων και της πόλης του Πύργου δημιούργησε τα προβλήματα. Η λύση που βρέθηκε ήταν η εφαρμογή με νόμο για την επιβολή προσωπικής εργασίας

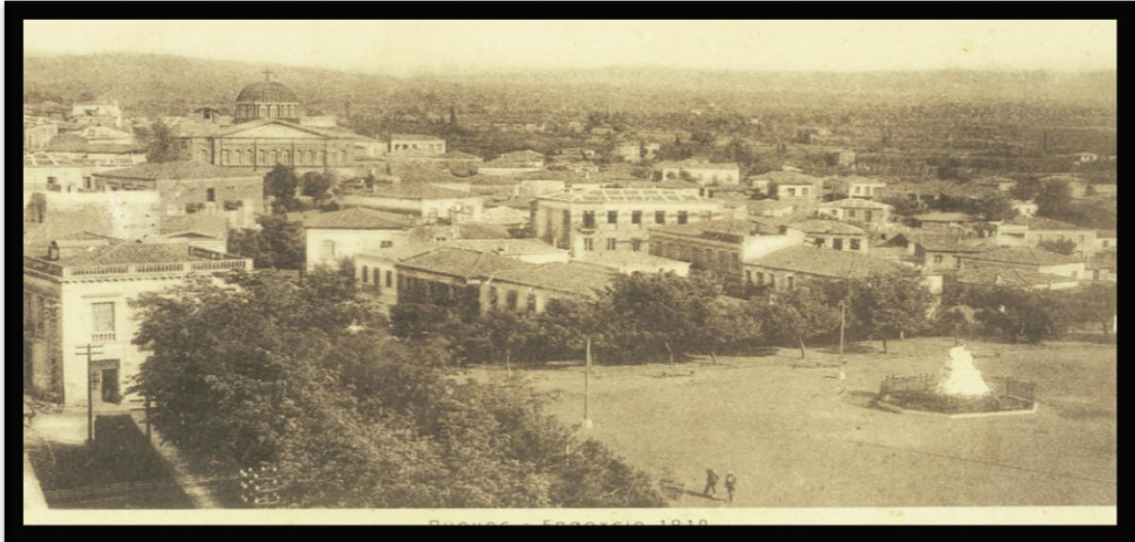
⁴⁷ Σινόπουλος, Π., 1995, σελ 6,7,19.

ενός ημερολογίου για κάθε άντρα συμπολίτη ηλικίας 20-60 ετών για τον καθαρισμό της πόλης. Μια άλλη ενέργεια για την καταπολέμηση της ασθένειας ήταν ο εμβολιασμός των κατοίκων, αλλά και η χρήση πόσιμου νερού, πράγμα το οποίο μείωσε την εξάπλωση της αρρώστιας.

Μέσα σε όλο αυτό το χάος του πολέμου και των κακουχιών, σαν αντίβαρο λειτουργούσαν τα πολιτιστικά δρώμενα που διαδραματίζονταν μέσα στην βουή του πολέμου. Δεν έλειπαν λοιπόν οι καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, «μπροστάτης» ήταν ο γνωστός Έλληνας ποιητής και λογοτέχνης Τάκης Δόξας μέλος και μετέπειτα πρόεδρος του Συλλόγου Τέχνης «Πυργιώτικος Παρνασσός» αλλά και των μελών του «Φοιτικού Συλλόγου Πύργου» που ανέλαβαν και πραγματοποίησαν την ανακαίνιση του δημοτικού θεάτρου «Απόλλων» που είχε χρησιμοποιηθεί για μια διετία και πλέον από τον Ιταλό κατακτητή ως χώρος για τον σταυλισμό των υποζυγίων.

Προτεινόμενα εκθέματα .

Πηγή του φωτογραφικού υλικού αποτέλεσε: το αρχείο της εφημερίδας Πρωινή, Πύργος.

Εικόνα 43 Πύργος – Επαρχείο 1910

Εικόνα 44 Η πλατεία του 1912.

Εικόνα 45 Ηλείοι πολεμιστές του 1912

Εικόνα 46 Πύργος 1912

Εικόνα 47 Πλατεία – δημαρχείο 1912

Εικόνα 48 Πλατεία – δημαρχείο 1912

Εικόνα 49 Επαρχείο Ανατολική άποψη 1927

Εικόνα 50 Στολισμός της πλατείας για τα Ανθεστήρια 1929.

Εικόνα 51 Υποδοχή του Βενιζέλου 1930

Εικόνα 52 Συνοικία σιδηροδρομικού σταθμού 1935

Εικόνα 53 Το Επαρχεῖο του 1937

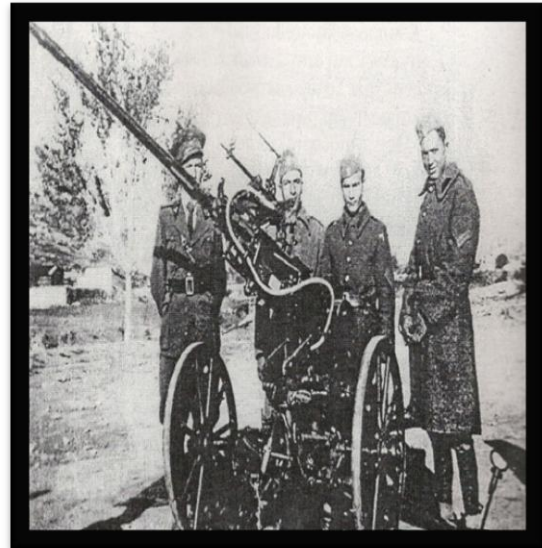
Εικόνα 54 Η πλατεία το 1954. Με χώμα και ψιλό χαλικάκι.

Εικόνα 55 Το καφενείο Κρόνιο.

Εικόνα 56 Τα κτήρια που αποτεφρώθηκαν στον εμφύλιο. Δεξιά το παλιό δημαρχείο, αριστερά το οδοντιατρείο του Στεργιαννόπουλου, πίσω το αρχοντικό Βελλή – Παπαδοπούλου και πιο αριστερά ο ιερός ναός του Αγίου Νικολάου.

Εικόνα 57 Ο υπολοχαγός Μιχάλης Ξυστρής στον πόλεμο του 40.

Εικόνα 58 Ηλείοι πολεμιστές το 1941 στα Ελληνοαλβανικά σύνορα.

Η βιομηχανία της πόλης

Τα μεταπολεμικά χρόνια βρήκαν την πόλη του Πύργου να αλλάζει, να ανασυγκροτείται και να αρχίζει να παίρνει το σύγχρονο της χαρακτήρα. Αφήνοντας πίσω τις σκληρές μνήμες του παρελθόντος, μια άλλη περίοδος πιο ακμάζουσα εδραιώνεται στην πόλη. Η δεκαετία του 1960 αποτελούσε το πιο ζωντανό, το πιο ενδιαφέρον κομμάτι του Πύργου όσον αφορά το εμπόριο και την τέχνη. Σε αυτή την υποενοότητα ο θεατής θα γνωρίσει τα αντιπροσωπευτικά «πρόσωπα» της οικονομίας που ήταν, πρώτα τα μικροκαταστήματα και αργότερα οι βιομηχανικές μονάδες οι οποίες κατέστησαν το οικονομικό σύστημα της πόλης δυναμικό.

Οι βιομηχανίες – μικρά καταστήματα

Ένας μεγάλος αριθμός από μαγαζάκια ασήμαντου μεν εμβαδού, αλλά σημαντικής προσφοράς «κολλημένα» το ένα δίπλα στο άλλο, το γνωστό σταυροπάζαρο έκανε την εμφάνιση του γύρω στο 1960 και λειτούργησε έως το 1980 περίπου. Στεγαζόταν στην Δημοτική Αγορά της Πόλης, εκεί που βρίσκεται σήμερα το Αρχαιολογικό Μουσείο του Πύργου. Τα καταστήματα που διέθετε ήταν κάτι σαν τα σημερινά “fast food”. Επίσης διέθετε μανάβικα, μαγαζιά ένδυσης, ρακοπωλεία, ψαράδικα και ψιλικά.

Εκτός βέβαια από το σταυροπάζαρο, μεταξύ των δύο μεγάλων πολέμων ο Πύργος γνώρισε σημαντική βιομηχανική ανάπτυξη με προεξάρχουσα την καπνοβιομηχανία Βασίλη Καραβασίλη, μια από τις μεγαλύτερες τις χώρας μας με θαυμαστή λειτουργία

και εξέλιξη που εκτός των άλλων πλεονεκτημάτων της πρόσφερε εργασία σε μεγάλο αριθμό εργατών και υπαλλήλων συμπολιτών τους. Εκτός από το εργοστάσιο ίδρυσε και την τράπεζα Καραβασίλη. Με αυτό αντιλαμβάνεται κάποιος τα μεγάλα κερδοφόρα έσοδα που εισέπραττε από την επιχείρηση του.

Δεν ήταν όμως η μοναδική βιομηχανική μονάδα στον Πύργο, υπήρχαν και άλλες όπως⁴⁸:

- Η «Αλευροβιομηχανία Δήμητρα Αλφειός», που έπαυσε προ πολλού να λειτουργεί ενώ μας άφησε ως κειμήλιο το μεγάλο κτήριο της. Αργότερα η βιομηχανία «Δήμητρα» ίδρυσε και εγκατέστησε εργοστάσιο ζυμαρικών και παγοποιών
- Ο « Αλφειός», το πρώτο που έγινε στην πόλη.
- Η βιομηχανία ζυμαρικών του Ηρακλή Νταιρόπουλου που λειτουργούσε μέχρι προσφάτως.
- Η «Φανελοποιία Τζιαντζή».
- Ιδιαίτερης χρησιμότητας ήταν η βιομηχανία αεριούχων ποτών αδελφών Ντοά.
- Ο αλευρόμυλος των αδερφών Λαϊνά.
- Η βιομηχανία Αφοί Μιχαλόπουλοι, ρητίνης, η ΒΙΑΜΑΞ, διάφορων μηχανημάτων όπως και διάφορα ελαιοτριβεία στον Πύργο και στις ευρύτερες περιοχές.
- Ιδιαίτερος αξιόλογη για τον τόπο ήταν η νέα βιομηχανική εγκατάσταση παραγωγής ειδών πορσελάνης της εταιρίας Τζ. Μαρατζόνε και Δημ. Λιαρόπουλου που ήταν εξαγωγικής σημασίας.

Προτεινόμενα εκθέματα

Πηγή του φωτογραφικού υλικού αποτελεί: Οι φάμπρικες της μαυρομάτας , ένωση αγροτών συνεταιρισμών Ηλείας- Ολυμπίας, ημερολόγιο 2011. Εκτός από την εικόνα 57.

⁴⁸ Αυγερινού,Μ., 2009, σελ 202,203,206,207.

Εικόνα 59: Εικόνα του παλιού Σταυροπόλεως 1960.

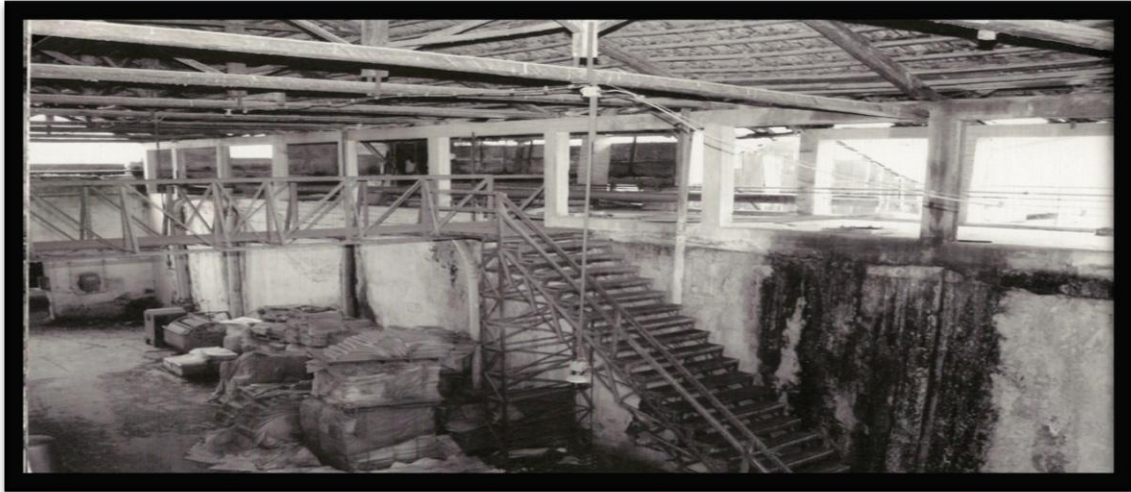
Πηγή εικόνας από το βιβλίο του Μικελόπουλου Β, 'όσα η ιστορία αφήνει στο περιθώριο, σελ.102'

Εικόνα 60: Πύργος, εργοστάσιο οινοποιίας, 1918.

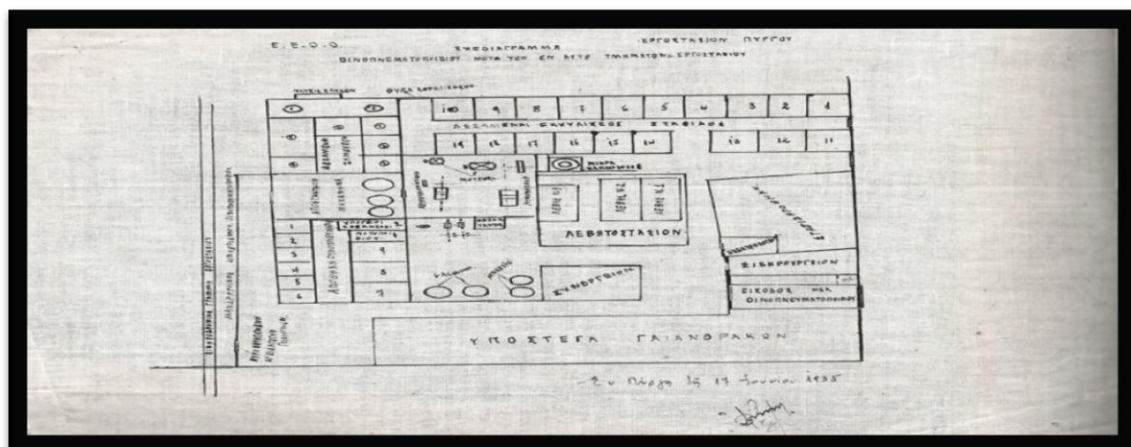
Εικόνα 61: Παλιά μηχανήματα του εργοστασίου.

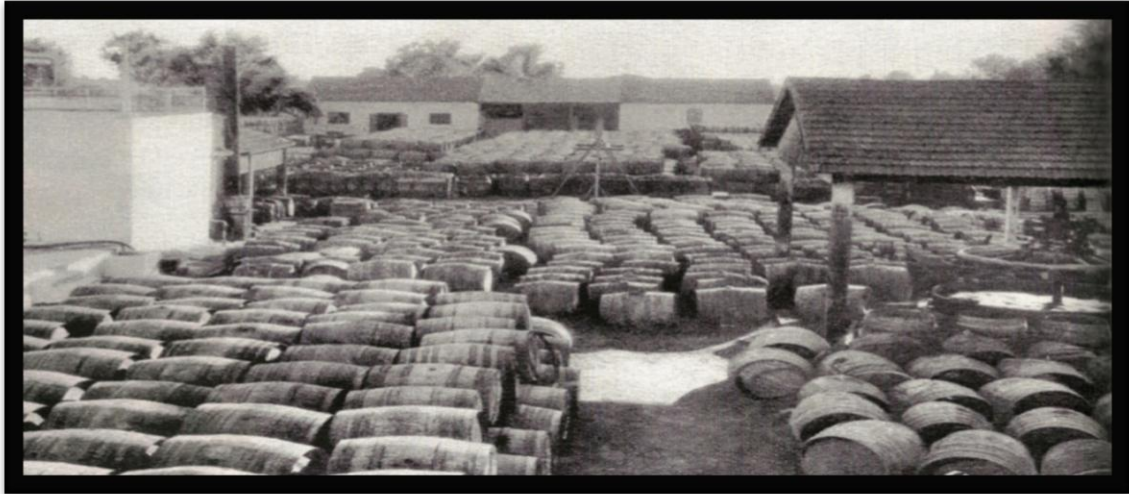
Εικόνα 62: Εσωτερική άποψη του παλαιού οινοποιείου της ΕΑΣ Ηλείας –Ολυμπίας στον Πύργο.

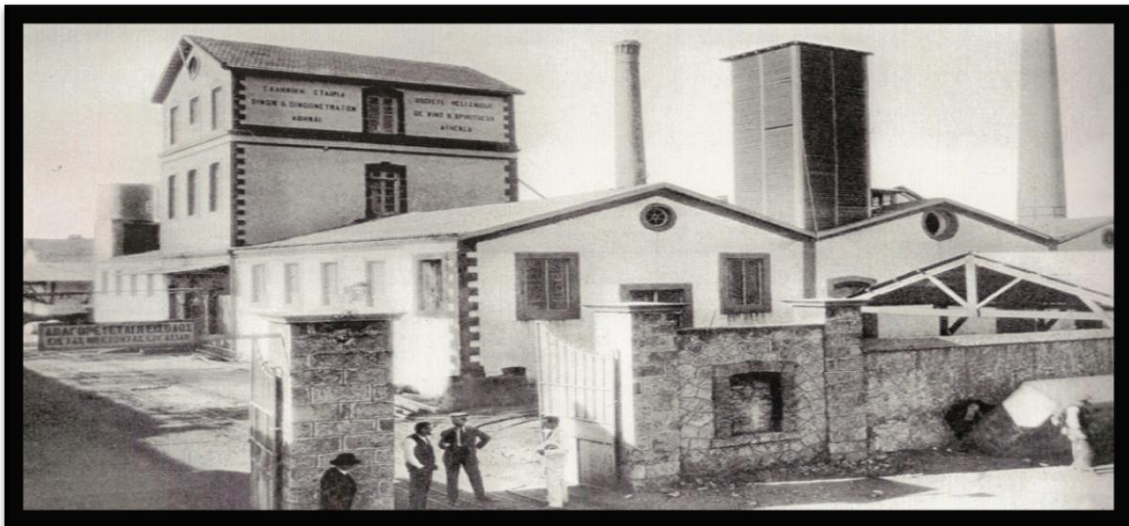
Εικόνα 63: Εργοστάσιο ΑΣΟ Πύργος Ηλείας 2000.

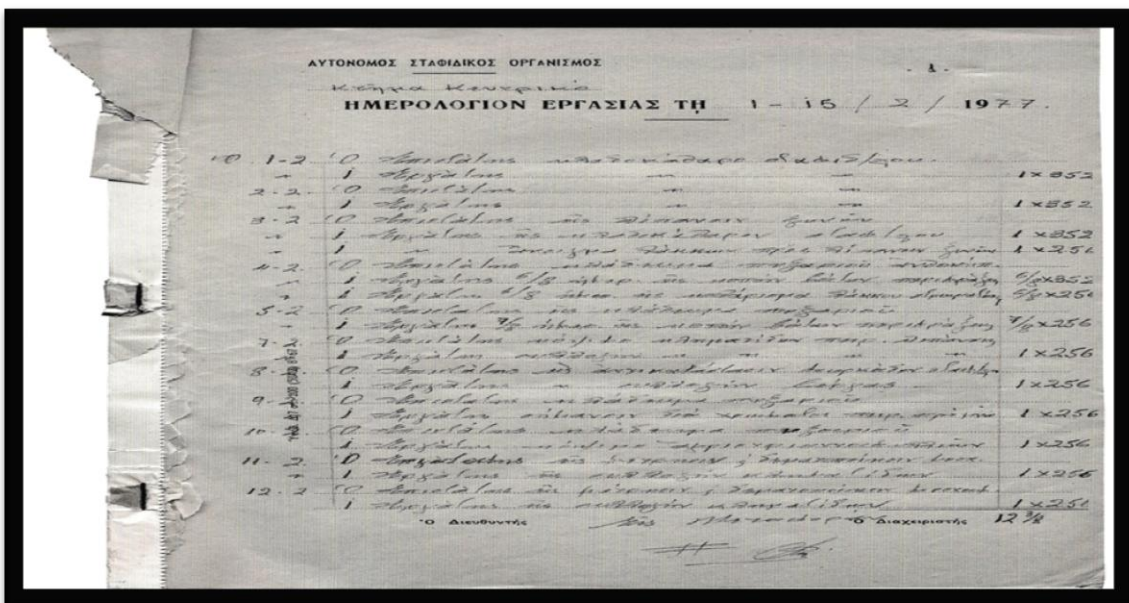
Εικόνα 64: Χειρόγραφο κάτοψη τμημάτων του εργοστασίου, 1935.

Εικόνα 65: Πύργος, εργοστάσιο οινοποιίας, 1918.

Εικόνα 66: Εργοστάσιο οινοποιίας 1918.

Εικόνα 67: Ημερολόγιο εργασίας 1977.

Οι τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα

Από την μεταπολίτευση και μετά όλη η χώρα βίωσε ένα μεταβατικό στάδιο. Οι πόλεις εκσυγχρονίζονται, φτιάχνονται έργα υποδομής και οι κάτοικοι αντίστοιχα βελτιώνουν τις συνθήκες διαβίωσης τους. Αυτό παρατηρήθηκε και για την πόλη του Πύργου, που δεν θα μπορούσε να μην επηρεαστεί από αυτές τις αλλαγές.

Από την δεκαετία του 1980 και μετά⁴⁹, παρατηρήθηκε η δημιουργία από μια πληθώρα έργων, όσον αφορά το πολεοδομικό επίπεδο. Αναπτύχθηκε κυρίως στο Νότιο τμήμα της περιοχής (ασφάλτωση δρόμων – δημιουργία πεζοδρομίων-κατασκευή πολυκατοικιών). Εξαιτίας αυτών των έργων υπήρχε και μια μικρή αύξηση πληθυσμιακής σύνθεσης, με κορύφωση μετά το σεισμό του 1993.

Από την άλλη πλευρά η οικονομία της, βασίστηκε στον τουρισμό. Έγιναν εντατικά έργα στο λιμάνι του Κατάκολου. Ο πρωτογενής τομέας (καλλιέργεια της γης) παρουσίασε μείωση, ενώ αντίστοιχα άκμασε ο τριτογενής τομέας. Κατά αυτόν τον τρόπο μειώθηκε η ανεργία στην περιοχή και εδραιώθηκε και η μεσαία τάξη, η οποία μέχρι τα μέσα του 20^{ου} αιώνα δεν υπήρχε, καθώς υπήρχαν οι πλούσιοι και οι φτωχοί.

Ο καταστροφικός σεισμός του 1993

Ο σεισμός⁵⁰ της 26ης Μαρτίου 1993 προκάλεσε μεγάλες ζημιές σε πολλά κτίρια στην πόλη του Πύργου αλλά και της ευρύτερης περιοχής. Οι μεγαλύτερες ζημιές εμφανίστηκαν σε παλαιά νεοκλασικά κυρίως κτίρια αλλά και σε νεόδμητες οικοδομές. Η σεισμική δραστηριότητα ξεκίνησε στις 10 Φεβρουαρίου. Ακολούθησαν δεκάδες προσεισμοί μέχρι την εκδήλωση του κύριου σεισμού στις 26 Μαρτίου.

Όλο αυτό το διάστημα ήταν διάχυτη η ανησυχία των κατοίκων καθώς σχεδόν κάθε μέρα γινόταν κι ένας σεισμός. Λόγω και των επικέντρων που ήταν κοντά στην πόλη και επιφανειακά, κάθε σεισμική δόνηση γινόταν άμεσα αισθητή και με υπόκωφη βοή.

Στις 26 Μαρτίου η πόλη πραγματικά συγκλονίστηκε από τον μεγάλο σεισμό που ήταν η κορύφωση όλης της προηγούμενης περιόδου. Παρουσιάστηκε κι ένα σπάνιο φαινόμενο το οποίο κατά πολλούς έσωσε την πόλη από μεγάλη καταστροφή. Ουσιαστικά ένας μεγάλος σεισμός διασπάστηκε σε 3 διαδοχικούς με μεγέθη 5,0-5,1 και 5,5 Ρίχτερ.

⁴⁹ Συνέντευξη Φιλιππόπουλος, Α., (προφορική ομιλία) 13 Απριλίου 2013.

⁵⁰ Βιτιναίος, 2008, http://vytinaiika.blogspot.gr/2008/03/blog-post_26.html, σελ 1,

Ακολούθησε πανικός και φόβος. Ευτυχώς δεν υπήρξε ούτε ένα θύμα, παρότι πολλές ζημιές έγιναν μέσα σε κτίρια, ενώ πτώσεις σοβάδων, μαρμάρων και άλλων υλικών από κτίρια παρατηρήθηκαν σε ολόκληρη την πόλη. Ζημιές υπέστησαν σχολεία, εκκλησίες, η νομαρχία και δεκάδες σπίτια, παλαιά και καινούργια.

Υπήρξε μεγάλη κινητοποίηση από τους φορείς για την φροντίδα πολλών ανθρώπων που έμειναν άστεγοι καθώς πολλά σπίτια κρίθηκαν ακατάλληλα. Δημιουργήθηκαν πρόχειροι καταυλισμοί με σκηνές σε διάφορα σημεία του Πύργου, ενώ στη συνέχεια δημιουργήθηκαν οικισμοί με λύμενα.

Ήταν πράγματι ένας σεισμός που θα μείνει στην μνήμη όσων τον έζησαν και για την χρονική του διάρκεια και για την έντασή του. Πολλά κτίρια από τα παλαιά νεοκλασικά χάθηκαν λόγω επικινδυνότητας. Στη θέση τους ανεγέρθησαν νέες οικοδομές, σβήνοντας ένα κομμάτι της ιστορίας της πόλης. Οι πληγές με τα χρόνια επουλώθηκαν κι ο Πύργος γνώρισε μια έντονη ανοικοδόμηση μετά τον μεγάλο σεισμό.

Η διασκέδαση των Πυργιωτών

Ανακαλύπτοντας τις εξελίξεις που έλαβαν χώρα στην πόλη του Πύργου τον τελευταίο καιρό, δεν θα μπορούσε να λείπει μια αναφορά στην ψυχαγωγία και στην διασκέδαση, καθώς από την δεκαετία του 1980 άρχισε σε όλες τις πόλεις. Το υλικό αυτό δεν ξέρουμε πώς να αξιοποιηθεί, αλλά θα μπορούσε σε μια έκθεση να αποτελέσει ένα ψηφιακό έκθεμα.

Ανέκαθεν, ο Πυργιώτης⁵¹ γνώριζε από καλή διασκέδαση. Από τους πανηγυρισμούς για την απελευθέρωση της πόλης ως 1920 τις μεταπολεμικές κοσμικές ταβέρνες του Πύργου, από τις πρώτες ντίσκο της πόλης έως τα σημερινά club.

Το 1980 οι νέοι της πόλης είχαν να επιλέξουν μεταξύ λίγων κέντρων με ζωντανή ελληνική μουσική, πολλών καφέ, καφέ – μπαρ και αρκετών ντισκοτέκ. Οι μεγαλύτερες ντίσκο της εποχής στην πόλη είναι η Moonlight κλπ.

Λίγο πριν φύγει η δεκαετία του 1980, έκαναν την εμφάνισή τους τα μπαρ. Αυτή την περίοδο, άνοιξε η ΠΕΛΟΠΟΣ, το πρώτο ίσως αμιγώς μπαρ στην πόλη. Το μπαρ αυτό ουσιαστικά “έδωξε” από τη διασκέδαση την πίστα και τους καναπέδες και για πρώτη φορά έπιναν το ποτό τους όρθιοι. Η επιτυχία παρά ταύτα ήταν ανεπανάληπτη.

⁵¹Λιανός .Λ, 2012, [Η διασκέδαση στον Πύργο 1980-1990](http://www.edoilida.com/?q=content/%CE%B4%CE%B7%CE%B9-%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%83%CE%BA%CE%AD%CE%B4%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CF%80%CF%8D%CF%81%CE%B3%CE%BF-1980s-1990s), <http://www.edoilida.com/?q=content/%CE%B4%CE%B7%CE%B9-%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%83%CE%BA%CE%AD%CE%B4%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CF%80%CF%8D%CF%81%CE%B3%CE%BF-1980s-1990s>, σελ 1,

Η νέα δεκαετία βρήκε τον Πύργο με πολλά μπαρ, αλλά και πολλά καφέ που το βράδυ γίνονταν μπαρ. Λίγο πριν την αλλαγή του αιώνα η ατζέντα της νυκτερινής ζωής άλλαξε ξανά. Άνοιξαν τα πρώτα κλαμπ, όπως τα ξέρουμε σήμερα, τα περισσότερα από τα μπαρ έχουν κλείσει ή έχουν αλλάξει όνομα ή και χώρο και η μουσική αλλάζει τάσεις.

Φτάνοντας 2000, η κατάσταση στη νυκτερινή ζωή του Πύργου δεν ήταν πολύ διαφορετική από το σήμερα. Λίγο πριν αλλάξει ο αιώνας όμως, διαφορετικό “αέρα” έδωσε η αναπαλαίωση του ιστορικού κέντρου της πόλης, από την Κεντρική Πλατεία προς το Σταυροπάζαρο. Κατά κύριο λόγο, η διασκέδαση ακόμα και σήμερα βρίσκεται εδώ.

Ο Πύργος σήμερα

Με την είσοδο του Πύργου στον 21^ο αιώνα, η εικόνα της πόλης έγινε πιο θελκτική και οι άνθρωποι επούλωσαν τις πληγές του περασμένου αιώνα. Θέλοντας μια καλύτερη ζωή, άρχισαν να επιζητούν τους τρόπους. Όπως ήταν φυσικό παρέμειναν βέβαια, κάποιες «συνήθειες» ίδιες όπως τότε!!!

Το 2000, βρίσκει την πόλη προετοιμασμένη και ανοιχτή προς τον εκσυγχρονισμό⁵². Η εκπαίδευση των πολιτών βρίσκεται σε πρώτο πλάνο, δημιουργήθηκαν ιδρύματα τεχνολογικής εκπαίδευσης καθώς πληθαίνουν τα σχολεία και τα φροντιστήρια. Επίσης αυξήθηκε η εμπορική κίνηση της περιοχής λόγω των πολλών καταστημάτων, όπως ήταν φυσικό οι μεγάλες βιομηχανίες του 20^{ου} αιώνα έκλεισαν για τον λόγο ότι οι παροχές που πρόσφεραν στους κατοίκους δεν συμβάδιζαν με την ζήτηση στην σύγχρονη εποχή. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την θέση τους να πάρουν τα μαγαζιά ιδιωτών και βιομηχανιών όπως εκθέσεις αυτοκινήτων κλπ. Αυτές η αλλαγές δεν θα μπορούσαν να μην επηρεάσουν και την διασκέδασή τους. Ανοίγουν πολλά καφέ μπαρ, ενώ παράλληλα το θέατρο Απόλλων, ο κινηματογράφος, οι συναυλίες που διεξάγονται, τους χαρίζουν στιγμές ψυχαγωγίας. Εναλλακτικά έναν άλλον τρόπο ψυχαγωγίας, πρόσφερε η Δημοτική Αγορά και ο χώρος του Πολιτιστικού Μεγάρου μέσω των εκδηλώσεων που πραγματοποιούνται. Παράλληλα δημιουργούνται πολλά έργα. Παράδειγμα αποτελεί οι δημιουργία πεζοδρόμων και η ανάπλαση των χώρων με στόχο τον εξωραϊσμό της πόλης.

Αυτή όμως η κατάσταση κράτησε μόνο μία δεκαετία, τώρα οι Πυργιώτες θα πρέπει για τρίτη φορά να προσαρμοστούν σε καινούριες συνθήκες ή μάλλον στις συνθήκες του 2010.

⁵² Συνέντευξη, Φιλιππόπουλος, Α., (προφορική επικοινωνία), 10 Απριλίου 2013.

Το έτος αυτό φέρνει για όλο τον Ελλαδικό χώρο ριζικές αλλαγές, τόσο στις συνήθειες των κατοίκων όσο και στις συνθήκες διαβίωσή τους μέσα στην κοινωνία όπου ανήκουν. Η αρχή της δεκαετίας μαστιγώνει την πόλη του Πύργου. Επανερχονται εικόνες που θυμίζουν τον 18^ο αιώνα. Πολλά μαγαζιά κλείνουν, το ΤΕΙ συγχωνεύεται σε μεγαλύτερη πόλη, οι εκδηλώσεις καθώς δεν υπάρχουν οικονομικά κονδύλια λιγοστεύουν και σε συνδυασμό με όλα αυτά καλπάζει η ανεργία, η οποία οδηγεί σε σκληρές βίαιης συμπεριφοράς με μορφή κλοπών.

5.4 Ενότητα τέταρτη. Η ιστορία μέσα από την τέχνη

Στόχος της ενότητας αυτής είναι να δείξει στο κοινό την τέχνη στην πόλη του Πύργου οι οποία αποτυπώνεται πάνω στις προτομές, γλυπτά και πίνακες. Ο επισκέπτης θα γνωρίσει τις τεχνοτροπίες των ζωγράφων και τους ίδιους μέσα από τα έργα τους. Παράλληλα η συγκεκριμένη αίθουσα, θα φιλοξενεί και τις περιοδικές εκθέσεις, καταυτόν τον τρόπο οι ντόπιοι θα έρθουν «αντιμέτωποι» με τις κουλτούρες αλλά και τις ιστορίες άλλων πόλεων.

Ζωγράφοι της περιοχής⁵³ αποτύπωσαν στον καμβά τους τον Πύργο μέσα από την δική τους ματιά. Παράλληλα άνθρωποι που καταξιώθηκαν για το έργο που πρόσφεραν στην κοινωνία, κοσμούν σήμερα τις πλατείες της περιοχής με τις προτομές τους. Ανάμεσα σε αυτούς ξεχωρίζει ο Ξυστρίς, Στεφανόπουλος, Ιατρίδης κλπ.

Προτεινόμενα ερμηνευτικά μέσα.

DVD-ROM, το οποίο θα είναι τοποθετημένο στην είσοδο της αίθουσας, με επιλεγμένο εκθεσιακό υλικό, με σκοπό να προετοιμάζει τους επισκέπτες.

Επιλεγμένο υλικό προς διαδραστική ξενάγηση είναι τα ακόλουθα:

- Ο Ηλείας και Ωλένη Αθανάσιος ο Ήλιος .
- Μιχαήλ Κ. Ξυστρίης .
- Κουστόμι σε θεατρική παράσταση, πίνακας Φωτόπουλος (2).
- Υδατογραφία του Κατάκολου, πίνακας του Αρχιτέκτονα Τράκας.
- Τοπίο του Αργυρόπουλου.

Παρατήρηση: η ενότητα αυτή θα εκτεθεί σε μια αίθουσα ξεχωριστά, καθώς αποτελεί την αίθουσα των περιοδικών εκθέσεων του μουσείου.

⁵³ Macromedia Projector macromedia inc, Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση Πύργου, Δήμος Πύργου
Ιστορία- Πολιτισμός – Κειμήλια – φωτογραφικό υλικό.

Προτεινόμενα εκθέματα

Πηγή εκθεμάτων αποτελεί Ο δήμος Πύργου : Macromedia Projector macromedia inc,
Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση Πύργου, Δήμος Πύργου Ιστορία- Πολιτισμός – Κειμήλια –
φωτογραφικό υλικό.

Προτομές ανθρώπων που σημάδεψαν την πορεία της πόλης.

Εικόνα 68: Μίλτων Ιατρίδης.

Εικόνα 69: Μιχαήλ Κ. Ξεστρής.

Γλυπτά.

Εικόνα 70: Γλυπτό του Ζογγολόπουλου.

Πίνακες. Γνωστοί ζωγράφοι του πύργου μαγεύουν με τα έργα τους

Ρεαλιστής με υπερρεαλιστικές διαθέσεις, επηρεάστηκε δημιουργικά από την εμπειρία του ως αγιογράφος. Χρησιμοποιεί φύλλα χρυσού στα έργα του και δημιουργεί μια ονειρική ατμόσφαιρα. Θέματα του είναι τα τοπικά νησιά.

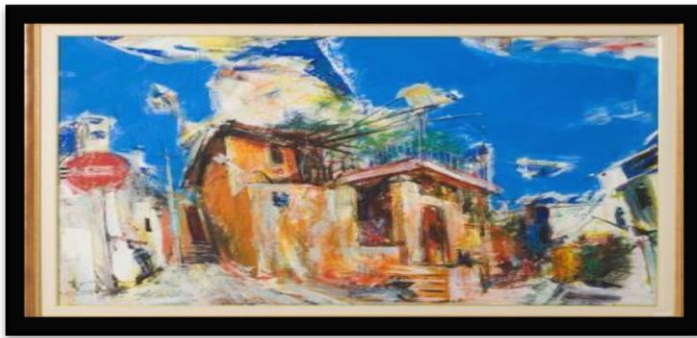

Εικόνα 71 Μικρό ξωκλήσι σε αγροτικό φόντο, πίνακας Βένιος . Δωρεά από την οικογένεια Λάτση.

Εικόνα 72: Σύνθεση με ρόδια, Πίνακας του Αγγέλου. Δωρεά από την Κ. Εριέττα Λάτση

Δουλεύει τα έργα του με φωτογραφική αληθοφάνεια σε μεταφυσικό περιβάλλον.

Εικόνα 73: Σπίτι σε χρώμα ασβέστη, πίνακας Κωνσταντινίδη.

Δεν είναι από τους διάσημους καλλιτέχνες την Ελλάδα αλλά ανήκει τους αξιόλογους , σύμφωνα με την Κ. Λαμπράκη –Πλάκα , όπου αξιολόγησε το έργο και έκρινε ότι ‘έπρεπε να μπει στην πινακοθήκη του Πύργου.

Εικόνα 74: Τοπίο με κολόνες , πίνακας του Καραβούση Σαράντη.

Του έχει απονεμηθεί το δεύτερο βραβείο Ευρωπαϊκής χαρακτηριστικής το 1981. Εμπνέεται από το κλασικό ελληνισμό και το έργο του αναπτύσσεται στο χώρο της μεταφυσικής και του υπερρεαλισμού.

Εικόνα 75: Αναπαράσταση ανθρώπινης φιγούρας, Αδαμάκος.

Εικόνα 76: Γυναικεία φιγούρα μελέτα στο γραφείο, Δημακόπουλος.

Αδαμάκος: Γεννήθηκε στον Πύργο το 1952. Σπούδασε στην Αθήνα στην σχολή Καλών Τεχνών. Έχει πραγματοποιήσει εκθέσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Με βίαιη εξπρεσιονιστική γραφή και με αυθόρμητους χειρισμούς χρωμάτων ανιχνεύει την ενδοσκοπική διάθεση στην ανθρώπινη φιγούρα. Η ερμηνεία του βιωμένου φυσικού τοπίου και όχι η άμεση καταγραφή της φύσης αποτελεί βασικό άξονα γύρω από τον οποίο περιστρέφεται η ζωγραφική του, εκπροσωπεί το νέο εξπρεσιονισμό της δεκαετίας του 1980.

Εικόνα 77: Ανοιξιάτικο τοπίο σε ανοιχτά χρώματα, πίνακας του Δημητρακόπουλου.

Δημητρακόπουλος . Είναι ζωγράφος της πόλης του Πύργου του οποίου τι ταλέντο ξεχώριζε. Δίδαξε πολλούς νέους επί σειρά ετών. Όμως η υγεία του τον πρόδωσε και δεν μπόρεσε να συνεχίσει το έργο του. Στους πίνακες του απεικονίζεται ένας κόσμος ονειρικός με σχήμα τον κύκλο- ήλιο να κυριαρχεί.

Εικόνα 78: Κατοικία διώροφη σε αρχιτεκτονικό σχέδιο, πίνακας του Σπυριούνη.

Εικόνα 79: Τοπίο του Αργυρόπουλου.

Μπορούμε να το κατατάξουμε στην καλλιτεχνική ομάδα των Φωβ (αγρίμια).

Εικόνα 80: Υδατογραφία Κατάκολου, Τράκας.

Εικόνα 81: Υδατογραφία με περιστέρια, Σταθόπουλος.

Σταθόπουλος. Έχει μετάσχει σε πολλές ατομικές και ομαδικές εκθέσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Έχει εικονογραφήσει σειρά βιβλίων, εξώφυλλων, φωτογραφικών δίσκων και αφισών. Θέμα στη ζωγραφική του είναι η ανθρώπινη φιγούρα και είναι επηρεασμένος από την αρχαιοελληνική αγγειογραφία.

Εικόνα 82: Φιγούρες ζευγαριού σε στιγμή χειροφιλήματος Πίνακας του Χέρματ (φραντζ) Μπλάουτ.

Το έργο του είναι φτιαγμένο με μεικτή τεχνική και από αυτό αντιλαμβανόμαστε τον επηρεασμό του από το ελληνικό στοιχείο.

5.5 Ενότητα Πέμπτη. Εξέχουσες προσωπικότητες του Πύργου

Σε αυτή την ενότητα θα εκτίθεται οι προσωπικότητες του Πύργου που σημάδεψαν με το έργο τους, είτε αυτό είχε να κάνει με μια φιλανθρωπία, είτε με μια δωρεά για την πόλη, είτε με την συμμετοχή τους στον εθνικό ξεσηκωμό. Είναι σημαντικό να τιμηθούν και να αναγνωριστούν για το έργο που πρόσφεραν, μέσα από το οποίο οι νεότεροι αντλούν σημαντικές πληροφορίες.

Προτεινόμενα ερμηνευτικά μέσα

cd-rom. Μέσα από μια οθόνη θα προβάλλονται όλα τα εκθέματα της αίθουσας.

Προτεινόμενα εκθέματα

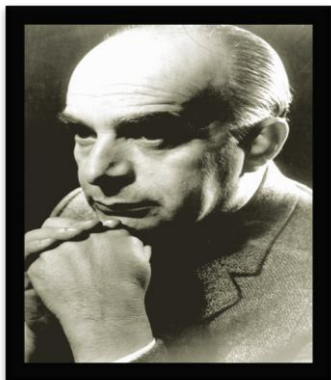
Ο μητροπολίτης Ηλείας Αντώνιος: Τον Δεκέμβριο του 1922 χειροτονήθηκε επίσκοπος και εξελέγη μητροπολίτης της Ηλείας. Ένας πραγματικός "εργάτης" του λαού. Η δράση του ήταν πολύπλευρη και αξιόλογη. Το 1943 στη διάρκεια της κατοχής εγκατέλειψε την έδρα του και κατέφυγε στα βουνά συντασσόμενος με την παράταξη του ΕΑΜ. Μετά την απελευθέρωση συνέχισε να παραμένει στην παράταξη του ΕΑΜ με αποτέλεσμα να σχολάζει από το 1945 όπου κηρύχθηκε έκπτωτος. Με τον εμφύλιο του αφαιρέθηκε η μητρόπολη ενώ το 2000 γύρισε στην οικογένεια του όπου και πέθανε.

Εικόνα 83: Ο μητροπολίτης Ηλείας Αντώνιος, πηγή από το αρχείο της εφημερίδας Πρωινή.

Ο 'Τάκης Δόξας' γεννήθηκε στον Πύργο και σπούδασε στη Σχολή Συνεταιριστών στην Αθήνα. Υπηρέτησε στο πρωτοδικείο του Πύργου ενώ το 1954 διορίστηκε διευθυντής της δημόσιας βιβλιοθήκης της ίδιας πόλης, θέση στην οποία παρέμεινε μέχρι τον θάνατό του. Το 1957 τιμήθηκε με το πρώτο βραβείο Πελοποννησιακής Πεζογραφίας από την

Ακαδημία Αθηνών. Με την διαθήκη του κληροδότησε 6.466 τόμους βιβλίων στη δημόσια βιβλιοθήκη. Από τα γυμνασιακά του χρόνια άρχισε να γράφει. Από τα γυμνασιακά του χρόνια άρχισε να γράφει διηγήματα σε εφημερίδες και περιοδικά. Κατά τη διάρκεια της ζωής του, έγραψε 25 βιβλία από τα οποία τα τρία ποιητικά. Το ποίημα «Φως της Ολυμπίας» απαγγέλλεται στη έναρξη των εορτών για την μεταφορά της ιερής φλόγας από την Ολυμπία για τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Εικόνα 84: Τάκης Δόξας, πηγή από το αρχείο της εφημερίδας Πρωινή.

Ο Αυγερινός Ανδρέας γεννήθηκε στον Πύργο. Εκλέχτηκε βουλευτής Ηλείας και διετέλεσε υπουργός εσωτερικών, οικονομικών, παιδείας και ναυτιλίας (1876-1879).

Είχε τιμηθεί με τον Σταυρό του Ταξιάρχη και είχε λάβει τιμητικές διακρίσεις από τους βασιλείς της Ιταλίας της Ισπανίας και τον Σουλτάνο. Ήταν ιδρυτικό μέλος του ωδείου Αθηνών και πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρείας Σιδηροδρόμου Πύργου-Κατάκολου Α.Ε. Ήταν φανατικός φυσιολάτρης γι' αυτό μερίμνησε για την δενδροφύτευση. Απεβίωσε το 1895 στην Αθήνα.

**Εικόνα 85: Αυγερινός Ανδρέας πηγή
από το αρχείο της εφημερίδας
Πρωινή**

Ο Χαράλαμπος Βιλαέτης καταγόταν από σημαντική οικογένεια του Πύργου η οποία ήταν από τις πρώτες που κατοίκησαν την περιοχή. Γεννήθηκε το 1781 και υπηρέτησε το 1806 στην Ζάκυνθο με τον βαθμό του λοχαγού δίπλα στο Κολοκοτρώνη. Ήταν μέλος της Φιλικής Εταιρίας. Το 1821 αναγνωρίστηκε αρχηγός των Ελλήνων στην Ηλεία. Ήταν αυτός ο οποίος σήκωσε την Ελληνική

Σημαία και κήρυξε την επανάσταση στον Πύργο. Ο Χαράλαμπος Βιλαέτης επινόησε πρώτος την ιδέα για αποκλεισμό των τούρκων στο Λάλα.. Οχυρώθηκε στην θέση Στρέφι με 100 συντρόφους του. Στη μάχη τραυματίστηκε, αλλά παρά τον τραυματισμό του, δεν δίστασε να επιτεθεί σε έναν Μπέη και να τον σκοτώσει. Όμως ένας υπηρέτης του Μπέη τον πυροβόλησε πισώπλατα και τον σκότωσε. Οι Οθωμανοί στρατιώτες πήραν το κεφάλι του ως λάφυρο. Όταν πέθανε ήταν 40 χρονών.

**Εικόνα 92:Βιλαέτης Χαράλαμπος. Πηγή
από το αρχείο της εφημερίδας Πρωινή.**

Ο Αθανάσιος Μανωλόπουλος στις 28 Φεβρουαρίου 1888 αποφάσισε την ανέγερση του Δημοτικού Μανωλοπούλειου νοσοκομείου με δικές του δαπάνες. Εκτός από τον Αθανάσιο Μανωλόπουλο, χρήματα έδωσε μέσω του κληροδοτήματος του και ο πεθερός του Μανωλόπουλου, ο Ιωάννης Κανδηλιεράς. Το κτήριο σχεδιάστηκε από τον Τσίλλερ. Επίσης το κληροδοτήμα Λυρή, το 1890, πρόσφερε 20 χιλιάδες δραχμές ενώ ο πλούσιος σταφιδέμπορος Αγγελής Παπαδόπουλος ανέλαβε την δαπάνη για τα πρώτα 20 κρεβάτια.

Εικόνα 86: Αθανάσιος Μανωλόπουλος, πηγή από το αρχείο της εφημερίδας Πρωινή.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο Πύργος πλέον θεωρείται μια πόλη δημιουργίας. Κάποτε ήταν η σταφίδα εκείνη που έφερνε ζωή και πλούτο στην περιοχή. Σήμερα ο Πύργος δημιουργεί σινεμά, παίζει θέατρο, ψάχνει τη δική του ταυτότητα στις ιδέες και την όρεξη των ανθρώπων του. Μια μάλλον παρεξηγημένη πόλη ανοίγει την αγκαλιά της και μας κερδίζει σπάζοντας τις προκαταλήψεις.

Η ιστορία κάθε πόλης είναι αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνίας της. Έτσι και ο Πύργος έχει την δική του ιστορία, τις δικές του άγνωστες πτυχές που παρέμειναν στο παρελθόν. Μέσα από την πτυχιακή άσκηση προσπαθήσαμε να φέρουμε στο «φώς» γεγονότα και καταστάσεις που χάραξαν την πορεία της πόλης, προς τον δρόμο του 21^{ου} αιώνα.

Αν και ο Πύργος είναι η νεώτερη πόλη της Ελλάδας, καθώς δημιουργήθηκε τον 17^ο αιώνα, αυτό δεν την εμπόδισε να δραστηριοποιηθεί οικονομικά – κοινωνικά – πνευματικά. Μοχλός της ανάπτυξης της πόλης ήταν η καλλιέργεια της σταφίδας την οποία θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε κινητήρια δύναμη της οικονομίας. Η ακμή της σταφίδας έδωσε τον 19^ο αιώνα για τον Πύργο την ονομασία της «χρυσής εποχής» και δικαίως ονομάστηκε έτσι. Η πόλη αρχίζει να αποκτά το νεοκλασικό ρυθμό, καθώς πλούσιοι έμποροι χτίζουν τα αρχοντικά τους, μετέπειτα το παράδειγμα ακολούθησαν και επιφανείς άνθρωποι της περιοχής. Η εμβέλεια τους ξεχειλίζει σε κάθε γωνιά της πόλης. Τριώροφα- διώροφα –μονοκατοικίες, στέκονται « βουβές» στις μέρες μας. Και όμως εκείνη την περίοδο μιλούσαν... Αρχοντικές οικογένειες τους έδιναν ζωή. Οι συνήθειες, οι ιδεολογίες των ντόπιων άλλαξαν, άρχιζαν να στρέφονται προς τις τέχνες, τα γράμματα και την βιομηχανία. Πρωτοεμφανίζονται οι ηθοποιοί, ποιητές, συγγραφείς, ζωγράφοι, τραπεζίτες, βιοτέχνες και βιομήχανοι, με αποτέλεσμα να υπάρχει μια αστική τάξη. Η καθημερινότητα τους πλέον αλλάζει ριζικά, καθώς τον ελεύθερο τους χρόνο τον αξιοποιούσαν πηγαίνοντας στο «Κρόνιον», παίρνοντας μέρος σε μια παράσταση στο θέατρο Απόλλων, διαβάζοντας ένα βιβλίο κ.λ.π. Εκείνη την περίοδο εκτυπώθηκαν και οι πρώτες εφημερίδες που τους κρατούσαν συντροφιά είτε στο σπίτι, είτε στο καφενείο (Κρόνιον και Επαρχείο).

Το άγνωστο πάντα έχει ένα ενδιαφέρον. Θέλεις να μάθεις και ρωτάς «το γιατί». Το ίδιο συνέβη και με τον Πύργο, καθώς η καταγωγή μας δεν είναι από εδώ, θέλαμε να μάθουμε τι κρύβεται πίσω από την εικόνα του σήμερα.... Και όλα αυτά να τα εντάξουμε σε μια μουσειακή αίθουσα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Έρευνα κοινού

Σύμφωνα με τον Merriman⁵⁴, το προσωπικό του μουσείου θα πρέπει να έχει κατανοήσει τις ανάγκες και τις εμπειρίες των επισκεπτών κατά την διάρκεια μιας επίσκεψης, με σκοπό η επίσκεψη να γίνει πιο ευχάριστη, πιο διασκεδαστική, να έχει όχι μόνο εκπαιδευτικό χαρακτήρα, αλλά και κοινωνικό.

Στη πολιτική ενός μουσείου, είναι γνωστό ότι υπάγεται η έρευνα κοινού. Έτσι λοιπόν και το μουσείο της πόλης του Πύργου, προσπαθεί να καταγράψει το προφίλ των επισκεπτών ή και ακόμα να προσεγγίσει και τους πιθανόν μη επισκέπτες. Αυτό επιτυγχάνεται με την μέθοδο ερωτηματολογίου, τόσο μέσα στο μουσείο, όσο και εκτός μουσείου.

Έτσι έχει δημιουργηθεί ένα ερωτηματολόγιο, το οποίο θα απευθύνεται σε άτομα ηλικίας 20-45 ετών, οι οποίοι είναι μόνιμοι κάτοικοι του πύργου και της ευρύτερης περιοχής της Ηλείας.

Ερωτηματολόγιο

Επισκέπτεστε συχνά μουσεία;

Ναι

Όχι

Συνήθως επισκέπτεσθε το μουσείο για

Ψυχαγωγία

Εκπαίδευση

Πολιτιστικές εκδηλώσεις (παρουσίαση βιβλίων- σεμινάρια κλπ)

Όλα τα παραπάνω

⁵⁴ Οικονόμου Μ., 2003,

Είστε ικανοποιημένοι από την πολιτιστική ζωή της πόλης του Πύργου;

Ναι

Όχι

Τι πιστεύεις ότι λείπει από την πολιτιστική ζωή της πόλης;

Μουσείο

Περιοδικές εκθέσεις

Εκδηλώσεις

Όλα τα παραπάνω

Τι πιστεύεις ότι θα είναι ένα μουσείο της πόλης του Πύργου;

Ιστορικό

Αρχαιολογικό

Λαογραφικό

Όλα τα παραπάνω

Η καινοτομία αυτή θα έχει θετικά αποτελέσματα όσον αφορά την διάδοση-γνώση της ιστορίας της πόλης του Πύργου;

Ναι

Όχι

Ποια ερμηνευτικά μέσα θα θέλατε να διαθέτει το μουσείο; Μπορείτε να τα αριθμήσετε με σειρά προτεραιότητας;

Εποπτικό υλικό (κείμενα)

Φωτογραφίες

Ψηφιακά μέσα

Βιντεοπροβολές

Δραματοποιημένες ζωντανές αφηγήσεις

Σκηνογραφικά παραβάλλοντα

Εάν τελικά υλοποιηθεί η ίδρυση του μουσείου θα θέλατε να το επισκεφτείτε;

Ναι

Όχι

Θα συμμετείχατε ποτέ σε δραστηριότητες του μουσείου

Ναι

Όχι

Πιστεύετε ότι το μουσείο θα ενισχύσει την τοπική κοινωνία και τον τουρισμό του Πύργου;

Ναι

Όχι

Τι επιπλέον θα θέλατε από το μουσείο του Πύργου;

Πολιτιστικές εκδηλώσεις

Περιοδικές εκθέσεις

Διαλέξεις

Σεμινάρια

Όλα τα παραπάνω

Ένα μέρος της ξενάγησης θα σας δοθεί μέσα από διαδραστικά μέσα αυτό θα καλύπτει τις πνευματικές σας ανάγκες;

Ναι

Όχι

Ανήκετε σε κατηγορία που δικαιούται μειωμένο ή δωρεάν εισιτήριο; Εάν ναι, σε ποια;

Πολύτεκνη

Τρίτεκνη

Φοιτητές

Κάτι άλλο

Τι ώρες θα θέλατε να λειτουργεί το μουσείο μας;

8:00 – 20:30

8:00-14:00 17:00-20:30

Ατομικά δεδομένα

Φύλο:

- Άντρας
 Γυναίκα

Ηλικία:

- 18-25 ετών
25-35 ετών
35-50 ετών

50-65 ετών
65 ετών και άνω

Σπουδές:

Απόφοιτος δημοτικού
Απόφοιτος λυκείου
Φοιτητής
Απόφοιτος ΑΕΙ/ΤΕΙ
Μεταπτυχιακό

Άλλο :

Αντικείμενο Σπουδών:

Επάγγελμα:

Δημόσιος υπάλληλος
Ιδιωτικός υπάλληλος
Ελεύθερος επαγγελματίας

Περιοχή κατοικίας

Τόπος Γέννησης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Βιβλία

- Αυγερινού., 2009 «*Μνήμες από το παρελθόν. Ο Πύργος του 20ου αιώνα*», αναδρομικό ημερολόγιο και άλλα δημοσιεύματα, εκδόσεις Ασίνη, Αθήνα.
- Αενώνη, Κ.,1999, *Το σταφιδικό ζήτημα και οι κοινωνικοί Αγώνες Πελοπόννησος 1893-1905*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
- Δεκούλου- Μεσισσαροπούλου,Α.,1996, «*Η θεατρική κίνηση στον Πύργο της Ηλείας (1860-1941): Με μια συμπληρωματική επισκόπηση της θεατρικής κίνησης στις περιφερειακές κωμοπόλεις της Ηλείας (1860-1941)*», διδακτορική διατριβή, Αθήνα.
- Δόξας, Γ., 1965, *Το χρονικό του Πύργου*, εκδ Δημοτικό Πολιτιστικό κέντρο Πύργου, Πύργος.
- Δάβος, Β.,1996 , *Η Ηλεία γύρω από το 1900*, εκδ Ιδιωτική έκδοση Αθήνα ΕΟΤ, Αθήνα.
- Δάβος, Β., 1997, *Σταφιδικά χρόνια της Ηλείας 1827-1990*, εκδ Ιδιωτική έκδοση Αθήνη ΕΟΤ, Αθήνα
- Δάβος, Β., 1995, *Η ιστορία του Πύργου Ηλείας και 17 περιχώρων*, Ιδιωτική έκδοση, Αθήνα.
- Ελληνική Δημοκρατία Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας Δήμος Πύργου, Οκτώβριος 2011, «*Ολοκληρωμένο σχέδιο αστικής ανάπτυξης «υψικάμινος», επιχειρησιακό πρόγραμμα, ΕΣΠΑ 2007-2013.*
- Ένωση αγροτών συνεταιρισμών Ηλείας – Ολυμπίας, «*Οι φάμπρικες της μαυρομάτας*», ημερολόγιο 2011.
- Κυριακόπουλου, Κ.,2003,«*Πρόσωπα και γεγονότα στον 20^ο αιώνα*», άρθρο του, εκδ εφημερίδα «Πατρίς», Πύργος.
- Hooper-Greenhill E., 2006, *Το μουσείο και οι πρόδρομοι του*, μτφ Ανδρέας Παππάς, εκδ Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, Αθήνα.
- Λούβη, Α., 2007, «*Θεματικά Τεχνολογικά Μουσεία: Το δίκτυο μουσείων του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς*», Τετράδιο μουσειολογίας, τεύχος 4, Αθήνα, σελ 43 έως 44.
- Μπούνια Α., Νικονάνου Ν., Οικονόμου Μ.,2008, *Η τεχνολογία στην υπηρεσία της πολιτισμικής κληρονομιάς: Διαχείριση, εκπαίδευση, επικοινωνία*, εκδ καλειδοσκόπιο , Αθήνα
- Μικελόπουλος,Β.,2007,*Πριν ο χρόνος τα σβήσει Α' μέρος, χρονογραφήματα*, γραφοτεχνική Α.Ε, Πύργος.

Μικελόπουλος, Β., 2007, *Πριν ο χρόνος τα σβήσει Β' μέρος*, χρονογραφήματα, γραφοτεχνική Α.Ε, Πύργος.

Μικελόπουλος, Β., 2006, *Όσα η ιστορία αφήνει στο περιθώριο*, χρονογραφήματα Α.Ε, Πύργος.

Μικελόπουλος, Β., 2008, *Ανάμεσα στο χθες και στο σήμερα Δ' μέρος*, χρονογραφήματα Α.Ε, Πύργος.

Μπούνια, Α., 2010, «Μουσεία, διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς και τοπικές κοινωνίες: Η έκθεση ενός δικαιώματος», Τετρ. μουσειολογίας, τεύχος 7, Αθήνα, σελ 38 έως 42.

Οικονόμου, Μ., 2003, *Μουσείο :Αποθήκη ή ζωντανός οργανισμός; Μουσειολογικοί προβληματισμοί και ζητήματα*, εκδ κριτική, Αθήνα.

Οδηγός Δήμου Πύργου, «*Ηλεία η μεγάλη ταξιδιωτική εμπειρία*», ΤΕΔΚ Ηλείας.

Οδηγός πολιτιστικού δικτύου Ολυμπίας, «*Βήματα στα Αρχαία ίχνη*», Ολυμπία.

Παπανδρέου, Γ., 1924, *Η Ηλεία δια μέσου των αιώνων*, Ν.ΕΠ.Ε Ηλείας εκ παραδρομής, Αθήνα.

Σινόπουλος, Π., 1995, «Φρουροί της νύχτας: ένα χρονικό της Γερμανικής κατοχής στον Πύργο», έκδοση περιοδικού Αλφειός, Πύργος.

Διαδίκτυο

Βουλαρά Ε., Κυρκίρη Ν., Ντέρου Ρ., Μπαγιώκου Ε., «Καταγεγραμμένοι σεισμοί από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα»,
<http://www.google.com/search?q=σεισμοι+απο+την+αρχαιοτητα+εως+σημερα+στην+πολη+του+πυργου&client=safari&rls>, 7-11-2012.

Βιτιναίος 2008, « Δεκαπέντε χρόνια μετά τους καταστρεπτικούς σεισμούς του Πύργου»,
http://vytinaiika.blogspot.gr/2008/03/blog-post_26.html, 23-02-2013.

Defner Α., 2008, «*Μουσεία, Μάρκετινγκ και αστικής ανάπτυξης. Η περίπτωση του μουσείου Καβάλας*»,
http://www.prd.uth.gr/sites/GS_RSAI/CONFERENCE_OCTOBER2008_SITE/ABSTRACTS_PDF/46.pdf, 23- 10-2012.

Dumont Antoine., «Le muse carnavalet oul' histoire de paris en heritage»,
<http://blogs.sch.gr/mariaklimi/2012/11/24/carnavalet/>, 25- 10- 2012

Δάβος,Β., «ΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ 1830-1930», http://lyk-lala.ilei.sch.gr/istorika_Pyrgoy_1830_1930.pdf ,5-11-2012.

Λιανός,Λ.,2012, «Η διασκέδαση στον Πύργο 1980 – 1990», [Η διασκέδαση στον Πύργο 1980-1990, http://www.edoilida.com/?q=content/%CE%B4%CE%B7%CE%B9-%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%83%CE%BA%CE%AD%CE%B4%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CF%80%CF%8D%CF%81%CE%B3%CE%BF-1980s-1990s](http://www.edoilida.com/?q=content/%CE%B4%CE%B7%CE%B9-%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%83%CE%BA%CE%AD%CE%B4%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CF%80%CF%8D%CF%81%CE%B3%CE%BF-1980s-1990s),23-02-2013.

Λιβαθηνός, Α., «Εφημερίδες περιοδικά της Ηλείας»,
<http://www.google.com/search?q=oi+εφημεριδες+της+ηλειασ&client=safari&rls> ,13-02-2013.

Παλαιολόγου Ν., 2008, «Εκπόνηση μουσειολογικής μελέτης για ένα μουσείο ιστορίας στα Καλύβια Αττικής», http://www.museum-studies.uoa.gr/DOCS/diploma/palaiologou_nikoletta.pdf , 25- 10- 2012.

Χαίτης, Χ., 2008, «Το τοπικό μουσείο ως εργαλείο κοινωνικής επικοινωνίας και συνοχής»,
http://www.argosculture.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=162:2012-01-16-22-22-02&catid=31:2011-11-16-10-40-22&Itemid=67 , 24-02-2013.

http://el.wikipedia.org/wiki/Ανάλυση_SWOT , 10- 11- 2012.